

DEMOKRACIJA

Objavljamo seznam 778 oseb, ki jih je Ivan Maček kot predsednik skupščine SRS v šestdesetih letih prejšnjega stoletja povabil na sprejem. Gre za osrednje ljudi slovenskega komunističnega režima.

EKSKLUZIVNO V PRILOGI

SEZNAM IZBRANCEV IVANA MAČKA MATIJE

ISSN 1408-0494
9 771408 049069

INTERVJU

Dr. Janez Juhant

Zaradi vladavine kapitala so celo vlade nemočne

POLITIKA

Politični profil
Janeza Drnovška

Zvezde pojejo
vsako nedeljo ob 19.55

Na zdravje!
vsak petek ob 20.30

Nova oddaja od 1. marca dalje!

Za zadnjim vogalom ...
vsako soboto ob 19.55

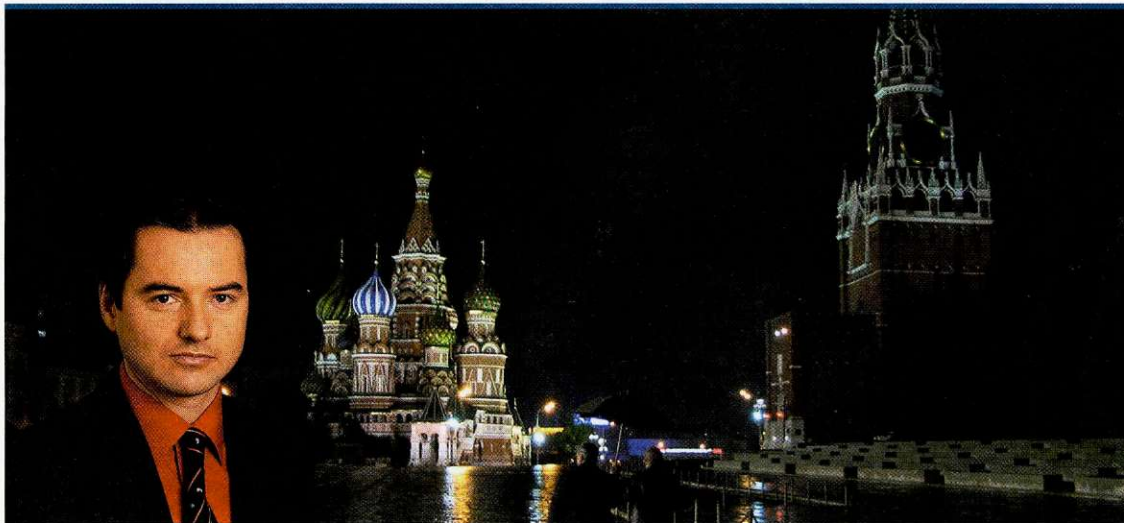

**Vsak vikend trije močni odmerki
zabave na 1. programu TV Slovenija!**

doma, v svetu zabave

**RADIO
TELEVIZIJA
SLOVENIJA**

V Kremlju nič novega

Metod Berlec

Za nami so ruske predsedniške volitve, na katerih je prepričljivo zmagal Dmitrij Medvedjev, izbravec dosedanjega predsednika Ruske federacije Vladimirja Putina, čeprav še pred letom ni spadal med bolj znane ruske politike. Poznavalci pravijo, da ga je Putin izbral za to mesto zato, ker naj bi bil vodljiv ter vseskozi njegov zvesti privrženec in sodelavec. Z njim naj bi si zagotovil oblast tudi potem, ko se mu bo maja iztekel predsedniški mandat in naj bi postal predsednik vlade. Predsedniška kampanja v Rusiji je bila bolj kot ne farsa, saj je volilna komisija še pravočasno poskrbela, da so kot predsedniški kandidati odpadli nekateri pravi opozicijski kandidati. Med drugim glavni kandidat opozicijske koalicije Druge Rusije Mihail Kasjanov. Priče smo bili spopadu med izrazitim favoritom ter protežirancem režima in medijev Medvedjevom in komunistom Genadjem Zjuganovom, tragikomičnim populistom Vladimirjem Žirinovskim ter avtsajderjem Andrejem Bogdanovom. Predsedniške volitve v Rusiji so pokazale, da je država še daleč od normalne demokracije, kar je nedvomno tudi posledica Putinove vladavine. Vladimirja Putina sicer Rusi ocenjujejo zelo različno. Pokojna ruska novinarka in bojevnica za človekove pravice Ana Politkovska, ki je postala mednarodno znana predvsem po poročanju s čečenskih kriznih žarišč, je v svoji knjigi Putinova Rusija o njem med drugim napisala: "Zakaj tako mrzím Putina? ... Mrzím ga, ker ne mara ljudi. Prezira nas. Zanj smo samo sredstvo za doseganje njegovih ciljev, sredstvo za povečevanje in ohranjanje osebnega vpliva in nič drugega. Zato je prepričan, da lahko z nami počne, kar želi, da se z nami lahko po mili volji igra, nas uničuje, kot mu ustreza. Nič nismo, on, ki mu je po naključju uspelo zlesti na vrh, pa je danes car in bog." No, morda so tudi te njene besede pripomogle k temu, da so Politkovsko 7. oktobra 2006 našli ustreljeno v dvigalu pred njenim stanovanjem v Moskvi. Po drugi strani pa je velika večina Rusov s Putinom zadovoljna. Pred časom sem v Ljubljani na sprejemu za novinarje, ki

ga je priredil naš zunanji minister, govoril z mladim ruskim novinarjem, ki je Putina ocenil popolnoma drugače kot Politkovska. Po njegovem mnenju naj bi bil Putin uspešen in odločen državnik, ki je Rusijo vrnil na pota stare slave. Pod njim naj bi se bila država konsolidirala, še posebej po kaotični vladavini Borisa Jelcina v devetdesetih letih prejšnjega stoletja, ki naj bi bil preveč popuščal Zahodu. "Rusija je pod Putinom spet postala velesila, še posebej energetska, kar se odraža v hitrem razvoju države." Rusi si po njegovo želijo voditelja, ki vlada odločno in se ne pusti nikomur izsiljevati, Rusom pa vrača njihov ranjeni ponos. Novinarjevo navdušenje nad Putinom me je nekoliko začudilo, vendar mi je bilo hitro vse jasno. Dejal je namreč, da dela za revijo, mislim, da je rekel Energetika, katere lastnik je ruski energetski gigant Gazprom. To je seveda ruska državna družba, ki jo ima Putin povsem pod nadzorom. Kakor koli že, zdi se, da Rusija za zdaj še potrebuje vladavino trde roke, vsaj tako meni večina njenih državljanov. Verjetno se bojijo, da bi s preveč "zahodne demokracije" Ruska federacija doživela usodo nekdanje Sovjetske zveze. Putin je namreč z vojno v Čečeniji ustavil težnje nekaterih ruskih republik, ki so želele iti svojo pot. Z nastopom Medvedjeva na predsedniškem mestu na kratki rok ni pričakovati večjih sprememb v ruski politiki.

Večje spremembe se obetajo v ZDA. Tam predsedniška kampanja ni farsa, ampak resnična tekma, ki je nepredvidljiva in do konca neodločena. Če sta pred meseci med republikanci veljala za favorita nekdanji newyorški župan Rudy Giuliani in mormon Mitt Romney, je sedaj njihov glavni kandidat vietnamski veterani John McCain, politik, ki ga zaradi svojeglavosti številni konservativni republikanci ne marajo. Ima pa zato večje možnosti med neopredeljenimi volivci. Pri demokratih je slika podobna. Glavni demokratiški kandidat postaja Afroameričan Barack Husein Obama, ki spravlja v obup do nedavnega glavno demokratiško kandidatko Hillary Clinton. Če že na Vzhodu ni praktično nič novega, se zdi, da bo v Washingtonu drugače. **D**

Z nastopom Dmitrija Medvedjeva na predsedniškem mestu na kratki rok v Rusiji ni pričakovati večjih sprememb. Nasprotno se večje spremembe obetajo v Washingtonu.

UVODNE STRANI

- 9 Eni nad tajkune, eni nad ministra
10 **Pogledi:** Kremeljski duh zakonov
11 **Kolumna:** Evropa v pasti?

POLITIKA

- 12 Politični profil prvaka tranzicije
15 Neprofesionalnost »najboljših«
18 Univerza na robu bankrota
20 Z dialogom do sprave

SLOVENIJA

- 22 Orion, SIB in LDS povezani
24 Stvari v Meltalu niso nedolžne
26 Reševanje vojaškega kadra
28 Peticija v podporo pokrajnam
30 Slovenija raj za Rome
32 Krožek zavednih Slovencev

TUJINA

- 34 Južnoameriška sosedna drama
36 **Globus:** Razkrita tajnost
37 **Tuji tisk:** Zakaj verjamemo

INTERVJU

- 38 Dr. Janez Juhant

DOMOZANSTVO

- 42 Povojna zgodovina Evrope
44 Slovenska zborovska glasba
46 **Osebnosti:** Edvard Rusjan
50 **Naši kraji:** Črna vas
54 Ljubljanski Slovanski most

OGLEDALO

- 56 **Film:** Juno
58 **Avtomobilizem:** Peugeot 308 1,6 16V
60 **Zdravje:** Presejalni pregledi rešujejo
62 **Šport:** Potres v srbskem nogometu
64 **Črna kronika:** Manj vlomov v stanovanja
66 **Rumeno:** Plavata v voditeljskih vodah
68 **TV Kuloar:** Sajenje rožic na TV
74 Bo Lipa pod Pečetom zelenela?

DEMOKRACIJA, p.p. 4315,

Komenskega 11, 1000 Ljubljana, SI

Tel.: 01/ 2300 660 (uredništvo), urednik@demokracija.si;

01/ 230 06 66 (tajništvo), tajnistvo@demokracija.si

Faks: 01/ 230 06 61

Glavni in odgovorni urednik: Metod Berlec

Tehnični urednik: Bojan Jovan

Novinarji: Peter Avsenik, Gašper Blažič, Lucija Horvat, Petra Janša, Barbara Prevorčič, Vida Kocjan, Monika Maljevič, Maruša Mihelčič, Ana Müllner, Bogdan Sajovic, Denis Vengust

Kolumnisti: Esad Babič, dr. Metod Benedik, dr. Andrej Capuder, mag. Klemen Jaklič, dr. Janez Jerovšek, dr. Janko Kos, dr. Matej Makarovič, dr. Hubert Požarnik, dr. Andrej Rahten, dr. Ljubo Sirc, dr. Peter Starič

Stalni zunanji sodelavci: Vera Ban, Peter Colnar, Pavel Ferluga, Igor Gošte, Miran Mihelič, Marija Vodišek

38 Intervju: dr. Janez Juhant

Dialog je temelj našega življenja. Ko otrok pride na svet, se vzpostavi kot človek s pomočjo drugih ljudi. Tako postaja človek. Kot je zapisal Alasdair MacIntyre, smo ljudje odvisne racionalne živali. Za svoje bivanje smo vezani drug na drugega.

12 Drnovškov politični profil

Potem ko je prejšnji mesec umrl nekdanji predsednik republike Janez Drnovšek, so na nekaterih mestih (tudi na spletu) odprli žalno knjigo, v katero se je vpisala velika množica ljudi.

15 Neprofesionalnost »najboljših«

Afera z objavo depeš ministrstva za zunanje zadeve se nadaljuje. Ob tem je verjeti izjavi Igorja Mekine, ki zanika vse obtožbe, naj bi bil omogočil Politiki, da je sočasno z Dnevnikom objavila dokument o washingtonskih pogovorih diplomata Mitje Drobniča o priznanju neodvisnosti Kosova.

18 Univerza na robu bankrota

Univerzi na Primorskem zaradi dolgov do izvajalca del na Armeriji - Foresteriji grozi javna dražba njenih nepremičnin. Za sedaj ji je uspelo doseči začasni odlog plačila dolga. Največjo odgovornost za dolg nosi nekdanja rektorica Lucija Čok, ki si je omissila razkošno rektorsko pisarno in lestence.

Lektoriranje: Joža Gruden

Prelom: Tone Tehovnik

Realizacija: Nova orbita d.o.o.

Fotografija: Gregor Pohleven (urednik), agencije, arhiv Demokracije

Tisk: Ma-tisk d.o.o., Maribor

Datum natisa: dan pred izidom

Izhaja: vsak četrtek;

Cena: 2,50 EUR

Izdaja: Nova obzorja d.o.o.

Direktor: Metod Berlec

Naklada: 11.000 izvodov

TRR: 24200-9004125033, Raiffeisen Krekova banka d. d., Maribor

Poštnina plačana pri pošti 1102 Nenaročenih člankov in fotografij ne plačujemo in ne vračamo.

»Demokracija« je zaščiten blagovna znamka, last podjetja Nova obzorja založništvo d.o.o. Vse pravice so pridržane. Ponatis celote ali posameznih delov je dovoljen le s pisno privolitvijo založnika Demokracije. Imetniki materialnih avtorskih pravic na avtorskih delih, objavljenih v Demokraciji, so podjetje Nova obzorja založništvo d.o.o. ali avtorji, ki imajo s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o. sklenjene ustrezne avtorske pogodbe. Prepovedani so vsakršna reprodukcija, distribucija, predelava in dajanje avtorskih del ali njihovih delov na voljo javnosti v tržne namene brez sklenitve ustrezne pogodbe s podjetjem Nova obzorja založništvo d.o.o.

Na podlagi zakona o davku na dodano vrednost (Ur. l. RS, št. 89/98) sodi tednik Demokracija med proizvode, za katere se obračunava davek na dodano vrednost po stopnji 8,5 %.

Naročniški oddelek: narocnine@demokracija.si; Naročniki prejmejo položnico s prvo revijo v mesecu. Objave sprejemamo pisno do 15. v mesecu z veljavnostjo prvega v naslednjem mesecu. Letna naročnina za države članice Evropske zveze znaša 225,31 evrov, za druge pa 257,57 USD.

Izid nekaterih rubrik je podprlo Ministrstvo Republike Slovenije za kulturo.

Fotografija na naslovnici: arhiv Demokracije

Z Demokracijo do novega telefona

Samsung SGH-M300:

- teža: 63 g
- velikost: 80x40x16,7 mm
- čas pripravljenosti: do 230 ur
- čas pogovora: do 250 ur
- barvni grafični zaslon (65.536 barv)
- GPRS
- vgrajen digitalni fotoapar
- prostoročno telefoniranje preko vgrajenega zvočnika
- MMS
- zvočna beležka (diktafon)
- vgrajen radio

Slika je simbolična

Tednik Demokracija svojim novim naročnikom¹ vsak mesec podarja **5 aparatov GSM Samsung SGH-M300.**

Vsi dosedani naročniki² tednika Demokracija pa sodelujete v žrebanju za 4 dodatne aparate GSM. Nagradna igra traja do 31. marca 2008.

Rezultati žrebanj bodo objavljeni na spletni strani www.demokracija.si (na spletni strani so objavljena tudi pravila nagradne igre).

1. Priložena naročilnica z datumom po 1. 9. 2006
2. Naročniki do 1. 9. 2006

tednik
DEMOKRACIJA

Naročam tednik Demokracija

število izvodov: _____

Naročnino želim plačevati:

- mesečno*
 4 x letno (9 % popusta)
 2 x letno (10 % popusta)
 1 x letno (20 % popusta)

* Če želite uveljaviti 8 % mesečnega popusta pri naročnini, vas prosimo, da označite status, ki ga imate:

- upokojenec invalid
 brezposeln študent ali dijak

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Datum naročila: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**

ali na faks **01 230 06 61.**

Podpisani/a se zavežujem, da bom naročnik/ca in redni plačnik/ca vsaj eno leto od datuma naročila.

Cena posameznega izvoda tednika Demokracija znaša 2,50 € (599,10 SIT). Obvestilo potrošnikom: Cene so preračunane po tečaju zamenjave: 1 EUR = 239,640 SIT. Nova obzorja d. o. o., Komenskega 11, Ljubljana

Krogla 1

Aleksander Škorc

Če se vam bo zdelo, da je današnja vsebina nekoliko majava, je to zato, ker se maje koalicija. Ker pa se vam to ne bo zdelo, je treba ugotoviti, da se maje vrh SLS. Dokaj stabilen je bil skozi ves mandat (če odštejemo nekaj kokoških zdrah), a sedaj so na vrhu pivovarji in ni čudno, da se vse skupaj maje. Majanje bo verjetno doseglo vrhunec nekje v času praznika piva in cvetja, potem pa se bo vse skupaj predvidoma razsulo. Katastrofi se bo izognil edino Brat minister, ki ga bo lastna stranka na vsak način že prej nekam odmajala ... Kdo bi si mislil, da bo Brat minister kdaj igral pozitivno vlogo, a ob sedanjem vrhu stranke je tudi to mogoče. Zato je prav, da se člani SLS čim prej odmajajo v svobodo, tja, kamor jih je vedno vleklo ljudsko srce. Med tovariše, kjer se tuje dobrine delijo po bratskih uslugah in kjer je gledanje tovarišiji pod prste najhujši greh.

Tudi Albanci s Kosova so se odločili za svobodo in lepo je gledati Srbe, ki se obnašajo kot ljubosumen soprog, ki je ženo ves čas pretepal, ob ločitvi pa na smrt užaljen podtakne bombo na sodišče.

Poleg Rusov – ti se bodo v zvezi s Kosovom spopadom izogibali, bi pa utegnili uporabiti silo (to zmorejo samo Rusi) – so postali Turki skrajno zanimiv in preučevanja vreden narod. Po zelo natančnem scenariju, kjer so že vnaprej določili veliko število mrtvih Kurdov in zanemarljivo število negibnih Turkov, so vdrli v Irak, od koder se bodo umaknili, takoj ko bodo zadevo uredili. Zadeve seveda ne bodo uredili in Iraka ne bodo nikoli zapustili. Bodo pa v doglednem času prisiljeni zapustiti novonastalo državo Kurdistan in potem bodo tudi oni podtikali bombe.

Naj gre za narod ali posameznika, tisti, ki se bojujejo za svobodo, si jo prej ali slej tudi izbojujejo, kajti božja pravičnost je na njihovi strani. A vsaka svoboda se sčasoma spreobrne v novo ječo. Mož, ki se je osvobodil žene, se mora nato osvoboditi strahotne osamljenosti. To stori tako, da začne zahajati v gostilne. Ne mine dolgo, ko se mora osvoboditi alkohola, in ko ves bolan leži na kliniki, si strašansko želi ven, v svobodo, a komaj se tam znajde; v strahu pred alkoholom postane deloholik ...

Sledi logično vprašanje, kje se stvar sploh konča oz. katere stvari se mora človek osvoboditi čisto na koncu. O tem nekaj prihodnjik, za tiste, ki v prispevku pogrešate v naslovu omenjeno "kroglo", brez panike, ta bo nastopila prihodnjik, v že težko pričakovani glosi Krogla 2.

H-umor

»Po moji oceni je prišlo do velike izdaje. Izdali so en družga ... In zdaj so vsi pohapsani.«

(Nekdanja barovka in navdušenka nad gospodarskim pravom Alma Brdžanović pojasnjuje, zakaj je policija stopila na prste tajkunom.)

»Kar se pa tiče postopka zoper mene, pa moram reči, da je bil izveden po najboljši maniri inkvizicijskega postopka, saj je bila edina oseba, ki me je tožila in sodila, gospod Lesjak.«

(Sedaj že nekdanji urednik zunanjepolitične redakcije Dnevnika Igor Mekina je razkril, da na Dnevniku velja pravilo »kadija tuži, kadija sudi«.)

»V tej zmedi in neredu, ki se ga nekateri lotevajo urediti kar s čistimi lopatami, pa je naša skupna naloga, da svoje mesto močnejše utrdimo.«

(Predsednik SLS Bojan Šrot se upira spodkopavanju lastne stranke s čistimi lopatami. Morda mu bodo pri utrjevanju pomagali gradbeni lobiji.)

»Tretji razlog pa je bil, da smo krščanski socialisti in komunisti vedeli, da bodo takoj po osvoboditvi vsi krščanski ljudje prestopili h krščanskim socialistom, ki bi naenkrat postali najmočnejša skupina.«

(Predsednik zveze borcev Janez Stanovnik je končno priznal, zakaj je bila sploh potrebna razpita Dolomitska izjava.)

»Pa hudirja, a majo vaši novinarji Popovci sploh kako izobrazbo?? Da nimajo ponarejenih diplom, ni 2x za reč!!«

(Komentator na 24ur.com RiKEC je zaprepaden nad zapisano trditvijo, da je v Indiji 18 tisoč nezavarovanih železniških prehodov.)

»Ravno sem razmišljal o upokojitvi, poleg tega imam dvoletnega otroka, zato bi bilo nezakonito delovanje v tem hipu res nesmiselno.«

(Nesojeni upokojenec in lastnik Meltala Rado Snežič nima nobenega motiva za to, da bi bil baraba in tajkun.)

»Ljudje spet verjamejo v pravosodni sistem, imajo občutek, da policija vendarle lahko zapre tudi kriminalce v belih ovratnikih in ne le kurje tatove, in še več, ljudje verjamejo, da lahko tudi vplivne nekoč doleti kazen.«

(Novinar Financ Uroš Urbas ne dvomi o pozitivnih učinkih policijskih preiskav proti gradbenim tajkunom.)

»Vidim, da se je napačno mnenje o meni zakoreninilo globoko v ljudeh.«

(Pevka Mira Reynolds hoče pokazati, da ni samo neumna blondinka, za kar jo imajo nekateri.)

»Gregor Golobič ni bil krščen in nima botra. Stranka Zares ima 430 botrov, namreč vse tiste, ki so notarsko overili 'krstni' list ob ustanovitvi stranke 6. oktobra lani in tako postali njeni ustanovitelji.«

(Predsednik Zares Gregor Golobič zanika, da je njegov boter Milan iz Murgel ali Boško iz Laškega.)

Drago Kos proti Lovšinu?

Potem ko je Drago Kos, predsednik komisije za preprečevanje korupcije, pred časom pomenljivo napovedoval, da komisija pripravlja »veliko zgodbo«, se zdi, da je pri tem mislil Intereuropo. Komisija je namreč na tožilstvo posredovala dve poročili, ki naj bi se nanašala na poslovanje Intereurope oziroma njene naložbe. Eno naj bi se nanašalo na nakup tovornjakov, drugo pa na graditev terminala v Moskvi (gradi

ga ribniški Riko). Nekateri so tudi poročali, da kriminalisti obe zadevi že preiskujejo, v Intereuropi pa zavračajo vsakršne namige o morebitnih kaznivih dejanjih. Boštjan Rigler, predsednik nadzornega sveta Intereurope, je dejal, da nadzorniki niso seznanjeni z informacijo, da bi tožilstvo kar koli pripravljalo oziroma da poteka kakršna koli preiskava. Seznanjeni pa so z informacijo, da je protikorupcijska komisija posredovala tožilstvu dve poročili, pri čemer je Rigler dejal, naj vsak pristojni organ v državi opravi svoje delo. Dejal je še, da so nadzorniki obravnavali tudi lanske poslovne izide družbe, ki so zelo dobri. Nadzorniki so od uprave družbe, ki jo vodi Andrej Lovšin, želeli še dodatna pojasnila glede terminala v Moskvi. Dodajmo, da je bila vrednost te naložbe na 45 hektarjih ob idejni zasnovi ocenjena na 61,5 milijona evrov. Po dokončnem načrtu in upoštevanju zahtev vseh, ki so morali dati soglasje, poslovnih partnerjev in pridobitvi dejanskih ponudb izvajalcev pa vrednost končne investicije znaša 123 milijonov evrov. Nadzorni svet soglasja k novi vrednosti še ni podal, saj želi od uprave dodatna in natančnejša pojasnila o povečani investiciji. Prav tako naj se nadzorniki ne bi bili odločili za ustavitev projekta, saj menijo, da je navzočnost na ruskem trgu strateškega pomena za nadaljnji razvoj družbe, ustavitev investicije pa bi povzročila poslovno škodo. Nadzorni svet bo o soglasju k investiciji v predvidenem znesku odločal, ko bo od uprave pridobil zahtevano gradivo. Potem bomo videli, kaj pomenita Kosovi poročili. V. K.

Je bila Intereuropa, ki jo vodi Andrej Lovšin, domnevna velika Kosova zgodba?

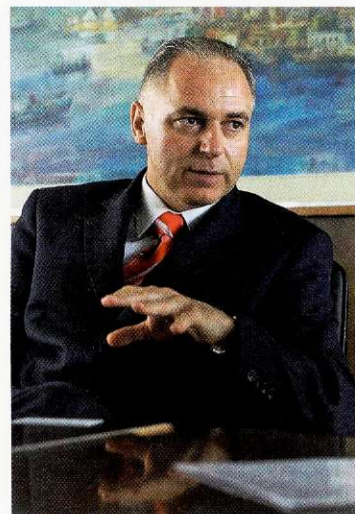
Modrost tedna

»Pivovarna Laško in Kučanov Forum 21 utelešata ideologijo ekstremnega ekonomskega nacionalizma, ki je skozi pivovarsko vojno in privatizacijo bank najbolj porazila Drnovškov razvojni koncept o večji odprtosti Slovenije do tujega kapitala.«

(Ekonomist Stanislav Kovač)

»V demokraciji nihče ne more uiti odgovornosti za podobo politike.«

(Ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar)

Jelinčič je Bojana Šrota spravil ob živce

Pretekli teden je Zmago pl. Jelinčič, predsednik SNS, v času seje državnega zbora Ivanu Žagarju, ministru za lokalno samoupravo in regionalno politiko, očital, da z denarjem iz evropskih strukturnih skladov financira svoje oziroma župane ljudske stranke in da s tem plačuje politično propagando svoji oziroma Šrotovi stranki. Žagar je namreč minister SLS. Med drugim je omenjal financiranje toplarne v Celju, s katero naj bi se ponašal Bojan Šrot, predsednik SLS in župan mestne občine Celje. Slednji je očitno gledal prenos parlamentarne seje na televiziji ali pa mu je to sporočil kateri od sodelavcev SLS v državnem

zboru. Jelinčiču je nemudoma poslal sporočilo SMS z naslednjo vsebino: »Si pa nisem mislil, da si takšen cepec ...« Jelinčič pa je sporočilo pokazal novinarjem. Šrota je to razjezilo, zato je s pošiljanjem sporočil SMS nadaljeval. Zapisal je: »Vidim, da si poleg ostalega še tožibaba. Res bedno, da osebne sms kažeš novinarjem.« S tem je Šrot vnovič pokazal, da ni dorasel vlogi predsednika stranke, čas pa bo pokazal, koliko je bil uspešen pri razvoju mestne občine Celje. Morda ima Jelinčič v tem primeru celo prav, zato bi bila temeljita analiza razdeljevanja denarja iz evropskih skladov dobrodošla. V

soboto smo na tekmi v Celju med Pivovarno Laško in Barcelono videli Bojana Šrota v družbi njegovega brata Boška in Toneta Turnška. Presenetljivo blizu pa sta sedela tudi Joc Pečecnik in ljubljanski župan Zoran Jankovič, ki naj Boška ne bi preveč maral, saj se pravda z njim zaradi Mercatorja. Na tribuni smo opazili še Žigo Debeljaka, Stojana Zdolška in Franca Kanglerja. Pa niso bili najboljše volje, saj je domača ekipa gladko izgubila. V. K.

Boško Šrot, Tone Turnšek, Bojan Šrot, Joc Pečecnik in Zoran Jankovič na častni tribuni v soboto na tekmi Pivovarne Laško in Barcelone.

Telekom po poti NKBM?

Komisija za prodajo državnega deleža v Telekomu Slovenije, ki jo vodi Matjaž Janša, je sklenila vladi predlagati, naj ne sprejme niti ponudbe britansko-nemškega konzorcija Bain Capital & Axos Capital & BT niti islandskega Skiptija.

Že nekaj časa je bilo znano, da nobena od ponudb ni takšna, kakršne so pričakovali. Komisija je v ponedeljek sporočila, da je za prodajo 49,13-odstotnega državnega deleža v Telekomu Slovenije preučila zadnje veljavne zavezujoče ponudbe in ugotovila, da nobeden od ponudnikov do roka, ki se je izteklo minuli petek, ni bil pripravljen ponudbe popraviti tako, kot bi ustrezalo komisiji. Zato so se odločili vladi predlagati, da se prodaja po mednarodnem razpisu konča tako, da deleža ne prodajo nobenemu od ponudnikov. Matjaž Janša je še dejal, da bo komisija o morebitnih alternativah razpravljala na seji predvidoma prihodnji teden. Pri tem je omenil, da sta oba ponudnika ponudila 400 evrov za delnico,

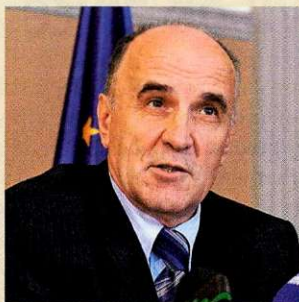
Matjaž Janša in Andrej Vizjak: nov razmislek o prodaji

hrkati pa je konzorcij hotel odkupiti delnice tako, da bi se Telekom zadolžil v višini milijarde evrov, Islandci pa so želeli Skipti Telekomu prodati za 784 milijonov evrov, kar je več, kot je po mnenju svetovalcev Telekoma primerna cena za nakup tega podjetja. Sicer pa glavna težava ni bila cena, temveč prodajni pogoji Skiptija in finančni pogoji konzorcija. Skipti je izrazil obžalovanje, da s komisijo niso dosegli soglasja, in prepričanje, da

je vlada privatizacijski proces izvedla transparentno in v skladu z razpisnimi pogoji. Andrej Vizjak, minister za gospodarstvo, je ob tem dejal, da končanje postopka javnega razpisa odpira »razmislek o nadaljevanju po nekoliko modificirani poti«. Napovedal je, da se bodo začeli intenzivno ukvarjati z nekoliko drugačnim konceptom, kar bo morebiti spremenilo smernice za delo komisije. Minister o možnostih ni želel špekulirati; po njegovih besedah so vse odprte, tudi nov razpis še v času te vlade ali prva javna ponudba (IPO). To pomeni podobno, kot je država pred kratkim prodajala delnice Nove Kreditne banke Maribor. Vizjak namreč meni, da je Telekom zelo dobro in malo zadolženo podjetje, zato verjame, da je mogoče pričakovati boljše ponudbe. Z odločitvijo komisije se strinja tudi večina ekonomistov. Med političnimi strankami je večina koalicijskih strank presodila, da je vlada ravnala kot dober gospodar, z odločitvijo pa soglašala tudi opozicija. V. K.

Upravičil svoj obstoj

Strokovni svet sektorja za popravilo krivic in narodno spravo na pravosodnem ministrstvu je presodil, da je sektor v dveh letih delovanja opravil pomembno strokovno in raziskovalno delo tistih tematik s področja novejšje slovenske zgodovine, ki jih druge raziskovalne ustanove doslej še niso raziskale in zato še niso bile predstavljene. S svojim delom sektor pomaga k bolj realnim predstavam o slovenski novejši zgodovini. Njegovi raziskovalci so izdelali krajšo študijo o premoženju Judov v Sloveniji, nadaljuje pa se še delo pri študiji o revolucionarnem nasilju v Sloveniji v letih 1941–1945 in študiji o povojnem preganjanju nekatoških verskih skupnosti v Sloveniji. Izdali so že tri obsežne publikacije dokumentov in pričevanj: Dokumente in pričevanja o povojnih delovnih taboriščih v Sloveniji, Dokumente in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji in Dokumente o rudarski stavki v Zasavju leta 1958. Letos bo sektor izdal še drugi zbornik dokumentov in pričevanj o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji ter zbornik dokumentov o privilegijih, ki so jih v Sloveniji po vojni uživali politični in državni funkcionarji. Pripravlja tudi računalniške baze podatkov o povojnih političnih obsojencih, o leta 1945 zajetih domobrancih in bazo člankov o revolucionarnem in političnem nasilju po drugi svetovni vojni, ki so bili doslej objavljeni v slovenskih pisanih medijih. Doslej je strokovna služba sektorja, ki dela za komisijo za izvajanje zakona o popravilu krivic, prejela 19.244 vlog upravičencev, rešila pa jih je 17.510. L. H.

Milko Mikola, vodja sektorja

ASK izključena

Že nekaj časa se v javnosti širijo ugibanja, ali so nekdanjo državno sekretarko na ministrstvu za gospodarstvo in sedanja predsednico nadzornega sveta Dela Andrijano Starina Kosem zaradi njenih dejanj izključili iz SDS. Na vprašanje ene od članic SDS iz Domžal je SDS odgovor posredovala v svojem glasilu Nova pot, in sicer s kopijo sklepa nadzorne komisije občinskega odbora SDS Domžale z dne 7. decembra 2007. Nadzorna komisija je tedaj sklenila, da zaradi ravnanja v nasprotju s statutom SDS in strankinim programom Andrijano Starina Kosem izključijo iz stranke. V skladu s pristojnostmi in internimi akti SDS se je nadzorna komisija tudi odločila, da Andrijani Starina Kosem zaradi utemeljene suma, da bo s svojim ravnanjem nadaljevala in še naprej povzročala politično in moralno škodo SDS, miruje članstvo in vse funkcije v SDS do pravnomočnosti sklepa o izključitvi.

Po informacijah, ki smo jih dobili v SDS, se Starina Kosmova na sklep o izključitvi ni pritožila, zato je po petnajstih dneh postal pravnomočen. Ugibanj o tem, kakšen je strankarski status razvpite prve Delove nadzornice, ki še vedno posredno izvaja pritiske na novinarje Maga, je torej konec, mnogi pa se čudijo, da SDS ni ukrepala že prej. G. B.

Nič več članica SDS

Eni nad tajkune, eni nad ministra

Peter Avsenik, foto: Gregor Pohleven

Ustavljene so razmere Poziv računskega sodišča predsedniku vlade, naj sproži postopek za odstavitev okoljskega ministra, in pregon gospodarskega kriminala sta bili osrednji temi začetka februarske seje državnega zbora pred tednom dni. Na aktualno dogajanje so bila vezana tudi vprašanja poslank in poslancev premierju Janezu Janši. Marjetko Uhan iz NSi je zanimalo mnenje predsednika vlade o zadnjih preiskavah gospodarskega kriminala, v zvezi z gradbenim lobijem pa velika odstopanja predvidenih cen od končnih pri graditvi avtocest in bolnišnic. Janša je v odgovoru poudaril, da se vlada trudi razčistiti zadeve, a da »ni vse v rokah izvršilne oblasti«, pač pa bi moralo biti aktivnejše tudi računsko sodišče. Obstaja namreč sum, da so stvari širše prepletene, saj se pri graditvi tovrstnih objektov večinoma pojavljajo isti izvajalci. Sicer pa je po premierjevih besedah prav ta vlada poskrbela za zagotovitev ustreznih razmer za delo ustanov, pristojnih za boj proti organiziranemu kriminalu. Na vprašanje poslanca LDS Aleša Guliča, katere ukrepe bo vlada sprejela, da bo pri pregonu gospodarskega kriminala zagotovljena enakost pred zakonom, je Janša zatrdil, da pri tem ni nobenih dilem. »Vlada se je že na začetku mandata lotila priprave zakonskih okvirov, da bi bil spopad s temi pojavi uspešen,« je dejal in med temi ukrepi omenil kadrovske okrepitve pristojnih služb in njihovo usposabljanje. Po njegovih besedah bi se morale te službe že prej ukvarjati s preganjanjem kriminala, a se to ni dogajalo. »Očitno se ni smelo,« je dodal premier in opozoril, da je vlada prvo polovico mandata poslušala kritike, češ da ni nobenih rezultatov, ko pa rezultati začnejo prihajati, pa poslušajo kritike, »da tega ne bi smelo biti, da je to rezultat vmešavanja politike v delo pristojnih organov«.

Formalnopravna zadrega Druga aktualna tema je naraščajoča napetost med predsednikom računskega sodišča Igorjem Šoltesom in predsednikom vlade Janšo. O Šoltesovem pozivu je premierja vprašal poslanec SD Milan M. Cvikel. Janša je zavrnil njegovo tezo, da tolerira ministra, ki je kršil obveznost dobrega gospodarjenja, in dejal, da poleg zakona o računskem sodišču obstaja tudi načelo ločenosti oblasti. »Pred kratkim se je prvič v zgodovini te države in tudi v zgodovini EU, Evrope in verjetno tudi sveta zgodilo, da je računsko sodišče zahtevalo od predsednika vlade, naj zamenja ministra. Se pravi, da je poseglo v ustavna in politična razmerja, za kar računsko sodišče ni ustanovljeno,« je prepričan Janša. Sicer pa je bil po njegovih besedah ukrep, ki ga je predlagalo računsko sodišče, »nesorazmeren, če primerjamo to zadevo s številnimi drugimi«. Kot dodaja premier, je treba kredibilnost računskega sodišča zavarovati, zato je v odgovoru Šoltesu pozval sodišče, naj najprej pripravi odgovor, ki bi razčistil nastalo formalnopravno zadrego. »Ko bomo od računskega sodišča dobili odgovor formalne narave, se bom odločil o svojem ravnanju,« je v odgovoru poslancu SD pojasnil Janša.

Prvaku SNS Zmagu pl. Jelinčiču pa je premier odgovoril na vprašanje o domnevnem sporu med ministrstvom za

Premier Janša zagotavlja enakost pred zakonom.

Po besedah premierja Janše je računsko sodišče poseglo v ustavna in politična razmerja, za kar pa ni ustanovljeno.

gospodarstvo in vladno službo za regionalni razvoj. Ministrstvo naj bi po Jelinčičevih besedah zaviralo projekte vladne službe in naj tudi sicer ne bi dobro opravljalo svojega dela. Premier je Jelinčičeve očitke zavrnil, saj dobro delovanje omenjenih institucij dokazuje vzorno črpanje sredstev iz evropskih skladov.

Še ena interpelacija? Dogodki v zvezi s pregonom organiziranega kriminala bodo dobili epilog šele čez čas, zato bodo komentariji v zvezi s tem verjetno kmalu potihnili. Kaže pa, da se bo več prahu dvignilo v zvezi s pozivom predsednika računskega sodišča premierju. Opozicijske stranke namreč v primeru, če Janša Šoltesa ne bo ubogal, napovedujejo interpelacijo zoper okoljskega ministra Janeza Podobnika. Ker se je vodstvo SLS pred meseci zamenjalo in se usmerilo nekoliko bolj levosredinsko, lahko sklepamo, da niti vsi poslanci SLS v primeru interpelacije ne bi bili na Podobnikovi strani. Še posebej ne tisti, ki trdno stojijo za novim prvacom stranke. Razmeroma hitra napoved LDS o interpelaciji pa daje slutiti, da ima diskvalifikacija ministra za okolje politično ozadje, saj je Šoltes nekdanji član te stranke. Na drugi strani pa Podobnik še vedno vztrajno zagovarja pravilnost svojega ravnanja. **D**

Življenje z rakom

Lucija Horvat

Če pomislim, da pri nas vsako leto le za rakom dojk zbolijo več kot tisoč žensk, me postane strah.

Preventivni pregled lahko reši življenje, zato se mu ne kaže izogibati. Klica boleznijo lahko spi v vsakem izmed nas, zato k obvezni skrbi za zdravje sodi tudi samopregledovanje in velika pozornost vsaki spremembi, ki bi lahko kazala na katero od rakastih obolenj. Zadeva postane še resnejša, če pomislimo, da se je v Sloveniji med letoma 1995 in 2004 obolevnost za rakom povečala za 46 odstotkov med moškimi in za 42 odstotkov med ženskami, več kot polovica povečanja incidence raka pa je na račun staranja prebivalstva, saj je 87 odstotkov vseh bolnikov z rakom starejših od 50 let. Konec leta 2006 je bilo v Sloveniji že 61.000 ljudi, ki so se zdravili zaradi raka. Nekoč je diagnoza rak pomenila skoraj toliko kot smrtna obsodba, dandanes pa ta bolezen ne bi smela več jemati poguma, saj se je v zadnjih letih za več kot polovico povečalo število bolnikov, ki ozdravijo ali pa z boleznijo živijo naprej. Spodbudno je, da imamo danes v Sloveniji društva bolnikov z rakavimi obolenji, ki so in še bodo veliko pripomogla k boljšemu stiku in komunikaciji med zdravniki in bolniki, k izboljšanju kakovosti življenja bolnikov in k večji dostopnosti informacij o bolezni. Bolnikom in njihovim svojcem pomagajo, da se lažje soočijo z boleznijo, in jih spodbujajo v njihovem boju za zdravje in življenje. Ob letošnjem tednu boja proti raku se pridružujem Zvezi društev za boj proti raku, ki v Sloveniji deluje že skoraj 40 let, in pozivam prebivalce Slovenije, naj se udeležijo preventivnih pregledov oziroma presejalnih programov, od katerih program ZORA za rak materničnega vratu že poteka. Kako pomembni so presejalni pregledi, pove podatek, da je med ženskami, ki so zbolele za rakom materničnega vratu leta 2006, skoraj tri četrtine takih, ki niso hodile na redne presejalne preglede. Konec marca ali v začetku aprila bosta začela teči še presejalna programa SVIT za rak debelega črevesa in danke; vabila bodo razposlali moškim in ženskam med 50. in 69. letom, ter DORA za rak dojk, na katerega bodo vabili ženske med 50. in 69. letom starosti. Lahko smo prepričani, da bosta oba presejalna programa marsikomu rešila življenje, saj je zdravljenje predrakavih sprememb ali raka v zgodnji fazi veliko znosnejše, manj boleče in cenejše za celotno družbo.

Kremeljski duh zakonov

Ana Müllner

Odločno, suvereno in brez naprežanja je bil Dmitrij Medvedjev izvoljen za prihodnjega ruskega carja.

Če pojem volitve pod splošno definicijo pomeni možnost izbire različnih kandidatov za določeno mesto, potem bi nedeljsko dogajanje v Rusiji le stežka opredelili kot volitve v pravem pomenu besede. Pravzaprav se je izbor za novega predsednika končal že pred nekaj meseci, ko je (še vedno aktualni) predsednik Vladimir Putin za svojega naslednika predlagal Dmitrija Medvedjeva, svojega dolgoletnega tesnega zaveznika. In medtem ko bo predvolilna kampanja v ZDA trajala skoraj dve leti, se že tako zdesetkani ruski opoziciji lahko le kolca po vsaj minimalni politični uravnoveženosti, ki se je v času Putinovega mandata pošteno skrčila.

Medvedjev je bil za predsednika največje države na svetu izvoljen, ne da bi se mu bilo treba za to posebej truditi. Vprašanje pa je, ali bo kos nalogi, ki mu jo je namenil njegov politični boter. Putin bo kot najverjetnejši premier še naprej skrbel za uresničevanje svoje politične volje, pri čemer bo pokornemu Medvedjevu pripadla samo vloga izvrševalca Putinovih odločitev. A kljub temu se postavlja vprašanje, ali bo Putin kot najverjetnejši novi premier lahko obdržal v svojih rokah vse niti ruske politike. V času svojega osemletnega mandata je namreč močno utrdil položaj predsednika države in Medvedjev bo kljub močnemu političnem zaledju moral pokazati vsaj del sposobnosti svojega predhodnika. Putin se je v zadnjih letih večkrat izkazal kot neizprosni pogajalec in spreten retorik, ki se lahko kosa tako z neprijetnimi novinarskimi vprašanji kot s političnimi nasprotniki po svetu. Medvedjev se bo moral, še posebej na področju zunanje politike, pošteno potruditi, da bo dorasel svojemu predhodniku, ne da bi pri tem spremenil smernice aktualne kremeljske politike. In glede na potek minulih volitev bo slednja očitno še naprej ubirala povsem samosvoja pota.

Francoski mislec in filozof Montesquieu je v delu O duhu zakonov že leta 1748 vizionarsko zapisal, da v velikih državah ne more obstajati druga oblika vladavine kot tiranija, ki temelji na neomejeni oblasti vladajočega despota. Putin, ki je v času svoje osemletke položaj predsednika Rusije izenačil s položajem nekdanjega carja, Montesquieujevo teorijo iz dneva v dan potrjuje. In kot kaže, bo v tej prostrani deželi moralo preteči še precej časa, preden bo veter iz tajge v ruski politični sistem prinesel spremembe, ki bodo bolj realne kot pravkar minule predsedniške volitve.

Evropa v pasti?

Dr. Klemen Jaklič

O vplivu kapitala na demokracijo se pri nas v zadnjem času precej govori in piše. Ne zastonj. Problemi v zvezi s tem so v resnici v samem jedru moderne demokracije. Pluralizem medijev, svobodne in enake volitve, družba enakih možnosti in druge vrednote pluralne ustavne demokracije so mrtva črka na papirju, če niso v končni fazi vsidrane ravno v pluralnosti kapitala.

Problem je tako trdovraten in tako ključen, da zahteva ne le ustavno dolžnost ukrepanja vsakokratne oblasti v smer, ki bi zagotavljala nujno stopnjo enakomerne pluralizacije na tem področju, ampak tudi nujnost ukrepanja vseh sfer družbe za doseg skupnega cilja oziroma prvega pogoja za delovanje pluralne ustavne demokracije.

Kritike, ki so v zadnjem času letele z več strani zoper premierjeve izjave o nujnosti brzdanja kapitalskega monopolizma, so vsebinsko prazne in so koristne le toliko, da razkrijejo, kdo od politikov je tisti, ki postavlja lastne interese (ker je s kapitalom že v zakonski zvezi) pred delovanje demokracije kot pravičnega sistema za vse.

Pa pustimo kontekst. Gre za problem, ki daleč presega okvir slovenske države. Z njim se sooča moderna politična ureditev kot taka. V okolju svobodnega gospodarstva sta sferi politike in kapitala nerazdružljivo povezani. Vitalni interesi kapitala so odvisni od pogojev, ki jih določa politična oblast. Zato je aksiomatično, da kapital svojo pozornost bolj ali manj prikrito usmerja v obvladovanje vzvodov, prek katerih preoblikuje sfero političnega. Samo kot primer naj navedem vsem znano dejstvo, da je izid volitev na dolgi rok v veliki meri odvisen prav od kapitala. Ne različne družbene skupine, ne volivci, ne novinarji, ne kdo drug, temveč *lastniki* medijev (sic!) so v dandanašnjih demokracijah tisti, ki diktirajo uredniško politiko in usmerjajo svoje naslovnike – volivce. Ve se, kdo je tu pastir in kdo čreda. »Oblast« volivcev v takem okolju v resnici postaja vse bolj formalna, potrjevalska, vsebina političnega pa na dolgi rok skladna z voljo kapitala.

Točno s tem problemom pa je povezana tudi ena največjih pasti Evrope. Na videz nevtralna obstoječa pravila EU o liberalizaciji kapitalskih tokov vodijo v smer neizbežnega združevanja kapitala, tudi medijskega, v rokah močnejših korporacij. Jasno je, da so najmočnejše korporacije tiste, ki prihajajo iz vodilnih držav članic. V razmerah, kot ta čas veljajo v EU, se z njimi ne more kosati nihče in

v takih okoliščinah je podjarmljenje politične sfere šibkejšega na dolgi rok neizbežno. Nekaj takega se je, mimogrede, že zgodilo v ZDA. Študije zadnjih let so razkrile, da vodilne medije v tej megadržavi v končni fazi vodi in usmerja le peščica glavnih korporacij. Trg v EU vodi v isto smer. Politična oblast v Evropi se počasi, a neizogibno preliva v korist kapitalsko močnejših. Demos ekonomsko močnejše države članice širi svojo dejansko politično moč in oblast na račun podrejanja politične oblasti demosa iz ekonomsko šibkejših držav članic. Kdor misli, da se vodilne države Evrope gredo integracijo kar tako, zaradi lepšega ali le zaradi kakšnega plemenitega etosa, je seveda naiven. Za trg gre, pa ne le v smislu bogatenja. Gre predvsem tudi za širjenje politične moči prek subtilnega delovanja, kot je opisano – ko se politična oblast šibkejšega na dolgi rok avtomatično preliva v roke kapitalsko močnejšega. Sanje o politični oblasti nad Evropo so stare in to, česar z vojaško silo ni uspelo doseči nikomur, pa naj bo to sam Karel Veliki, Napoleon, Hitler ali kdo drug, je verjetno danes mogoče doseči na subtilnejši način. Moja ocena je, da močni, ki ženejo Evropo, to vedo, in stavljal bi, da jim ustreza, če se o tem ne govori. Vsaj ne preveč na glas. Sla je neizmer-

na in cilj ne več tako daleč, hkrati pa je ta del evropske zgodbe moralno zavržen.

V luči tega je jasno, da je breme rešitve na plečih šibkejših držav članic samih, ki morajo zahtevati sprejetje določenih varovalk v izpopolnjeno evropsko pogodbo oziroma ustavo; takšne varovalke obstajajo in so v vitalnem nacionalnem interesu držav, kot je Slovenija. Pred tem pa je prav tako na nas samih, da zaznamo

Na videz nevtralna obstoječa pravila EU o liberalizaciji kapitalskih tokov vodijo k združevanju kapitala v močnejših korporacijah.

dolgoročne silnice, ki v ozadju kreirajo prihodnost. Prioritete našega predsedovanja so pomembne, a tu so očitno tudi stvari, ki so za Slovenijo in njeno prihodnjo vlogo znotraj EU življenskega pomena.

(O avtorju: Dr. Klemen Jaklič je predavatelj na Univerzi Harvard pri predmetu *evropska integracija: politični, filozofski in pravni vidik.*) **D**

Politični profil prvaka tranzicije

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Potem ko je prejšnji mesec umrl nekdanji predsednik republike Janez Drnovšek, so na nekaterih mestih (tudi na spletu) odprli žalno knjigo, v katero se je vpisala velika množica ljudi.

Glede na pregovor o mrtvih vse dobro ni prese-netljivo, da smo v dneh po Drnovškovi smrti o njem slišali predvsem pohvale. Na to je brzkone vplivalo tudi dejstvo, da je umrl samo dva meseca po izteku svojega mandata, kar pomeni veliko časovno bližino med Drnovškovim vladanjem in njegovo smrtjo. Čustveno obarvani (tudi patetični) zapisi v žalni knjigi tako precej spominjajo na izjave po smrti Josipa Broza Tita. Če bi to obdobje trajalo npr. dvajset let, bi bil učinek Drnovškove smrti na slovensko javnost precej manjši. Prav zaradi omenjene časovne bližine mnogi analitiki menijo, da bo na objektivno oceno

Drnovškove politične dediščine treba še nekoliko počakati.

Preverjen kader Kljub temu pa je mogoče že zdaj vsaj približno določiti Drnovškov politični profil. Drnovšek je že v osemdesetih letih, ko se je v slovenski javnosti pojavil kot kandidat za člana jugoslovanskega predsedstva, veljal za precej samosvojega, vendar ambicioznega človeka. Ne nazadnje je bil pred svojo izvolitvijo za delegata v jugoslovanski skupščini direktor Ljubljanske banke v Trbovljah in finančni svetovalec jugoslovanskega veleposlaništva v Kairu, zato mnogi sklepajo, da je bil povezan z jugoslovansko tajno policijo,

ker sicer ne bi mogel priti do vodstvenih mest v bančništvu. Po nekaterih podatkih naj bi bil Drnovškovo kandidaturo tiho podpiral njegov zasavski rojak in dotedanji slovenski član jugoslovanskega predsedstva Stane Dolanc, ki mu je tednik Mladina prav tedaj odšteval dneve do upokojitve, v jugoslovansko predsedstvo pa je bil izvoljen leta 1984. Po nekaterih namigih naj bi bilo Drnovšku do uspeha na volitvah v jugoslovansko predsedstvo pomagalo tudi to, da so se slovenski komunistični funkcionarji nekoliko bali, da bi bil izvoljen Marko Bulc, ki so ga sicer podpirali, saj bi Bulc takoj po izvolitvi prevzel predsedovanje jugoslo-

vanskemu predsedstvu, s tem pa tudi vrhu gibanja neuvrčenih, ki je bil septembra leta 1989. Bulčevo predsedovanje vrhu gibanja neuvrčenih bi bilo lahko problematično zato, ker naj bi ga bili po nekaterih govoricah dosmrtno izgnali iz Kenije, domnevno zaradi odstrele breje slonice. Poleg tega je v Sloveniji leta 1989, ko je padel berlinski zid, že kazalo na politične spremembe (proces proti četverici, pisateljska ustava, Majniška deklaracija, 57. številka Nove revije), zato je bilo bolje podpreti bolj »nevtralnega« kandidata in ne nekoga iz »stare garde«. Brzkone pa so udbovske in komunistične strukture Drnovška »spustile naprej« tudi zato, ker

v njegovih karakteristikah ni bilo mogoče zaznati »napak«.

Po Brozovi poti Glede na to, da je Drnovška na politični poti že v osemdesetih letih, ko je prišlo do njegovega političnega vzpona, podpirala ZSMS, je razumljivo, da se je po tistem, ko je kot član jugoslovanskega predsedstva (v času na Brionih dogovorjenega trimesečnega poosamosvojitvenega moratorija na sklepe slovenskega parlamenta z dne 25. 6. 1991) opravil še zadnje dejanje v jugoslovanski politiki, ko je lobiral za umik jugoslovanske vojske iz Slovenije ter odpust slovenskih vojakov iz JLA, odločil za vključitev v naslednico ZSMS, to je Liberalno-demokratsko stranko. Dobra dva meseca po tistem, ko je velika večina evropskih držav priznala Slovenijo, je Drnovšek postal predsednik Liberalno-demokratske stranke, dve leti kasneje (tako rekoč sočasno z afero Depala vas) pa je omenjena stranka s pripojitvijo socialistov, demokratov in zelenih postala Liberalna demokracija Slovenije kot ključni tranzicijski projekt, v ozadju katerega naj bi bila tako Milan Kučan kot Niko Kavčič. Postavlja pa se vprašanje, kakšen je bil v resnici odnos med Drnovškom in LDS, ki se je teoretično sicer naslanjala na evropski liberalizem in njegove teoretike, kot je na primer Friedrich von Hayek, v resnici pa je v času svoje vladavine ves čas podpirala t. i. tovarijski kapitalizem. Čas vladavine LDS je bil namreč zaznamovan s tranzicijskim kriminalom, »prihvatizacijo« in posledično s številnimi socialnimi stiskami, po drugi strani pa je LDS v času svojega vladanja kupovala socialni mir, s tem pa neugodno vplivala na javne finance (zadolževanje, načrt pokojninski sistem, proračunska luknja). Krepil se je tudi pritisk monopolizacije in prilaščanja vodstvenih položajev, na kar je opozarjala tudi civilna družba (Ura evropske resnice za Slovenijo, Majniška izjava itd.). Kljub temu je Drnovšku uspelo trikrat zmagati na parlamentarnih volitvah, leta 2002 pa še na predsedniških. Mnogi v tem vidijo podobnost z Josipom Brozom Titom, ki ima še danes

med Slovenci zelo pozitivno podobo, bržkone tudi zato, ker je umazano delo prepuščal drugim. Primerjavo s Titom si je Drnovšek prislužil, ko je leta 1999 ob razpravi o ustavni obtožbi očital tožnikom, da se bodo pobili za njegovo nasledstvo. Med očitki Drnovšku je sporazum s Hrvaško o meji (t. i. sporazum Drnovšek-Račan), s katerim je Drnovšek južni breg Dragonje prepustil Hrvatom. Sporazum ni prišel v veljavo, kljub temu pa je povzročil veliko škodo Sloveniji, kar se kaže tudi v nedavni samovoljni prodaji slovenskih zemljišč na južnem bregu Dragonje, ki jo je zrežirala občina Buje.

Težave z avtoriteto Da je imel Drnovšek s svojo stranko in avtoriteto v njej precejšnje težave, kaže dejstvo, da si je konec devetdesetih let nakopal znotrajstrankarsko opozicijo t. i. zajtrkovalcev, ki so se srečevali pri tedanji ljubljanski županji Viki Potočnik. Omenjena skupina, ki je bila po ideološki plati bližje Kučanu kot Drnovšku, je namreč nasprotovala sporazumu med Slovenijo in Svetim sedežem, ki ga je Drnovšek podpiral. Poleg tega je Drnovšek podpiral tudi uzakonitev dvokrožnega večinskega sistema, ki je bil izglasovan na referendumu leta 1996, poslanci LDS pa njegove uzakonitve niso hoteli podpreti. Tedanji vodja poslanske skupine LDS Anton Anderlič je na eni od sej državnega zbora, ko so razpravljali o volilnem sistemu, celo slikovito pripomnil, da »ga ni boga in ne predsednika stranke«, ki bi ga lahko prisilil v

V času vodenja vlade je bil Janez Drnovšek tako rekoč ujetnik Milana Kučana.

podpore dvokrožnemu večinskemu sistemu, in to ne glede na odločbo ustavnega sodišča iz leta 1998. Slednja je zaradi ustavnega zakona o proporcionalnem volilnem sistemu dve leti kasneje

ostala neuresničena. Poleg tega je Drnovšek imel težave tudi zaradi svoje pronatovske usmeritve. Glede na vse to se je zdelo, da je bolj ali manj ujetnik lastne stranke. Pojavljala so se celo ugibanja, ali ni bil morda dejanski vodja stranke te-

danji generalni sekretar Gregor Golobič, ki je bil sicer ves čas Drnovškov tesni sodelavec, pomagal mu je tudi pri predvolilni kampanji leta 2002, ko je kandidiral za predsednika države. Ko se je Golobič kasneje umaknil ▶

Janeza Drnovška mnogi primerjajo s Titom.

Stane Dolanc, Drnovškov rojak iz Zasavja

Drnovšek je bil politično podrejen Milanu Kučanu.

► z mesta generalnega sekretarja LDS, so Drnovšku na kongresu za tajnika podtaknili nevšečnega Petra Jamnikarja, ki je kasneje izgubil velik del pooblastil. Številni vedo povedati, da je monopol LDS nad mediji utelešal prav Golobič, ki naj bi bil zavrten kar nekaj telefonov urednikov, kasneje pa naj bi to delala Marijana Kandutti, desna roka Drnovškovega naslednika Antona Ropa (nekateri jo primerjajo z Andrijano Starina Kosem). Vsekakor je imel Drnovšek vse do svojega odstopa z mesta predsednika LDS v odnosih s stranko podobne težave, kot jih ima sedaj Borut Pahor v SD. Tudi slednji velja za voditelja, ki je stranki bolj v okras kot resna avtoriteta.

Odnos s Kučanom Zanimivo je tudi razmerje med Drnovškom in Milanom Kučanom, ki je bil v času Drnovškove izvolitve za člana jugoslovanskega predsedstva predsednik Zveze komunistov Slovenije. Kot piše Drnovšek v avtobiografiji *Moja resnica*, se je šele pred volitvami v jugoslovansko predsedstvo prvič osebno srečal s Kučanom, prej pa se nista

Anton Anderlič: »Ga ni boga in ne predsednika stranke ...«

poznala. Dodaja, da je bil že to znak, da slovenski politični vrh ni pričakoval njegove zmage na volitvah, pač pa so vsi računali na Bulca in tudi tedanjega predsednika republiškega izvršnega sveta Dušana Šinigoja kot »rezervnega kandidata«. Drnovšek je zapisal, da je sam dostikrat ravnal po svoje in zastopal drugačna stališča, k problemom je pristopal izrazito strokovno nevtraln, dnevne politike pa ni spremljal, medtem ko je bil Kučan kot učenec Ivana Mačka-Matije in Mitje Ribičiča veliko bolj ideološko profiliran, čeprav je bil po drugi

strani pragmatičen, od Boruta Pahorja si je celo sposodil besede »sestop z oblasti«. Vendar je bil Drnovšek spričo političnih okoliščin nekako prisiljen sodelovati s Kučanom, ki je leta 1990 postal predsednik predsedstva Slovenije, dobri dve leti kasneje pa predsednik države. Ko je Drnovšek leta 1992 postal premier in na tem položaju ostal vse do konca Kučanovega drugega mandata, se je zdelo, da je bil dejansko Kučanov ujetnik in da si je zato poskušal s pomočjo zunanjepolitične dejavnosti pridobiti čim več simpatij v mednarodni javnosti, s čimer bi našel izhod iz slovenskega političnega peskovnika – tako se je vsako leto udeleževal svetovnega gospodarskega foruma v Davosu. Ne nazadnje je bil Kučan tisti, ki je imel močno neformalno moč in je Drnovška trikrat predlagal za mandatarja za sestavo vlade, kar je terjalo tudi Drnovškovo ubogljivost. V zvezi s tem velja omeniti, da je Drnovšek v knjigi *Moja resnica*, ki jo je predstavil 2. aprila 1996 (na sedmo obletnico izvolitve v jugoslovansko predsedstvo) dvakrat zbedel Kučana, čeprav ne poimensko. V poglavju, ki govori o umiku JLA iz Slovenije, je omenil, da sta bila tedanja ministra Janša in Bavčar takoj za to, da se Drnovšek pogaja s posameznimi republikami (pred-

vsem Srbijo) o podpori sklepu o umiku jugoslovanske armade iz Slovenije, medtem ko so nekateri drugi člani najožjega slovenskega vodstva (najverjetneje je mišljeno republiško predsedstvo) »gledali na takšno možnost bolj z nasmehom in nejevero« (str. 256). Ko je bil sklep o umiku armade izglasovan, je naslednje jutro Drnovšek obvestil slovensko predsedstvo. »V tistem prvem presenečenju, v tistem navdušenju so mi vsi iskreno čestitali, pozneje pa so nekateri želeli na to pozabiti,« je zapisal Drnovšek (str. 261). Verjetno je ta trditev zelo zbudila Milana Kučana, zaradi česar se je Drnovškov javnomnenjski položaj v sredini leta 1996 poslabšal. Dober mesec po predstavitvi knjige je Drnovšek, ki se je v svoji karieri okitil tudi s predvolilnim geslom »zgodba o uspehu«, javnosti pojasnjeval, da so »gospodarska gibanja slabša od pričakovanih«, v javnost so prišle tudi grožnje s stavko. Kljub temu je Drnovškovi LDS uspelo na volitvah dobiti največ glasov, čeprav so tri pomladne stranke (SDS, SLS, SKD) skupaj dobile večino – pri vzponu na oblast pa je Drnovšku pomagal poslanec SKD Ciril Pucko.

Kdo je dedič? Kakor koli že, Drnovškov politični profil je še vedno zavil v tančico skrivnosti, saj so si mnenja o njem zelo nasprotujoča. Po mnenju liberalnega ekonomista in publicista Stanislava Kovača (*Finance*, 27. 7. 2008) je bil Drnovšek »eden od redkih slovenskih politikov, ki je zagovarjal večjo razvojno odprtost do tujega kapitala in nasploh do globaliziranega sveta«, kar je pokazal pri privatizaciji NLB in NKBM ter pivovarski vojni. Šele s prihodom Antona Ropa je zmagala Kučanova vizija »nacionalnega interesa«, tovrstno politiko pa sedaj nadaljuje predvsem Golobičev Zares s pomočjo Bojana Šrota in Saša Pečeta. Zato povsem drži Kovačeva ugotovitev, da Golobičev Zares ni Drnovškov politični dedič, ampak politični servis kapitala Pivovarne Laško, čeprav se bo Golobič v prihodnjih mesecih kot nekdanji Drnovškov tesni sodelavec najverjetneje poskušal oklicati za njegovega naslednika. **D**

Drnovšek je imel vse do svojega odstopa z mesta predsednika LDS v odnosih s stranko podobne težave, kot jih ima sedaj Borut Pahor v SD.

Borut Pahor – samo okras Socialnih demokratov?

Gregor Golobič, nesojeni Drnovškov dedič

(Ne)odgovorni urednik Dnevnika Miran Lesjak

Kot smo v Demokraciji že pisali, naj bi ljubljanska dopisnica beograjske Politike Svetlana Vasović Mekina, kot zatrjuje sama in tudi njen mož Igor, imela svoj vir informacij, kar se tiče objavljenih depeš. Prav tako je ztrdila, da je objavo istega dne v Politiki vedel tudi odgovorni urednik Dnevnika Miran Lesjak. Za nekatere na videz pompozna, za večino bolje poučenih in odgovornih le škodoželjna, za Slovenijo sramotna in končno prosrbska objava tajnih zapisov je v zadnjih dneh postala predmet medsebojnega obračunavanja na notranjem bojnem polju časnika Dnevnik, in sicer med Igorjem Mekino, zdaj že nekdanjim urednikom zunanje politike pri časniku z zeleno piko, in njegovim odgovornim urednikom Miranom Lesjakom. Nekoč velika prijatelja sta, kot kaže, postala sovražnika.

Nesmiselno pisanje Zdaj ko je Kosovo razglasilo neodvisnost, priznale pa so jo že številne države, je objava depeš v Dnevniku prav nesmiselna. Kaj je prinesla slovenski državi? Kaj je spremenila na političnem področju in kako je pripomogla k boljšemu razumevanju dogajanja na že tako nemirnem Balkanu? Le to, da so se v svojih huliganskih pohodih nekateri skrajneži, pri čemer jim je po svoje pomagala tudi državna policija, ki je objekt »skrbno varovala in ga branila«, znesli nad slovenskim veleposlaništvom in povzročili gmotno škodo, nato pa zagrozili še z bojkotom kupovanja slovenskih izdelkov. Tarče srbskih skrajnežev so bila tudi druga veleposlaništva v Beogradu. Vrstili so se protesti v Banjaluki in Kosovski Mitrovici ter grožnje o odpoklicih svojih veleposlanikov iz držav, ki bodo ▶

Neprofesionalnost »najboljših«

Petra Janša, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Težko je verjeti izjavi Igorja Mekine, ki zanika vse obtožbe, naj bi bil omogočil Politiki, da je sočasno z Dnevnikom objavila dokument o washingtonskih pogovorih diplomata Mitje Drobničiča glede priznanja neodvisnosti Kosova.

► priznale samostojnost Kosova. Seveda pa niso vsi Srbi tako navivni. Nekateri kritično ocenjujejo dogodke v Srbiji in na Kosovu. Predvsem proevropski Srbi se zavedajo pomembnosti slovenskih naložb na srbskem trgu. Po podatkih Banke Slovenije je bila njihova skupna vrednost konec novembra lani 1.271 milijonov evrov, pri čemer so vštete tudi terjatve in obveznosti med povezanimi podjetji, kar nas po podatkih Srbske agencije za promocijo naložb in izvoza (Siep) uvršča na šesto mesto največjih tujih vlagateljic v Srbiji.

Vsega tega pa se seveda ni zavedal odgovorni urednik Dnevnika in ni kritično ocenil dejanske vrednosti depeše, ukradene na ministrstvu za zunanje zadeve (MZZ). Če pa so depešo že objavili, bi se morali izogniti komentiranju le-te oziroma bi morali ločiti komentar in depešo, kot je opozoril Edvard Kovač, nekdanji profesor novinarske etike na FDV. A po besedah zunanjega ministra Rupla so nekateri temu pripisali prevelik pomen, saj so taki zapisi na MZZ nekaj vsakdanjega. Zanimivo pa je, da Dnevnik ni objavil depeše s stališčem kakšne druge države, ki nima enakega mnenja kot ZDA. Torej gre pri tem v resnici lahko za delovanje prosrbskih tajnih služb in morebitno sodelovanje novinarjev z njimi.

Če so depešo Ministrstva za zunanje zadeve Republike Slovenije že objavili, bi se morali izogniti komentiranju le-te oziroma bi morali ločiti komentar in depešo.

Informacijska pooblaščenka Nataša Pirc Musar

Zgodba Mekina-Lesjak Ker pa zgodba o objavljenih depešah ni potekala po scenariju, ki so si ga zamislili na Dnevniku, se je začelo iskanje odgovornih v lastnih vrstah. Mediji smo začeli opozarjati na sorodstvene vezi udeleženih novinarjev Dnevnika in Politike, to pa je odgovornemu uredniku Miranu Lesjaku prišlo zelo prav, saj naj bi bil Igor Mekina po novem tisti, ki je neodgovorno ravnal z informacijami. Po njegovih navedbah naj bi bila Politika do dokumenta prišla tako, da ga je Mekina izročil svoji ženi Svetlani Vasović Mekina, ljubljanski dopisnici Politike. Čeprav je Mekina zatrjeval, da je bil Lesjak »seznanjen s tem, da ima dopisnica Po-

litike svoj vir, s strani katerega je pridobila diplomatsko zabeležko, ter da je bilo prav tako z njegovo vednostjo in njegovim soglasjem v časopisu Politika objavljeno, da isto zabeležko na dan objave v Politiki objavlja tudi slovenski Dnevnik«, je Lesjak vseeno odločno zatrjeval, da za sočasno

Novinar Igor Mekina

postopek odpovedi skrajno neetičen, predstavniki Dnevnika pa so ob tem nedopustno medijskemu šikaniranju izpostavljali celotno družino Igorja Mekine. Vsebinska izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, v kateri Igorja Mekini očitajo, da je s komentariji zavajal javnost, je grob poseg v novinarsko svobodo in kršitev münchenške deklaracije, ki določa pravice in dolžnosti novinarjev. Tu ne smemo prezreti pomena očitkov, da je novinar namenoma zavajal javnost, saj tako dobimo odgovor na domneve, da je z objavami depeš v resnici nekdo hotel škoditi le lastni državi, kar pa je v luči novinarske etike nedopustno.

Po navedbah odvetnice so časopisna družba Dnevnik in njeni pooblaščenki s svojim ravnanjem načrtno izpostavljali in šikanirali urednika Dnevnikove mednarodnopolitične redakcije Igorja Mekino, da bi zavarovali »interese odgovornega urednika Dnevnika«. Prav tako je bil Mekina javno izpostavljen in obtožen še pred začetkom kakršnega koli postopka. »Igor Mekina ne bo pristal na takšen razplet zgodbe, v kateri je zgolj izpolnjeval navodila odgovornega urednika Mirana Lesjaka, zato bo uporabil vsa pravna sredstva zoper nezakonite odločitve Dnevnika,« je še sporočila njegova odvetnica Nina Zidar Klemenčič.

Tako sta nekdanj dobra prijatelja postala sovražnika. Treba pa je opozoriti na dejstvo, ki ga je izpostavil sam Lesjak v pogovoru za vest.si, da je dokument, objavljen v Dnevniku, pridobila novinarka Meta Roglič, vendar ga zaradi diplomatske terminologije in skrajšanih besed menda ni znala dešifrirati, zato ga je dal Mekini z navodilom, naj sodeluje pri pisanju članka, saj je bil urednik zunanje politike.

Odziv slovenskih novinarjev

Na nedopusten način pritiska na novinarje je Mekina opozoril tako domača kot tuja združenja novinarjev in jih zaprosil, da se opredelijo do neetičnega ravnanja Dnevnika. Zapišemo naj izjavo predsednika Združenja novinarjev in publicistov (ZNP) in komentatorja časnika Delo Petra Jančiča, ki je dejal,

objavo depeš v Dnevniku in Politiki ni vedel. Kljub dogovoru, da bosta drug drugemu varovala hrbet, o čemer lahko podrobneje beremo na spletnem portalu pozareport.si, je Lesjak vso krivdo zvalil na Igorja Mekino, nekaj dni zatem pa z njim razdril tudi pogodbo o zaposlitvi. Nato je za javnost spregovoril Mekina in prek odvetniške pisarne Zidar & Klemenčič vložil tožbo proti Dnevniku zaradi nezakonite odpovedi pogodbe o zaposlitvi ter nedopustnega posega v čast in dobro ime. Poleg tega naj bi bil

ELEKTROPROM

Že 40 let z vami!

EVJ ELEKTROPROM d.o.o.
 Loke pri Zagorju 22
 1412 Kisovec
www.elektroprom.si

uprava 03-56-57-150
 Irgovina EVJ Center Kisovec
 03-56-71-234
 Irgovina EVJ Trbovlje
 05-90-23-203
 storitve 03-56-57-150

- elektroinstalacije
- strojne instalacije
- projektiranje za področje strojnih in elektro instalacij
- geodetske storitve
- daljinsko ogrevanje z lesno biomaso
- kabelsko komunikacijski sistemi
- grafitne ščetke
- trgovine EVJ Center
- delovni stroji in nizke gradnje
- bar Sedmica

lokalna televizija ETV

<http://etv.elektroprom.si>

komerciala:
 03-56-57-150
 uredništvo:
 03-56-57-177

da združenje uradnih stališč o Mekini še ni sprejemalo, da pa zadevo pozorno opazujejo. »Zdi se mi pa nenavadno, da je zaradi izdaje dokumenta, ki po Dnevnikovi razlagi sploh ni zaupen dokument, sedaj kaznovan novinar,« je poudaril Jančič in dodal, da »niti ministrstvo za zunanje zadeve zaradi objave dokumenta ni proti nikomur ukrepalo«. Predsednik Društva novinarjev Slovenije (DNS) Grega Repovž je izjavil, da tudi novinarsko društvo natančno opazuje zadevo, svoje stališče pa bodo objavili, ko bodo zbrali dovolj podatkov in pridobili pravna mnenja. Po Repovževih besedah »so to občutljive stvari, pri katerih je treba biti skrajno previden«. Zatrnil je tudi, da so v stiku z Mekino in da »pridobivajo informacije tako z njegove strani kot s strani aktiva novinarjev Dnevnika«. Mimorede, Repovž je tudi odgovorni urednik tednika Mladina, kjer dela novinar Borut Mekina, mlajši brat Igorja Mekine.

Neprofesionalnost Dnevnika

Dokaz, da se v resnici lahko zamaje stolček prvemu novinarju časopisne hiše Dnevnik Miranu Lesjaku, po naših podatkih naj bi ga zamenjal novinar Ali Žerdin, je vnovična neprofesionalnost »najboljših piscev«. Po pisanju pozareport.si so urednica rubrike Poslovni Dnevnik Suzana Rankov ter njena novinarka Primož Cirman in Vesna Vuković pri pisanju o razvpiti gradbeni aferi pomešali osebe v policijskih telefonskih prisluhih in nasedli napačnim informacijam. Tako naj bi bil zaradi vpletenosti v afero z domnevno nezakonitim pridobivanjem posla pri graditvi kontrolnega stolpa na Letališču Jožeta Pučnika javno osumljen tudi Borut Petek, do nedavnega svetovalec v kabinetu predsednika vlade Janeza Janše, čeprav se je že na večer pred tiskanjem priloge izkazalo, da gre za pomoto. Suzana Rankov, Vesna Vuković in Primož Cirman so trdili, da so kriminalisti Tovšakovo in Petka ujeli v telefonskih prisluhih, čeprav je ime Boruta Petka v prisluhih označeno s črko X, pogovor pa ni predmet policijske preiskave. Istega dne (pred tiskanjem

Okrogla miza v Jazz klubu Gajo o ravnanju z diplomatskimi depešami.

MZZ je presodilo, da ima v primeru izdaje diplomatske depeše legitimen interes delodajalca prednost pred legitimnim interesom zaposlenih.

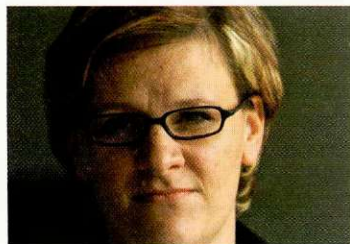
priloge) je Dnevnikova novinarska ekipa Borutu Petku v tej zvezi spet poslala kopico vprašanj, na katera Petek ni več odgovoril, je pa angažiral odvetnico Nino Zidar Klemenčič. Čeprav so Suzana Rankov, Vesna Vuković in Primož Cirman trdili, da imajo magnetogram prisluhov, ki dokazuje, kdaj in kaj se je Petek pogovarjal s Tovšakovo, in da so članek napisali na podlagi tega magnetograma, se je izkazalo, da ni tako. Dnevnikovi novinarji so preprosto pomešali osebe v prisluhih in s člankom napačno osumili Petka. Toda časnik je bil že v tisku. Odgovorni urednik Dnevnika Miran Lesjak je še lahko zamenjal naslovnico s pompozno novico, Poslovni Dnevnik, ki ga ureja Suzana Rankov, pa je bil že natisnjen. Daljši članek s hudimi, toda napačnimi obtožbami na račun Boruta Petka je izšel na strani 19 z naslovom Borut Petek in Hilda Tovšak molčita o sestanku na Lopati. Slednja na vprašanja Dnevnika ni odgovar-

jala zato, ker je v preiskavi. Pravi vir napačnih podatkov pa naj bi bila po pisanju portala Andrijana Starina Kosem.

Upravni spor Po interni preiskavi, ki je bila logična poteza vodstva na ministrstvu, in ko so že izključili osumljenega Šetinca, se je na preiskavo odzvala informacijska pooblaščenka Nataša Pirc Musar, češ da so nadzorniki iz Mladike kršili ustavo in zakonodajo, ko so preverjali, obdelovali in na zgoščenke shranjevali sezname telefonskih števil zaposlenih in tistih, ki so z njimi komunicirali od zunaj. Dejala je, da je »prekršek bil, kakšen, pa se bo še ugotovilo v prekrškovnem postopku«. Pooblaščenka meni, da je MZZ s posegi v komunikacijsko in informacijsko zasebnost kršilo 37. in 38. člen ustave. Zahtevala je uničenje zgoščenke, kar so na MZZ že storili.

Na to se je odzvalo MZZ in sprožilo upravni spor v zvezi z odločbo Pirc Musarjeve o inšpekcijskem nadzoru za preverjanje zakonitosti obdelave osebnih podatkov v interni preiskavi ministrstva, ker meni, da

pooblaščenka »ni pravilno uporabila materialnega prava«, saj v odločbi ni razložila vseh odločilnih oziroma pravno relevantnih dejstev, ki so vplivala oziroma bi morala vplivati na sprejeto odločitev. Ministru Ruplu se je zdelo nenavadno, da je Pirc Musarjeva spremenila svoje stališče glede dostopa do podatkov. Po njegovih besedah je informacijska pooblaščenka v zvezi z neko drugo depešo leta 2006 napisala, da »predsednik in člani komisije, ki izvajajo ta nadzor, lahko vpogledajo v vsebino baze elektronske pošte javnih uslužbencev, če in kadar so povezani s sumom zlorabe tajnega dokumenta«. »Sama je tako dovolila vpogled ne le v seznam telefonskih števil, ampak tudi v baze elektronske pošte,« je poudaril minister. Omenjeno pa predstavlja bistveno intenzivnejši poseg v pravico do zasebnosti, kot je bil v zadnjem primeru. Poleg tega je ministrstvo v sporočilu izpostavilo dejstvo, da je Vrhovno sodišče RS v svoji sodbi z dne 16. decembra 2004 ugotovilo, da samo po sebi ne gre za protipraven poseg v pravico do zasebnosti in tudi ne v pravico do tajnosti pisem in drugih občil zaposlenih pri delodajalcu, če si delodajalec pridobi izpis evidence vhodnih in izhodnih telefonskih klicev na svojih telefonskih aparatih. Vrhovno sodišče je po navedbah MZZ sprejelo stališče, da je treba v vsakem posameznem primeru pretehtati, ali se da prednost legitimnemu interesu delodajalca, ki ima pravico odkrivati in preganjati disciplinske prekrške zaposlenih, še zlasti zlorabo delodajalčeve opreme za osebne ali druge sporne namene, pred legitimnim interesom zaposlenega, ki utemeljeno pričakuje določeno stopnjo zasebnosti in delno samostojnost ter zaupnost tudi na delovnem mestu. Glede na vsebino dokumenta in na posledice njegove objave, to je poleg kršitve diplomatske etike tudi velika škoda, ki jo je z javno objavo dokumenta utrpela Slovenija, je ministrstvo presodilo, da ima v tem primeru legitimen interes delodajalca prednost pred legitimnim interesom zaposlenih. **D**

Urednica Poslovnega Dnevnika Suzana Rankov

Univerza na robu bankrota

Petra Janša, foto: Matej Leskovšek/Mladina, arhiv Demokracije

Če Univerza na Primorskem (UP) ne bo do 30. marca poplačala dolgov izvajalcu del na Armeriji - Foresteriji, bo prišlo do javne dražbe njenih nepremičnin. Nekdanja rektorica Lucija Čok je prva odgovorna za negospodarno poslovanje UP.

Stopnišče univerze krasi skoraj 17.000 evrov vreden lesteneč.

Čeprav se je zakonito zastopstvo UP dne 21. 11. 2007 tudi uradno z vpisom v sodni register spremenilo, zdaj jo zastopa Rado Bohinc kot rektor samostojno, pri tem ne moremo prezreti, da so bili pri tem na novega rektorja preneseni tudi velikanski dolgovi univerze, ki mu jih je zapustila prva rektorica Lucija Čok. V prejšnji številki Demokracije smo o prezadolženosti UP že pisali, in sicer v zvezi z vključitvijo evro-sredozemske univerze v

UP. Prav te dni pa bo jasno, kako globoko so dolgovi potegnili UP, pod okriljem katere so Fakulteta za humanistične študije Koper (FHŠ), Fakulteta za management Koper (FM), Fakulteta za matematiko, naravoslovje in informacijske tehnologije (FAMNIT), Pedagoška fakulteta Koper (PEF), Turistica - Visoka šola za turizem Portorož (Turistica), Visoka šola za zdravstvo Izola (VŠZI), Znanstvenoraziskovalno središče Koper (ZRS), Primorski inštitut

za naravoslovne in tehniške vede Koper (PINT) in Študentski domovi (ŠD) v Kopru.

Številke v milijonih evrov Univerzo na Primorskem je z odlokom ustanovil državni zbor 29. januarja 2003. Dva meseca pozneje, 17. marca 2003, je bila vpisana v sodni register Okrožnega sodišča v Kopru in s tem postala pravna oseba. 1. aprila 2005 sta tedanja rektorica UP Lucija Čok in Boris Popovič, koprski župan, podpisala pogodbo o prenosu lastništva dveh koprskih palač: Armerije in Foresterije (nekdanjega koprskega sodišča) na Titovem trgu na UP. Sledila je prenova teh starih koprskih palač, ki ju je vodstvo univerze namenilo rektoratu in FHŠ. Prenova je po besedah generalnega sekretarja ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (MVZT) Martina Pluta potekala »po domače«, saj je UP prvotno ceno večkrat prekoračila brez ustreznih soglasij ministrstva. Sklep upravnega odbora UP, ki ga je kot edino zakonito soglasje MVZT predstavil tedanji minister Zupan tudi na 27. seji DZ 23. aprila 2007, je pokazal, da je bil investicijski načrt za Armerijo in Foresterijo spremenjen s prvotnih 986 milijonov tolarjev ali 4,11 milijona evrov na milijardo 140 milijonov SIT ali 4,75 milijona evrov. To je bilo narejeno zato, ker je investicijski načrt predlagal večjo kvadraturu. Osnovna kvadratura, ki je bila prijavljena v dokumentu identifikacije investicijskega programa (DIIP), se je torej z 2.853 kvadratnih metrov spremenila v 3.352 kvadratnih metrov uporabne površine, kar je približno 17 odstotkov več od načrtovanega. Zaradi tega se je investicija podražila za 15,6 odstotka. Na to ceno je ministrstvo dalo soglasje. V letu 2005 in 2006, ko se je investicija nadaljevala, pa se je izkazalo, da je cena pri isti kvadraturi narasla

na 7,94 milijona evrov, kar je za 67 odstotkov presegle osnovno investicijo. Zupanu se je zdelo logično, da se, če se cena ob isti površini poveča za 67 odstotkov, vpraša, zakaj je do tega prišlo. In ko so pristojni na MVZT pogledali celotno dokumentacijo, so ugotovili, da je bilo pogodbi dodanih več kot 25 aneksov. Ve pa se tudi to, da je bilo treba takrat za vsak aneks, ki je presegal 10 milijonov tolarjev, imeti soglasje za investicijo. A ker nobena investicija od teh ni bila odobrena, se je izkazalo, da so bile zadeve vodene nestrokovno. Takrat je minister Zupan dejal, »da je resnica, da so se podražila arheološka izkopavanja, da se je podražilo, ko je bilo treba določene zgodovinske stvari restavrirati, a vendar je treba za vsako takšno zadevo izpeljati normalen postopek, v katerem sodeluje tudi investitor, ki mora za to dati soglasje.« Tega sodelovanja ni bilo, vse je bilo izvedeno brez naše vednosti in brez našega soglasja. Celo več, na ministrstvo za finance je bila brez našega soglasja, torej brez soglasja ministrstva za visoko šolstvo, ki je opredeljeno v zakonu o proračunu, da mora dati soglasje, podana prošnja za odobritev posojila. Na tak način se v pravni državi ne posluje. Zelo preprost odgovor na vprašanje, zakaj nisem mogel dati soglasja za najetje kredita, je: zato ker nimamo za to osnove.«

Nesramno drag lesteneč Ker sta Armerija in Foresterija kulturna spomenika prve kategorije, je bilo kasneje treba odšteti 24 milijonov tolarjev, za arheološka izkopavanja pa 20 milijonov tolarjev. Vodstvo UP se kljub naštetim dejstvom odgovornosti ne more izogniti. Večina gradbenih in obrtniških del je bila izvedena v letu 2006, ko je bila pristojnost nad projektom že zdavnaj prenesena na univerzo. V ključnih mesecih graditve je pro-

jekt vodil zdaj že nekdanji glavni tajnik UP Anton Baloh, znan tudi po prekoračitvah sredstev pri obnovi OŠ Koper, v kateri je zaposlen kot ravnatelj. Po njegovem odhodu je v. d. glavnega tajnika UP prevzel Dorijan Maršič, dolgoletni član koprške LDS in nekdanji poslanec te stranke v DZ. A tudi pod njegovim vodstvom so se stroški obnove povečali za več kot sedem odstotkov, poleg vseh drugih stroškov seveda, ki bi morali biti vštet v prvotno ceno. A tudi če upoštevamo vsa ta dejstva, ne pridemo do dodatnih treh milijonov evrov, za kolikor se je podražil projekt. Kje se je torej izgubil denar?

Nedvomno se je veliko zapravilo pri opremi in materialu. Samo veličasten lesteneč na stopnišču palače, kjer so pisarne za rektorico in projektorje univerze, je stal štiri milijone tolarjev. Prvotno so razmišljali celo o nakupu kar osem milijonov tolarjev vrednega lesteneča. Generalni sekretar na MVZT Plut se je takrat spraševal, zakaj se je univerza ob očitni prostorski stiski svojih članic najprej lotila reševanja prostorske stiske rektorice in prorektorjev, še posebej ker naj bi del rektorata kljub novim prostorom še naprej gostoval v Pretorski palači, ki je v lasti koprške občine.

Finančna kriza UP Že 26. junija 2007 sta se takratni minister za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Jure Zupan in nekdanja rektorica Univerze na Primorskem Lucija Čok na sestanku pogovarjala o rešitvah za poplačilo dolga, ki je brez soglasja in vednosti ministrstva nastal na objektu Armerija - Foresterija. Minister in rektorica sta se takrat strinjala, da univerza pripravi shemo odplačevanja posojila za omenjeno investicijo v znesku okoli 1,1 milijona evrov in

Nekdanja rektorica UP Lucija Čok

Rektor UP Rado Bohinc

Ministrica MVZT Mojca Kucler Dolinar

opredeli finančne vire, iz katerih bo odplačevala obresti ter glavnico posojila pri komercialnih bankah s poroštvom gospodarstva, pri čemer odplačevanje ne sme bremeniti proračunskih sredstev. Univerza naj bi pripravila tudi dopolnjen investicijski program in ga hkrati kot na obravnavo na upravnem odboru neformalno poslala tudi v vednost ministrstvu. Po obravnavi na odboru bi program poslala še v soglasje ministrstvu, to pa se bo o njem opredelilo na podlagi mnenja, ki ga bo po pregledu investicije skupaj s postopki izvajanja javnih naročil izdelal neodvisni revizor.

Vendar je revizijsko poročilo potrdilo nepravilnosti pri vodenju investicije Armerije - Foresterije, zato ministrstvo ni odobrilo najetja poroštvenega posojila za poplačilo dolgov. Zamudne obresti so tako narasle za dobrih 340.000 evrov. Podjetje Makro 5 gradnje, ki je bilo glavni izvajalec investicije Armerija - Foresterija in je sedaj največji upnik UP, je že lani jeseni zavarovalo svoje terjatve s hipoteko na nepremičnino, datum izvržbe so že trikrat prestavili. Prvič je bila predstavljena na 3. januar, drugič na 5. marec, sedaj pa na 30. marec. Kot piše v poslovnem poročilu za leto

2007, je UP Makro 5 dolžna skupaj dobre tri milijone evrov, vsem drugim pa še slabih 500.000 evrov in pripadajoče zamudne obresti.

Na UP računajo, da bodo glavnino dolga poravnali z najetjem poroštvenega posojila, do katerega je UP upravičena po posebnem zakonu, od resornega ministrstva pa pričakujejo še dodaten milijon evrov, s katerim bi dokončno pokrili finančno luknjo, ki je nastala pri Armeriji - Foresteriji. Tak predlog je rektor UP Rado Bohinc že nekajkrat predstavil ministrici Mojci Kucler Dolinar. Iz poročila o reviziji vodenja investicije Armerija - Foresterija, ki jo je naročil že predhodnik Kucler Dolinarjeve Jure Zupan, je namreč razvidno, da postopek, za katerega je bila odgovorna takratna rektorica Lucija Čok, »ni bil voden v skladu z ustreznimi uredbami in zakoni«. Bohinc ob tem poudarja, da se je vrednost nepremičnine, v katero so vložili 7,8 milijona evrov, povečala na okroglih 13 milijonov evrov. To pa ne spremeni dejstva, da je bila investicija vodena brez usklajevanja z resornim ministrstvom in da se je močno podražila.

Odgovor MVZT Na visokošolskem ministrstvu ugotavljajo, da postopek pri koprski investiciji Armerija - Foresterija, za katero je bila odgovorna tedanja rektorica UP Lucija Čok, ni bil voden v skladu z uredbami in zakonskimi akti. Z različnimi aneksi k pogodbam naj bi se bila vrednost investicije glede na prvotno povečala za dobre tri milijone evrov. Na MVZT si, kot pravijo, prizadevajo poiskati rešitev za nastale zaplete. Končno poročilo o posebnem revizijskem pregledu po mnenju ministrstva kaže, da

pri investiciji Armerija - Foresterija postopek ni bil voden v skladu z uredbo o enotni metodologiji za pripravo in obravnavo investicijske dokumentacije na področju javnih financ, uredbo o javnem financiranju visokošolskih in drugih zavodov članic univerz od leta 2004 do 2008 in drugimi zakonskimi akti.

Na ministrstvu ugotavljajo, da je bila z aneksi k pogodbam celotna vrednost investicije glede na prvotno pogodbeno vrednost povečana za kar 21,6 odstotka, kar znaša dobre tri milijone evrov. »Torej se ne moremo strinjati z ugotovitvami UP, da revizija ni pokazala večjih nepravilnosti,« pravijo na ministrstvu. Kot so še zapisali v sporočilu za javnost, si ministrica za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo Mojca Kucler Dolinar prizadeva poiskati rešitev za nastali položaj skupaj z rektorjem UP Radom Bohincem, s katerim sta o tem nazadnje govorila sredi februarja. Ministrica je rektorju predlagala rešitev, za katero naj bi si Bohinc vzel čas za premislek. Kucler Dolinarjeva pa je zadržana do predloga rektorja, da bi del manjkajočih sredstev pokrili iz proračunskih sredstev, namenjenih za investicije, del pa iz poroštvenega posojila, saj so prepričani, da bi s takšno rešitvijo načrtovane investicije na UP v letu 2008 zastale. Kot so še zapisali, za nastali dolg ni odgovorna država, kljub temu pa si prizadevajo najti ustrezen rešitev. Tako je Kucler Dolinarjeva pretekli teden že govorila z vodstvom gradbenega podjetja Makro 5 in rektorjem Bohincem. Na podlagi slabih izkušenj iz preteklosti, na kar kaže revizijsko poročilo, »v prihodnje apelirajo na odgovorno poslovanje UP v smislu dobrega gospodarjenja.«

Negotova usoda Armerije - Foresterije

Z dialogom do sprave

Dr. Bojan Žalec, foto: Gregor Pohleven

Dialoški univerzalizem kot pogoj sprave in merilo politike. Kateri so pogoji, da lahko sploh govorimo o spravi oz. da pride do nje? Najprej sta potrebni dve strani, od katerih je vsaj ena drugi povzročila škodo in je za njo odgovorna, se pravi, da je zanjo kriva. Obstajati morata torej krivec in žrtev. Do sprave pride takrat, ko žrtev odpusti krivcu. Toda odpuščanje še ni sprava. Sprava v nasprotju z odpuščanjem zahteva dvostransko dejavnost, dejavnost tudi na strani krivca. Žrtev lahko krivcu odpusti tudi brez dejavnosti ali spremembe krivca; žrtev in krivec pa se ne moreta spraviti brez spremembe oz. dejavnosti obeh.

Če naj pride do sprave, mora žrtev krivcu odpustiti, krivec pa mora svoje dejanje priznati in ga obžalovati oz. se zanj kesati. Krivec se mora svoje krivde zavedati, jo priznati in jo obžalovati, in to tiste krivde, ki mu jo odpušča žrtev.

Kaj je sprava Iz omenjenega je razvidno, da je pogoj za spravo določeno strinjanje med obema osebama (tistim, ki nastopa kot žrtev v procesu sprave, in tistim, ki nastopa kot krivec) o tem, kaj se je pravzaprav zgodilo in o moralni razsežnosti tega, kar se je zgodilo. Z drugimi besedami: o resničnosti določene množice relevantnih dejstev in o tem, kdo je bil žrtev (kdo je trpel zlo), kdo krivec (kdo je zakrivil zločin), kakšna je bila teža zločina (velikost povzročene zla, trpljenja ipd.). Potrebno je potemtakem strinjanje o resnici in o morali, v dejstveni in moralni oceni o dogodkih, glede katerih naj bi prišlo do sprave. Taka sprava, utemeljena na skupnem pogledu na resničnost in moralnost relevantnih dogodkov, je vrsta procesa oz. dogodka, ki mu po slovensko rečemo sprava.

Drugi pomen besede sprava, ki ga slovenščina tudi premore, pa spremlja predstava o dveh strankah, ki si sežeta v roke in rečeta: »Pustiva, kar je bilo. Naj to ne moti najinega sedanjega in prihodnjega življenja.«

Glede dogajanja med drugo svetovno vojno in pobojev ter drugih zločinov po koncu vojne na Slovenskem si lahko v zvezi s spravo postavimo dve vprašanji: 1. Za katero od obeh sprav si moramo prizadevati? 2. Kate- ra od obeh sprav je dejansko mogoča?

Kaj nas loči od sprave Naj začnem z obravnavo zadnjega vprašanja. Sprava v prvem pomenu v Sloveniji za zdaj žal ni mogoča. Dosegli smo strinjanje o nekaterih pomembnih dejstvih, o strinjanju v moralni oceni glede storjenega pa ne moremo govoriti. Strinjamo se npr., da je zmagovita stran samo leta 1945 v Sloveniji pobila 13.000 ljudi. Ne strinjamo pa se glede tega,

kdo je za to kriv in kakšna bi morala biti prizadevanja za sankcioniranje tega zločina. Niti ni strinjanja o krivdi med žrtvami in krivci. Razlike v miselno-dojvljajskih moralnih obzorjih med nami so prevelike, da bi bila sprava mogoča. Ne strinjamo se npr. o tako pomembnih rečeh, kot je ta, da je zaskrbljivo, da ob tisočih mrtvih do sedaj ni bila sodno procesirana niti ena oseba, kaj šele da bi bil kdo obsojen. Osebo se mi zdi to velik problem. Nisem za to, da se kdor koli obsodi brez dokazov in poštenega sojenja, ne verjamem pa, da ni dokazov proti nikomur. Gre bolj za to, da ni potrebne volje, da bi se ti dokazi pridobili in priobčili. Ponavljati samo to, da ni mogoče nikogar brez dokazov obsoditi, in zavirati pridobitev dokazov je nemoralno. Špekuliranje, kaj bi bilo, če ne bi »mi« njih, če bi oni zmagali, in izogibanje izjasnitvi o tem, ali je popolna nesankcioniranost takšnega zločina nemoralno stanje naše družbe, je faseta iste nemoralnosti.

Proti zlu se je treba bojevati in ga poskušati sankcionirati, tudi če je od takrat preteklo že več kot 60 let.

Proti zlu se je treba bojevati Predsednik republike Danilo Türk je v govoru na žalni seji v parlamentu ob smrti Janeza Drnovška, ko je ocenjeval njegova prizadevanja v Darfurju, opozoril na to, da nas zlo ogroža kot tako ne glede na geografsko oddaljenost. Sam bi dodal: ne glede na časovno oddaljenost. Proti zlu se je treba bojevati in ga poskušati sankcionirati, tudi če je od takrat preteklo že več kot 60 let. Kakšen bo otrok, ko gleda starejšega, ki po eni strani na ves glas poudarja, da je treba kaznovati vsako kršenje človekovih pravic, po drugi pa mu ta isti starejši reče, naj pozabi na poboje mater in otrok v prid lepšemu jutri? Taka drža preprosto ni koherentna.

Tolmačenje človekovih pravic je odvisno od obzorja osebe: tolmačenje človekovih pravic na (krščanskem) Zahodu poudarja njihovo pripadanje vsaki posamezni osebi kot taki. Tako je po mojem mnenju tudi prav. Problem nastane takrat, ko so razumljene drugače: za nekatere Jude se človekove pravice nanašajo na sku-

O avtorju

Dr. Bojan Žalec je slovenski filozof, rojen leta 1966 v Ljubljani. Doktoriral je leta 1999 na temo »Realizem in reprezentacijska teorija duha« na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1996 na tej ustanovi predava zgodovino slovenske filozofije, kot raziskovalec in predavatelj pa sodeluje tudi na teološki fakulteti. Je avtor številnih publikacij v domačem in v tujih jezikih predvsem s področja filozofije duha, slovenske filozofije, Brentanove filozofske šole pa tudi ontologije, etike, filozofske antropologije in filozofije edukacije.

pnost, na Izraelovo deželo in posedovanje te dežele. Če Judje te dežele ne posedujejo, gre brezpogojno za kršenje človekovih pravic. Ali ne gre za nekaj podobnega tudi pri srbskem dojemanju Kosova? Nekateri muslimani menijo, da so človeku človekove pravice zagotovljene samo v islamski republiki. In relativizacijo teže kršitve človekovih pravic doživljamo tudi v Sloveniji. Skupni imenovalec: človekove pravice se lahko kršijo ali jih žrtev sploh nima, če gre za izgubo islamske republike, za izgubo svete zemlje, za zmago v razrednem boju ali za boj proti Cerкви. Za krščanski Zahod pa so človekove pravice institucionalizacija varovanja človekovega dostojanstva in njihova kršitev je vedno zločin. Ko bomo zmogli v Sloveniji to, da bo prava naša naloga varovanje človekovih pravic vsakega človeka (to varovanje vključuje tudi sankcioniranje njihovih kršilcev), takrat bomo zvesti svoji svetli evropski tradiciji zahodnega krščanstva in razsvetljenstva in šele takrat bo sprava v svojem pravem, prvem prej opredeljenem pomenu mogoča. In takrat bo med moralnimi ljudmi mogoče na neki način pozabiti, pozabiti v smislu, da ne bo več tako bolelo, ko bomo premišljali o preteklih dogodkih, čeprav se bomo zavedali, kaj se je zgodilo. Ne moremo pa tega pozabiti in postaviti na stranski tir kar tako: varstvo človekovih pravic, ki je pravzaprav varstvo človekovega dostojanstva, ne more biti predmet pozabe: »ne more« niti v moralnem smislu niti v smislu služenja lepši sedanosti in prihodnosti. Kot je opozoril že Burke in se za njim tega ni naveličala ponavljati Hannah Arendt: Zlu naredimo največjo uslugo s tem, da ne storimo proti njemu nič, da npr. nanj pozabimo.

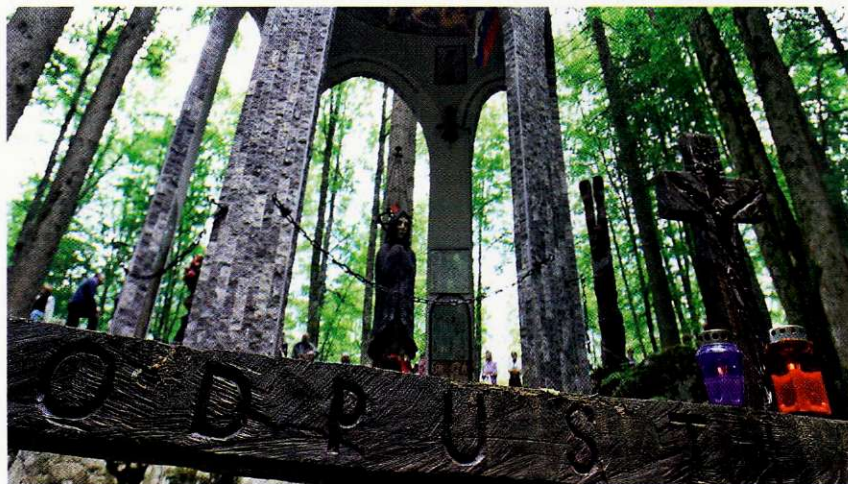
Kaj je treba storiti Poleg ugovora proti spominjanju, raziskovanju ali sankcioniranju zločinov v polpretekli zgodovini iz sklicevanja na lepšo sedanost in prihodnost je pogosta tudi pripomba: Zločini so res bili, ampak zdajšnja Cerkev in del politike jih uporablja samo zavoljo pridobivanja lastne moči. 1. Ta ugovor je/bi bil veliko bolj moralno in iskrenostno verodostojen, če (bi) ga poda(l) nekdo, ki si sam sicer prizadeva za razkrivanje in sankcioniranje zločinov. Če je slednje odsotno, lahko upravičeno domnevamo, da gre (tudi) njegovemu izjavljavcu le za lastno moč. 2. Ločiti moramo vendarle to, kaj nekdo počne, od tega, zakaj počne. Zločine nad človekovim dostojanstvom je treba sankcionirati. Kdor dela v tej smeri, ga ne smemo ovirati.

Ne moremo (nekoga) ovirati pri raziskovanju zločina, češ da bo potem koval politični ali gospodarski dobiček. Lahko obsodimo njegove namene, ne pa njegovih dejanj v pozitivni smeri, se pravi v smeri razkritja zločinov in zločincev. Marsikdo bo ob uporabi omenjenih opredelitev sprave na dogajanje v Sloveniji dejal: žrtve in krivci so na obeh straneh, torej je potrebno odpuščanje, priznanje in obžalovanje na obeh straneh. To je res. Vendar je žrtev ali cena, ki so jo plačali pripadniki ene strani, neprimerno večja kot cena drugih. Zločini domobrancev so v veliki meri sankcionirani, dokazi zanje objavljeni. Razredni sovražnik komunistov je že plačal ceno in ta je bila strahotna. Zločini komunistične revolucije pa kot taki niti še niso bili spominsko poimenovani, kaj šele sodno sankcionirani.

Potrebno je poenotenje Sprava v prvem pomenu v Sloveniji za zdaj še ni mogoča. Sprava v drugem pomenu pa glede na težo storjenih zločinov ni niti moralna niti pragmatično pametna možnost. Za spravo je torej potrebno poenotenje pogledov glede tega, kar se je stvarno zgodilo, in kar je težje, v moralni oceni. Ker spravo potrebujemo, si za to poenotenje moramo prizadevati. Ključna za doseganje poenotenja je udeleženosť pri doživljanju drugega. Taka vzajemna udeleženosť med dvema stranema je doživljajska solidarnost, ki je uresničena v dialogu. Za spravo je torej potrebno poenotenje, toda to poenotenje mora biti dialoško. Če hočemo doseči spravo v Sloveniji, je treba spodbujati tiste tradicije oz. kulture, ki gojijo prizadevanje za doživljajsko udeleženosť na drugem in dialog. RKC je zavezanost obema zapisala v osrednje dokumente drugega vatikanskega koncila. Etika, ki jo potrebujemo,

Za spravo je torej potrebno poenotenje pogledov glede tega, kar se je stvarno zgodilo, in kar je težje, v moralni oceni. Ker spravo potrebujemo, si moramo za to poenotenje prizadevati.

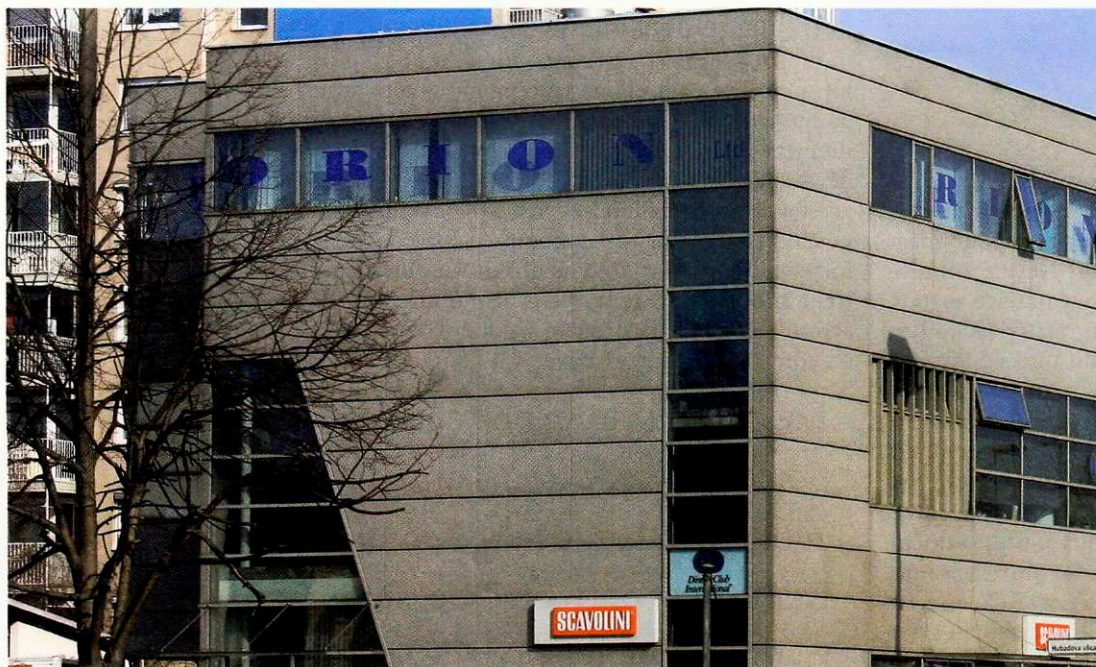
se nam razkriva skozi analizo (pomena) sprave in človekovih pravic: je neinstrumentalna (človekovo dostojanstvo in človekove pravice ne morejo biti sredstvo), je univerzalna (vsi ljudje imajo dostojanstvo in človekove pravice) ter solidarnostna in dialoška. Taka etika ne more biti drugačna kot vključujoča: bojevati se moramo proti vsaki izključenosti in potisnjenosti na rob in jo zmanjševati. Nemožnost sprave je samo posledica odsotnosti orisane etike; če jo bomo uresničili, sem prepričan, da pride tudi do sprave. Bistvena pogoja v slovenski situaciji za uresničevanje te etike na Slovenskem sta pluralizacija šolstva in pluralizacija medijev. Prispevek k obema in k sankcioniranju vseh medvojnih in povojnih zločinov ter s tem k spravi je zame bistveni del merila, po katerem je treba presojati veličino (ali majhnost) prispevka slovenskih politikov k dobronosti naše družbe, k njeni rasti v resnično skupnost.

Orion, SIB in LDS povezani

Vida Kocjan, foto: Gregor Pohleven, Finance, arhiv Demokracije

Če bi vlade LDS sprejele ustrezno zakonodajo, do primera Orion ne bi prišlo. Za oškodovanje nosijo odgovornost LDS, Rop, Mitja Gaspari, Klaudijo Stroligo, Roman Kladošek, Stojan Grilj. Z Orionom je sodelovala tudi LDS.

Primera Orion sega v leta od 2002 dalje, povezan pa je tudi z reševanjem Slovenske investicijske banke (SIB). Med prvimi, ki je opozoril, da je Orion vpleten v afero banke SIB, je bil Boštjan Penko, takrat direktor urada za preprečevanje korupcije.

Začetki Afera Orion je izbruhnila ob koncu leta 2003 in v začetku 2004, ko se je izvedelo, da državno tožilstvo v Murski Soboti usmerja aktivnosti policije v predkazenskem postopku, ki je stekel zaradi domnevno oderuških posojil, ki naj bi jih bilo več prekmurskih kmetov najelo pri finančnem podjetju Orion Ltd. iz Ljubljane. V začetku sta se izpostavila dva kmeta in navedla, naj bi bila pri sklepanju posojilne pogodbe z Orionom zavedena, breme odplačevanja posojil pa je zraslo čez vsako razumno mejo. Oba sta dejala, da sta imela pred tem posojilo pri banki SIB; tega sta predčasno poplačala z delom posojila, dobljenega pri Orionu. Kmalu se je izvedelo, da je banka SIB svoje

stranke pošiljala na Orion, ki je bil delni lastnik banke SIB. Takrat so se v Orionu izdajali za t. i. lizinski podjetje, zato je lahko stranka vzela v zakup nepremičnino in za to dobila hipotekarno posojilo. Pri tem je Orion odplačeval stara posojila, ni pa preverjal posojilne sposobnosti posojilojemalca. Branko Lužar, direktor Orionu, je dejal, da Orion pri tem ne krši nobenega zakona, kar je bilo najbrž tudi res, saj zakonodaja ni bila urejena tako, kot bi morala biti. Kmalu po tem, ko sta se v javnosti oglasila prekmurska kmeta, so se začeli nekateri spraševati, kdo je odgovoren za nadzor nad poslovanjem Orionu. V Banki Slovenije (vodil jo je guverner Mitja Gaspari) so zatrjevali, da za nadzor nimajo pristojnosti, pristojna naj bi bila tržna inšpekcija, saj Orion ni bil banka. Tržno inšpekcijo je takrat vodil Roman Kladošek.

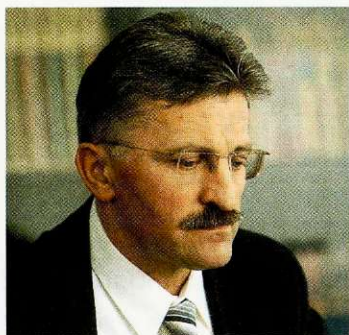
Namerna pravna vrzel? Žogice so si začeli podajati sem in tja, Boštjan Penko pa je pred časom v intervjuju za Demokracijo dejal,

da je že leta 2002 opozoril tožilstvo in policijo, da so v poslovni povezavi SIB in Orionu »sporni elementi«. »Afera SIB je širša, vendar smo opozarjali tudi na ta posojila. Zadeve so sporne, ne morem pa povprek govoriti, za kaj gre. V interesu preiskave tega ne morem komentirati. Pričakujem in upam, da pristojne institucije delajo,« je dejal Penko. Pozneje je bilo tudi potrjeno, da so Penkovo poročilo prejeli na davčni upravi (vodil jo je

Stojan Grilj), uradu za pranje denarja (vodil ga je Klavdijo Stroligo) in na Policijski postaji Bežigrad v Ljubljani. Mitja Gaspari je še naprej zatrjeval, da Banka Slovenije lahko preganja le nepooblaščen zbiranje vlog (Orion je delal tudi to), ne pa tudi dajanja posojil, Roman Kladošek pa je zatrjeval, da so tržni inšpektorji pristojni le za potrošniška posojila, ne pa za hipotekarna. Izkazalo pa se je, da je tržni inšpektorat od polletja 2002 do januarja 2004 najmanj dvakrat pregledoval posojilne pogodbe, ki jih je sklopalo finančno podjetje Orion Ltd., vendar ni odkril ničesar, kar bi bilo v njegovi pristojnosti. Na tržnem inšpektoratu so vztrajno ponavljali, da so pri nadzoru posojilnih pogodb omejeni le na potrošniška posojila, med katera pa ne sodijo posojila, zavarovana s hipoteko, kakršna je odobral Orion. Več prijav zoper Orion, ki je svojo posojilno ponudbo takrat pogosto oglaševal, je tržni inšpektorat dobil tudi leta 2003, a je pri pregledu znova ugotovil, da ni pristojen za nadzor. Po takrat dostopnih podatkih je družbo Orion v letih od 2002 in 2003 pregledovala tudi Banka Slovenije, in sicer zaradi suma, da nepooblaščen zbira denarne depozite. Zbiranje depozitov in posojanje tako zbranih sredstev je

Barbara Brezigar o Penku

Barbara Brezigar poudarja, da je državni tožilec samostojen pri svojih odločitvah, to pa s seboj prinaša tudi odgovornost za vođenje in odločitve. »Nadzor je pokazal napačno delo in državni tožilec je bil opozorjen na možnost, da bi lahko zadevo Orion vodil drugače. V zvezi s tem so mu bili dani ustrezni napotki, a jih ni upošteval,« pravi Brezigarjeva in nadaljuje, da je bilo vrhovno državno tožilstvo z odločitvijo državnega tožilca, da ni upošteval napotkov nadzora, neformalno seznanjeno štiri dni po tožilčevi odločitvi za odstop od pregona. »Gre preprosto za takšno ravnanje državnega tožilca, da sem bila dolžna ukrepati v okviru zakonskih pooblastil in bom tako ravnala tudi v bodoče v vseh takšnih situacijah,« je sklenila Brezigarjeva.

Mitja Gaspari, Roman Kladošek, Klavdijo Stroligo in Stojan Grilj, soudeleženci pri pravni praznini, ki jo je izkoristilo podjetje Orion.

bilo namreč dovoljeno le pravnim osebam, ki so bile registrirane za bančne posle, Orion pa je bil registriran le za finančni zakup oziroma lizing. Takrat smo še izvedeli, da je dajanje posojil v nasprotju z zbiranjem depozitov dejavnost, ki je precej manj zakonsko urejena. Očitno je to še posebej veljalo za posojila, zavarovana s hipoteko. Najemniki posojil pri Orionu so se tako znašli v pravni praznini, saj se ob sumu morebitnih nepravilnosti niso mogli obrniti na nobeno nadzorno institucijo. Roman Kladošek je takrat dejal: »Kdor meni, da je bil oškodovan, lahko svoje zahteve uveljavi le prek sodišča v civilnem pravnem postopku.«

ZPS opozorila na srž težave

V zadevo se je po izbruhu afere Orion vključila tudi Zveza potrošnikov Slovenije (ZPS). Razvnela se je razprava o tem, ali obstajajo v slovenski zakonodaji omejitve v razmerju med zneskom posojila in celotnega odplačila (vsote anuitet). Ugotovilo se je, da obstajajo, odušne pogodbe in obresti pa so bile določene v obligacijskem zakonu. Kljub temu stvari niso bile dovolj dorečene, v ZPS pa so ugotavljali, da je imel posojilodajalec, v tem primeru Orion, tudi glede tovrstnih določil preveč manevrskega prostora. Odvetnica ZPS Živa Drol Novak je takrat dejala, da je meja odušnih obresti postavljena previsoko, saj so pri nas tudi zamudne obresti nenormalno visoke, zato je opozarjala, da mora država v primerih, ki kažejo na množično prakso poslovanja v škodo potrošnika, narediti temeljito analizo, kaj se dogaja pri posojanju denarja, in to ne glede na to, ali gre za posojanje po zakonu o potrošniških posojilih ali ne. Iz tega mora izluščiti nepravilnosti in ugotoviti, kakšne so v resni-

Bojan Petan, Gregor Golobič in Branko Lužar – poslovno naj bi bili sodelovali v času vladavine LDS.

ci zaračunane obresti. Preveriti mora, ali ne gre morda za izogibanje določbam zakona. »Iz pritožb opažamo, da so bili nekateri hipotekarni krediti taki samo na papirju, v resnici pa za njimi ni bilo nobene hipoteke. Država se mora odločiti za spremembo zakonodaje,« so opozarjali v zvezi potrošnikov. Med prvimi bi bil gođen za prenovno zakon o potrošniških posojilih, ki bi moral po mnenju odvetnice ZPS vključiti hipotekarna posojila in zajeti vse fizične osebe, ne le potrošnikov. Za to si je ZPS prizadevala že takrat, ko so

sprejemali takrat veljavni zakon. S spremenjeno zakonodajo bi država seveda lahko preprečila, da ne bi bilo oškodovanih še več ljudi.

Grozljivi podatki Medtem ko so se razsežnosti afere Orion povečevale, je začelo vodstvo podjetja domnevno ogoljufanim strankam ponujati zunajodno poravnavo, uradne organe pa je vsaj delno pomirilo s tem, da bo sredi februarja 2004 pri uradu za varstvo potrošnikov zaposlilo za dovoljenje za odobravanje potrošniških posojil. V pregled sumljivih posojilnih

pogodb s hipotekarnim zavarovanjem, ki jih je sklepal Orion Ltd., sta bili policija in tožilstvo vključena ne le v Prekmurju, ampak tudi v Ljubljani in okolici Krškega. Orion naj bi bil po nekaterih podatkih na tak način dal za 30 milijonov evrov (7 milijard tolarjev) posojil, imel pa naj bi bil približno pet tisoč strank. Večinski, 78-odstotni lastnik Orion Ltd. je bila angleška družba Atractor Project Management, pri čemer pa nikoli nismo izvedeli, kdo stoji za njo.

Z Orionom tudi LDS Glede na to, da ni pojasnil, čigav je bil kapital Orion, je pozneje vendarle postalo znano, da za njim stoji tudi banka Hypo Alpe-Adria, katere uslužbenci naj bi bili podobno kot uslužbenci banke SIB stranke napotili k Orionu, za kar naj bi bili banki (po nepotrjenih podatkih) prejeli posebne provizije. Poleg tega so se takrat pojavljale govorice, da je Lužar le slamnati mož, povezan pa naj bi bil z vrhom LDS, prek Bojana Petana, takratnega vidnega člana LDS, pa tudi z Gregorjem Golobičem. Izvedelo se je še, da je LDS tudi poslovno sodelovala z Orionom. Pri njem naj bi bila vzela v finančni zakup nekaj osebnih avtomobilov. Večino pogodb med Orionom in posojiljemalci je overil notar Boris Lepša, ki je postal znan v aferi Zbiljski gaj. **D**

Penkova vloga

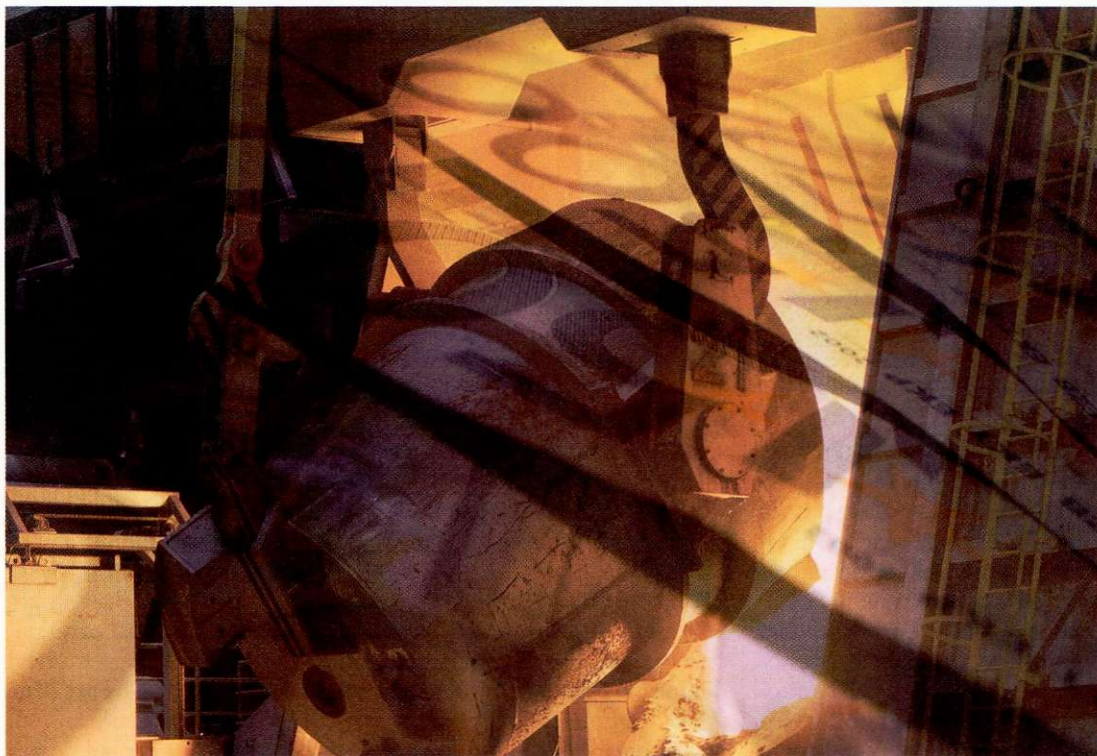
Višji državni tožilec Boštjan Penko je pred dnevi presenetil z opustitvijo pregona v primeru Orion, zaradi česar je v slabo voljo spravil generalno državno tožilko Barbaro Brezigar in slovensko javnost. Zaradi tega je Brezigarjeva predlagala njegov odpoklic iz posebne tožilske skupine za pregon organiziranega kriminala. Penko se brani, češ da je dosegel, da je več kot tri četrtine oškodovancev spet dobilo svoje nepremičnine, ker je tožilec prek sodišča še pred začetkom preiskave dosegel »plombo« na tistih, ki so bile vpisane v zemljiško knjigo in jih Orion ni mogel odtujiti. Ko je šel Orion v stečaj, so se mnogi oškodovanci z njim poravnali. Njihova posojila so se znižala na razumne višine, Orion je vrnil nepremičnine. Danes je višji državni tožilec Penko prepričan, da je imel ta zapleteni postopek zelo pomemben učinek, četudi ni pripeljal do obtožbe. Takoj so bili zaseženi luksuzni avtomobili v lasti Orion, pravno pa tudi dva milijona evrov vredna jahta.

Stvari niso tako nedolžne

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, MEDIAspeed

Policisti v zadevi Meltal preiskujejo sume pranja denarja, zlorabe položaja, uničenja ali ponarejanja poslovnih listin ter utaje finančnih obveznosti v višini 600 tisoč evrov. Poleg lastnika Rada Snežiča je osumljen tudi Damijan Zorko.

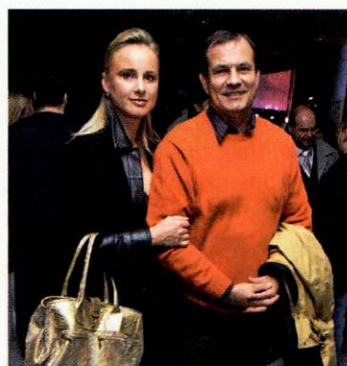
Pretekli teden je kriminalistična policija na območju Slovenije izvedla obsežnejšo preiskavo kaznivih dejanj s področja gospodarskega kriminala, v predkazenskem postopku, ki ga je usmerjalo Okrožno državno tožilstvo v Mariboru, pa so zbirali obvestila zoper več gospodarskih družb in opravili 54 hišnih preiskav.

Pranje denarja Vodja sektorja kriminalistične policije Policijske uprave (PU) Maribor Marjan Fank je na posebni tiskovni konferenci dejal, da so kriminalisti s to akcijo končali del aktivnosti v dalj časa trajajoči preiskavi, ki so jo v PU Maribor začeli izvajati v začetku preteklega leta, potem ko jih je o sumljivih transakcijah obvestil urad za preprečevanje pranja denarja. Dejal je, so omenjene transakcije opravljale gospodarske družbe, ki so bile tako ali drugače povezane z večjo go-

spodarsko družbo z območja PU Maribor. Kmalu se je izvedelo, da gre za Meltal iz Maribora.

Davčne utaje Fank je še pojasnil, da gre za preiskavo suma storitve kaznivih dejanj utaje finančnih obveznosti, zlorabe položaja ali pravic, pranja denarja in ponareditve ali uničenja poslovnih listin. V aktivnosti je bilo vključenih 85 kriminalistov in 35 policistov iz policijskih uprav v Mariboru, Ljubljani, Slovenj Gradcu, Kopru in Novem mestu, ki so opravili vrsto razgovorov in 54 hišnih preiskav. Pri tem so eni osebi, gre za odgovorno osebo iz že omenjene večje gospodarske družbe, odvzeli prostost. Čeprav kriminalisti niso povedali imena, se je izvedelo, da so začasno pridržali direktorja Meltala Damijana Zorka. Preiskava v Meltalu se je minuli torek zavlekla pozno v noč, policisti pa so nekaj pred

polnočjo iz upravne stavbe prinesli več zapečatenih kartonov in dokumentov ter jih naložili v dva osebna avtomobila. Poslovanje podjetja so že lani začeli pregledovati tudi davčni inšpektorji. Po nekaterih podatkih naj bi bili ugotovili, da gre pri trgovini s kovinami v več podjetjih »za simulirane posle, katerih cilj ni izvajanje gospodarske dejavnosti, ampak davčna utaja in s tem pridobitev

Rado Snežič se je vrnil z dopusta.

premoženjske koristi«. Pri pregledu podjetja Meltal so našli račune in dobavnice podjetij, za katera je preiskava pokazala, da v resnici ne poslujejo in niso plačala davkov, ki jih je država sicer priznavala Meltalu.

Sistem slamnatih mož Na podlagi zbranih informacij je bilo po Fankovih besedah ugotovljeno, da obstajajo utemeljeni razlogi za sum storitve več kaznivih dejanj v 17 slamnatih družbah, Meltalu in še treh družbah iz drugih delov Slovenije. Organizatorja iz mariborske družbe sta na podlagi fiktivnih računov, izdanih za odkup različnih surovin, nakazala denar na transakcijske račune slamnatih družb, in to izključno z namenom gotovinskega odliva denarja, in se tako neupravičeno izognila plačevanju davka na dodano vrednost. »Odgovorne osebe slamnatih družb so bile načrtno izbrane, gre predvsem za mlajše osebe brez dohodkov, zaposlitve, premoženja in celo brez stalnega prebivališča v Sloveniji, nekatere od njih pa so v preteklosti že obravnavali za različna kazniva dejanja. Družbe so bile ustanovljene samo za ta namen in so delovale prikrito ter zelo kratek čas, prav tako pa niso vodile ustreznih davčnih evidenc,« je še dejal vodja mariborskih kriminalistov.

Navidezni računi Mariborska družba Meltal je po doslej zbranih podatkih od novembra 2005 do konca lanskega leta na omenjeni način izvršila za nekaj manj kot devet milijonov evrov nakazil, doslej pa so ugotovili za okoli 600.000 evrov utajenih davčnih obveznosti. Kriminalisti na podlagi zbranih podatkov ocenjujejo, da bi bilo lahko fiktivnih računov izdanih do višine okoli 20 milijonov evrov.

Zlorabljanje Pomočnik direktorja uprave kriminalistične policije Generalne policijske uprave Robert Črepinko je pojasnil, da se z zadevo ukvarjajo že dlje časa, gre pa za t. i. slamnate družbe, ki so v Evropi že nekaj časa pogost pojav, medtem ko se v Sloveniji s to obliko gospodarskega kriminala srečujemo šele v zadnjih letih. V omenjenih primerih gre za zavestno zlorabljanje enega od gospodarskih subjektov v poslu, ki na podlagi fiktivnih računov omogoči, da so druge družbe oproščene plačila davka na dodano vrednost. Do takih kaznivih dejanj lahko prihaja zlasti na področju gradbeništva in prometa z nepremičninami, vozili, ter odpadnimi surovinami, kot so barvne kovine, z nafto in naftnimi derivati ter s tekstilom.

Pripravljena tiralica Čeprav predstavnik policije o imenih ni sta govorila, se je hitro izvedelo tudi ime osumljene mariborske družbe. To je Meltal, ki je v lasti Rada Snežiča, do avgusta lani nadzornika Centra Naložb, sicer pa najbogatejšega Mariborčana in 42. na lestvici

najbogatejših Slovencev. Snežič je bil v času preiskave na dopustu v ZDA. Predstavniki policije so javno povedali, da nekatere odgovorne osebe v času preiskave niso bile dosegljive, zato bodo, če bo treba, za njimi razpisali tiralice. Snežič se je v Slovenijo vrnil konec preteklega tedna, policisti pa so ga ob prihodu aretirali, ga odpeljali na njegov dom in tam opravili hišno preiskavo.

Obdolženi se branijo Tako Snežič kot njegov odvetnik seveda v celoti zavračata očitke o domnevni vpletenosti Meltala in s tem tudi Snežiča v gospodarski kriminal. V akcijo t. i. reševanja so se vključili tudi svetovalci Rada Snežiča, poleg odvetnika še dva davčna svetovalca in pooblaščenca v Meltalovem davčnem postopku. Odvetnik je poskušal v javnosti Meltal in lastnika Snežiča prikazati kot žrtev »nedodelanosti ali celo premajhnega poznavanja predpisov o gospodarskem poslovanju«. Kot je to običajno, »ni izključil niti možnosti morebitnih političnih pritiskov«. Na mariborski policijski upravi niso želeli povedati, katere so tri

gospodarske družbe, ki naj bi bile poleg slamnatih podjetij Meltalu izdajale lažne fakture in naj bi bile med peterico tistih, ki naj državi ne bi bile plačevale davkov. Po pisanju nekaterih medijev naj bi »peterico« sestavljali podjetje Rovokopač iz Ormoža, Sibus iz Gaberja pri Jančah, novomeški ICKM ter Aleko in Bostijon iz Ljubljane. **D**

Ivan Simič, generalni direktor Dursa

Razne povezave

Premoženje družine Snežič znaša 12,9 milijona evrov, podjetje Meltal pa se ukvarja z zbiranjem sekundarnih surovin (odkup, reciklaža in prodaja odpadnih barvnih kovin, strešnih in stenskih plošč, pločevine, trakov, žic, palic, krovsko-kleparskih izdelkov, kovin in zlitine). Podjetja imajo v skoraj vseh državah nekdanje Jugoslavije. Rado Snežič je bil do nedavnega nadzornik družbe Center Naložbe. Slednja zdaj prevzema Pivovarno Laško, družbo Center Naložbe pa prevzema družba Kolonel, ki ima v Ljubljani le poštni predal, uradna lastnica pa naj bi bila borzna posrednica iz Probanke. Neuradno naj bi za tem stal Boško Šrot, predsednik uprave Pivovarne Laško. Snežič je bil tudi manjši lastnik družbe Radenska, ki je v lasti Pivovarne Laško. Nekateri namigujejo, naj bi bila Andrijana Starina Kosem v času, ko je bila državna sekretarka (danes pa je tesna sodelavka Boška Šrota), pogosto obiskovala Bosno in Hercegovino (tudi ob koncih tedna). Ker naj tega ne bi bila počela v vlogi državne sekretarke, nekateri njene obiske povezujejo (med drugim) s Snežičevim podjetjem v Sarajevu.

**KOLIKO JE VREDNO VSE SKUPAJ?
NIČ. ČE NIMATE DOBREGA ZAVAROVANJA.**

Paketno zavarovanje stanovanjskih hiš je najboljša odločitev za celovito zavarovanje vašega premoženja:

- najboljša zavarovalna kritja za primerno ceno
- premoženje je zavarovano na novo vrednost - povračilo škode v celoti
- hitro reševanje škodnih primerov - prijava škode tudi po telefonu 080 2864
- 24-urna asistenca na domu
- do 13 % paketni popust in popust na zvestobo
- popust na avtomobilska zavarovanja in na takojšnje plačilo premije

NOVO PAKETNO
ZAVAROVANJE
STANOVANJSKIH HIŠ

 triglav

ZAVAROVALNICA TRIGLAV, d. d.

Slovenski vojski manjka blizu osemsto pripadnikov.

Reševanje vojaškega kadra

Peter Avsenik, foto: Bor Slana, Gregor Pohleven

Ministrstvo za obrambo se spopada s čedalje večjimi kadrovskimi težavami. Vzroki za to niso le v plačni politiki, kljub temu pa je ministrstvo vladi predlagalo posebne nagrade za sklenitev pogodbe o zaposlitvi v vojaški službi.

Vojakom, ki bodo pogodbo o zaposlitvi sklenili za pet let, bi po novem pripadla nagrada v višini povprečne slovenske brutoplače. Tisti, ki se bodo v Slovenski vojski (SV) zaposlili za deset let, pa bi prejeli celo pet plač.

Manjka več kot bataljon V letih 2002 in 2003 se je sistem SV spremenil iz naborniškega v poklicnega. Pred petimi leti je bil zato sprejet tudi načrt »popolnjevanja« stalne sestave vojske. V prvih treh letih s kadrovsko zasedbo SV še ni imela težav. Tako je denimo v letu 2004 zaposlila 816 vojakov, odšlo jih je 270; v letu 2005 se je zaposlilo 686 vojakov, odšlo pa jih je 314. Negativni kadrovski trend se je začel pred dvema letoma; v letu 2006 je prišlo 456, odšlo pa 465 vojakov. Leto kasneje je bilo razmerje prihodov in odhodov iz SV še bolj alarmantno – 244:518.

Kot je prepričan minister za obrambo Karl Erjavec, lahko to

pripišemo predvsem prenizkemu vrednotenju vojaške službe. K rešitvi problema po njegovih besedah ni pripomogel niti novi zakon o SV, stanje bi se utegnilo nekoliko izboljšati šele po uveljavitvi enotnega plačnega sistema za javni sektor. »Ne glede na to je treba čim prej uveljaviti tudi dodatne možnosti, ki jih omogoča zakon o službi v Slovenski vojski, da bi bila motivacija za poklicno delo v vojski med ciljno skupino prebivalstva večja,« je zapisal minister za obrambo v predlogu uredbe o nagradah.

Dosedanji proces vzpostavljanja stalne sestave vojske je poskušal povečati število vojakov, medtem ko je število podčastnikov, častnikov, vojaških uslužbencev in civilistov poskušal prilagoditi potrebam oziroma načrtovani sestavi vojske. Uveljavljanje načrtov je bilo v večini uspešno – razen pri številu vojakov. V začetku letošnjega leta so tako na ministrstvu za obrambo

ugotovili, da jim manjka za cel bataljon in še četo vojakov – natančneje 794 pripadnikov.

Težave v letalstvu Kot pravijo na ministrstvu za obrambo (Mors), je stanje še posebej kritično v letalstvu. Samo v letu 2007 je SV zapustilo 17 pilotov, skupaj pa od leta 2005 že 26. Glede na velikost naše vojske gre za precejšen osip, saj je v njej zaposlenih le še 58 pilotov, medtem ko bi jih po standardih Nata morali imeti 114.

Minister za obrambo Karl Erjavec

V primeru nadaljevanja negativnega trenda število vojakov ne bo več zadoščalo opravljanju potrebnih nalog. »Že sedaj so pomembno omejene zmogljivosti tudi za podporo zaščiti in reševanju ob naravnih in drugih nesrečah, še posebej v primeru večjih nesreč, zlasti požarov v naravnem okolju,« so zapisali na ministrstvu.

Ministrstvo ta čas štipendira 25 pilotov, lani je bilo razpisanih še dodatnih 12 štipendij. Vojaški pilot mora opraviti vsa potrebna usposabljanja in izobraževanja, vendar pa denarna pomoč pri opravljanju teh izobraževanj ne pomaga dosti. Plače za usposobljene pilote so namreč zunaj SV vsaj za tretjino višje. Podobno je tudi z delovnimi mesti tehničnega letalskega osebja v kontroli letov in nadzoru zračnega prostora ter z vojaškimi zdravniki.

Razmeroma nizek osip Državni sekretar na Mors Franci Žnidaršič nam je dejal, da je dejav-

nikov, zaradi katerih prihaja do kadrovskih težav v SV, več.

Eden je po njegovih besedah ta, da SV še nima idealne strukture – razmerje med vojaki, častniki in podčastniki še ni optimalno. SV v zadnjem času tako omejuje zaposlitve tistim pripadnikom, ki so za vojsko manj uporabni, na drugi strani pa se srečuje z množičnim osipom vojakov. Lani je tako iz SV odšlo ali moralo oditi prek petsto pripadnikov. »A ko te podatke analiziramo, ugotovimo, da je bilo od njih 113 takšnih, ki smo jih razporedili – bodisi niso izpolnjevali določenih varnostnih pogojev, bodisi so izpolnili pogoje za upokojitev,« pravi sekretar Žnidaršič. Še 76 pripadnikov vojske je SV izločila zaradi disciplinskih prestopkov ali zaradi neizpolnjevanja izobrazbenih pogojev (odkritje ponarejenih spričeval). »Če tem vojakom prištejemo še tiste, ki so denimo zboleli, ugotovimo, da se realno število vojakov, ki letno zapustijo SV, giblje okoli tisto,« dodaja državni sekretar.

V medijih pa se po njegovih besedah v zadnjih letih pozablja, da pripadniki SV pogodbo podpisujejo za pet let. In v letu 2002 je SV denimo zaposlila približno 850, v letu 2004 pa celo več kot 900 ljudi. V letu 2007 se je tem 850 pripadnikom vojske pač iztekla pogodba. Tako je prej omenjeni osip okoli 300 vojakov letno po Žnidaršičevih besedah razmeroma nizek.

Odhodi pripadnikov SV so torej razumljivi. Večja težava ta čas pa je, da se zmanjšuje število zaposlitev. Kot so nam pojasnili na generalštabu SV, lahko to – poleg seveda že omenjenih nizkih plač – pripišemo temu, da so generacije, ki bi se lahko v SV zaposlile danes ali v prihodnjih letih, maloštevilčne. Danes se namreč v SV zaposlujejo rojeni po letu 1985, ko je rodnost že drastično upadla.

Ugodnosti, novosti ... »Za ustavitev opisanih kadrovskih negativnih trendov je treba uveljaviti večino možnosti, ki jih omogoča zakon o službi v Slovenski vojski, da bi se povečal interes za poklicno vojaško službo oziroma

Število vojakov						PREMALO/PREVEČ PRIPADNIKOV
2003	2004	2005	2006	2007		
častniki	1519	1393	1329	1316	1289	+ 4
podčastniki	2009	2037	1841	1824	1854	+ 34
vojaki	1964	2604	2918	2935	2704	- 794
višji vojaški uslužbenci	5	85	209	239	244	+ 34
višji vojaški uslužbenci	0	89	405	451	463	+ 13
civilne osebe	748	728	606	555	501	+ 14
drugi	131	5	8	1	1	+ 1
Skupaj	6376	6941	7316	7321	7056	- 694

Vir: Mors

Pomanjkanje letalskega osebja

bi se vojaške osebe zadržale v vojaški službi, dokler ne dosežejo oziroma izpolnijo starosti, ko po zakonu o obrambi poklicno delo v vojski ni več mogoče,« lahko beremo v predlogu uredbe o nagradah, ki ga je Mors poslal v vladno obravnavo.

Eden od ukrepov za povečanje števila vojakov v SV bodo torej denarne nagrade za sklenitev pogodbe o zaposlitvi ali podaljšanje zaposlitve v vojski. Po besedah sekretarja Žnidaršiča si bo SV svojo stalno sestavo v prihodnosti zagotovila tudi s pomočjo novega zakona o SV. Po 45. letu starosti posameznika zakon denimo že ureja prehod v civilno službo. »Zakon

Razmerje med vojaki, častniki in podčastniki še ni optimalno.

prinaša tudi pomembno novost, ki pa se bo odrazila šele v naslednjem obdobju. To je možnost štipendiranja srednješolcev z namenom, da se po končanem šolanju vključijo v SV; še letos spomladi želimo pripraviti obseg štipendiranja,« dodaja sekretar. Omenjeni zakon je plače vojakom že povečal za desetino, prav tako pa je sprejel sklep vlade, da se poveča dohodek bolj obremenjenim strukturam v SV in da se deficitarni poklici dodatno nagradijo.

finančno zaledje – vojaška služba pač spada med tiste, zaradi katerih se mora posameznik marsičemu odpovedati. Poleg tega v primerih, ko posameznik lahko zunaj vojske dobi podobno, a precej bolj plačano službo (denimo piloti), samo višji dohodek verjetno ne bo zadostna motivacija, da bi na svojem delovnem mestu tudi ostal.

Za »popolnitev« stalne sestave SV bi bilo morda poleg tega dobro razmisliti tudi o drugih,

V propagandnih akcijah bi veljalo poudariti, da služba v vojski ni le sodelovanje v vojaških operacijah, ampak je tudi pomoč ljudem v stiski.

Kratkoročne rešitve? Denarne nagrade in druge navedene ugodnosti bodo morda za krajši čas zagotovile večji interes za zaposlovanje v SV. Zdi pa se, da bi bilo treba zagotoviti še izdatnejše

predvsem bolj posrečenih propagandnih ukrepov. Služba v SV vendarle ni le sodelovanje na kriznih žariščih in v vojaških operacijah, ampak je tudi pomoč ljudem v stiski. **D**

Državni sekretar na Mors
Franci Žnidaršič

Peticija v podporo pokrajinam

Vida Kocjan, foto: arhiv Demokracije, STA

Lokalne skupnosti in državljani se zavzemajo za čimprejšnjo uvedbo 14 pokrajin. Za to so pripravili tudi posebno peticijo Za hitrejši in pravičnejši razvoj, za pokrajine, podpise pa v nekaterih občinah že zbirajo.

Za hitrejši in pravičnejši razvoj, za pokrajine in jo je pripravila civilna iniciativa za pokrajine. Avtorji peticije vlado pozivajo k delni dopolnitvi predloga zakona o ustanovitvi pokrajin in njegovi vnovični vložitvi v parlamentarni postopek, opozicijo pa k vnovičnemu razmisleku o ravnanju na nedavnem glasovanju v državnem zboru ter podpori ustanovitvi pokrajin, s katerimi bodo vsem prebivalcem Slovenije omogočene enake izhodiščne možnosti. Ravenski župan je na seji pojasnil, da je peticija z vidika Koroške le nadaljevanje skupnih prizadevanj za koroško pokrajino, torej nadstrankarski projekt, kakršen se je po njegovem začel že takrat, ko so župani in predstavniki političnih strank na lokalni ravni podali skupno izjavo za koroško pokrajino. V ta namen bi bilo po njegovem mnenju zelo pomembno v regiji zbrati čim več podpisov, s katerimi bi prvenstveno utemeljevali nujnost upoštevanja Koroške kot pokrajine, pri čemer je poudaril, da podpis peticije ne bi v ničemer opredeljeval prihodnjega sedeža pokrajine, kar je na Koroškem v dosedanjih razpravah o pokrajinski ureditvi dvigovalo največ prahu.

Potem ko je v državnem zboru zmanjkalo le nekaj glasov za podporo krovnega pokrajinskega zakona, to je zakon o ustanovitvi pokrajin, je premier Janez Janša napovedal, da bo vlada še v zdajšnjem mandatu pripravila dopolnjen predlog, v nekaterih koalicijskih strankah pa so pripravljene storiti vse, da bi bil zakon potrjen še v tem mandatu. Če tega zdaj ne bo, se lahko zgodi, da v Sloveniji pokrajin ne bomo uvedli še nekaj let.

Peticija Za uvedbo pokrajin se zavzema večina županov. O tem so župani razpravljali na zadnjem posvetu v Ljubljani in se zavzeli za nadaljevanje postopkov. Premier Janša je februarja na delovnem posvetu s 112 župani, kolikor se jih je udeležilo posveta, dejal, da je sprejel skupino občanov, ki so

mu vročili peticijo v podporo pokrajinam. Janša je peticijo vročil tudi županom. Nekateri so že začeli iskati avtorje peticije, kar pa seveda ni pomembno. Pomembna je vsebina, s katero se vsi strinjajo. Avtorji peticije vlado in koalicijo pozivajo, naj zakon o ustanovitvi pokrajin dopolni in znova pošlje v parlament, opozicijo pa, naj ga podpre. Po nam

dostopnih podatkih v nekaterih občinah že zbirajo podpise v podporo peticiji. Župani vztrajajo pri 14 pokrajinah.

Dejavni Korošci Zelo dejavni glede pokrajin so v koroški regiji. Svet županov te regije se je pretekli teden na pobudo ravskega župana Tomaža Rožena seznanil z vsebino peticije, ki ima naslov

Korošci se ne dajo in pričakujejo hitro uvedbo pokrajin.

Bi in ne bi Nasprotnega mnenja je bil župan mestne občine Slovenj Gradec Matjaž Zanoškar, ki je na seji predsedoval svetu regije in predloga o začetku zbiranja podpisov ni dal na glasovanje, saj po njegovem mnenju ne bi bilo dobro podpisovati nečesa, kar je označil za politični pritisk, »in to še preden je znano, kakšne bodo dejanske dopolnitve zakona in ni zagotovila, da je Koroška še naprej predvidena kot samostojna pokrajina«. Po njegovem mnenju podpora pokrajinski zakonodaji ni sporna, če bodo oblikovalci

Ravenski župan Tomaž Rožen

pokrajinska zakonodaja nujna, Koroška pa mora postati ena od pokrajin ne glede na to, kolikšno bo njihovo končno število.

Za konec Ob vsem tem lahko ugotovimo, da so opozicijski voditelji in poslanske skupine očitno svoja stališča začeli prenašati tudi na župane, ki pripadajo njihovim političnim strankam. Eden takšnih je na primer Matjaž Zanoškar, ki je bil izvoljen kot župan LDS. Vedeti moramo, da si opozicijske stranke v parlamentu prizadevajo predvsem za to, da bi s sprejetjem pokrajinske zakonodaje zavlačevale, hkrati pa si želijo spodbujati razprave, s katerimi bi v letošnjem volilnem letu lahko (poceni) pridobivali volilne glasove. Tudi na razpravah o pokrajinski zakonodaji želijo graditi svojo predvolilno kampanjo. S predlogom o izvedbi referendumu bi bila ta še cenejša zanje in dražja za davkoplačevalce. Da je res tako, dokazujejo predlogi, da

novega predloga zakona upoštevali pripombe, ki jih je prinesla razprava. Zlasti je, kot je dejal Zanoškar, vprašljiva sedanja rešitev financiranja pokrajin, ki naj bi po njegovem mnenju bila eden od pomembnih razlogov za zavrnitev zakona v prvi obravnavi, saj pokrajinam ne omogoča avtonomnega razpolaganja z zagotovljenimi finančnimi sredstvi. Mnenja preostalih osmih koroških županov z izjemo predstavnikov Prevalj in Podvelke, ki se sestanka

Peticija, pod katero zbirajo podpise, pomeni le nadaljevanje skupnih prizadevanj za uvedbo pokrajin.

Posvet županov z Jozefom Janžičem in Ivanom Žagarjem v hotelu Mons

sploh niso udeležili, so bila različna. Nekateri so bili podpisovanju peticije naklonjeni, drugi pa so se bolj nagibali k temu, da bi v svojo sredo znova povabili predstavnike tistih strank, ki niso zmogle zagotoviti potrebnih štirih glasov pri odločanju v državnem zboru. Od njih bi zahtevali dodatna pojasnila in jim dali vedeti, da je

bi treba število pokrajin zapisati kar v ustavo. Pri tem nekateri predlagajo šest pokrajin, drugi zatrjujejo, da bi jih moralo biti najmanj osem, tretji se zavzemajo za število devet in podobno. Ob tem se seveda postavlja vprašanje, kako bi lahko ob tolikšni nenotnosti sploh lahko spremenili ustavo. Za ustavne spremembe

Grad Brdo kulturni spomenik

Pretekli teden je vlada na pobudo kranjske enote Zavoda za varstvo kulturne dediščine Slovenije sprejela odlok o razglasitvi posestva Gradu Brdo pri Kranju za kulturni spomenik državnega pomena. Za tovrstni spomenik je v okviru posestva Gradu Brdo pri Kranju razglašen tudi Muzej na prostem oziroma toplarja ob grajski konjušnici in toplar za hotelom, ki imajo lastnosti umetnostnozgodovinskega oziroma umetnostnega in arhitekturnega, etnološkega, izjemnega zgodovinskega spomenika in kulturne krajine ter lastnosti spomenika oblikovane narave. Dvorec Brdo je ohranjena renesančna utrdba na prostoru starejše srednjeveške zasnove, v 20. stoletju je bil večkrat prezidan, v protokolarni objekt pa je bil spremenjen že v Kraljevini Jugoslaviji. To vlogo je zadržal tudi v socialistični Jugoslaviji in bil urejen v osrednji protokolarni objekt v Sloveniji po letu 1991. Med lastniki posestva so bile pomembne rodbine: Egkhi, Gallenbergi, Zoisi. Dvorec je bil tudi postojanka slovenskih protestantov, notranja oprema pa je za Slovenijo izjemna zbirka pohištva, preprog, slik, kipov in drobnega inventarja. Nadalje je posebnost še bogata knjižnica z izvornikom Dalmatinove Biblije; parkovne površine kažejo kontinuiteto urejanja od 16. stoletja naprej s sledmi baročnih ureditev, zasnovano najstarejšega botaničnega vrta in z avtorskimi predelavami ter parkovnim gozdom in ribniki, kar so dopolnila 20. stoletja. Izjemna večplastnost celote uvršča parkovne površine v vrh zgodovinskega razvoja v Sloveniji. Za posestvo Gradu Brdo kot kulturni spomenik po tem odloku velja splošni varstveni režim, ki določa, da upravljavec omogoča in spodbuja predstavitev celote in posamičnih zaščitnih del z dostopnostjo javnosti v meri, ki ne ogroža varovanja spomenika in njegove namembnosti. Za dvorec Brdo in druge zavarovane sestavne dele posestva prav tako velja strog varstveni režim glede ohranjanja in vzdrževanja sedanje namembnosti, posebej v reprezentančne namene. Kot kulturna dediščina pa niso zavarovani kongresni center, Hotel Kokra – razen premične notranje opreme (slike, grafike, tapiserije, kipi, pohištvo, posodje) in pomožni objekti. V. K.

in sprejetje zakona o uvedbi pokrajin je namreč potrebna parlamentarna večina. To pomeni, da morata predloge sprejeti dve tretjini vseh devetdesetih poslancev. Ob tem je treba zapisati, da lokalne skupnosti podpirajo uvedbo 14 pokrajin, nobena od političnih strank, ki se zavzemajo za manjše število le-teh, pa doslej

še ni povedala, katera od predvidenih pokrajin naj bi bila odveč. Zato je seveda z vidika državljanov in lokalnih skupnosti najbolje, da vlada nadaljuje z začetimi projekti za uvedbo pokrajin in poskuša zakone sprejeti čim prej, to je še v tem mandatu, sicer se bo ta problematika resnično vlekla še deset let. **D**

Vzorno poskrbljeno za Rome

Maruša Mihelčič, foto: arhiv Demokracije, Bor Slana

Prejšnji teden je v Murski Soboti potekala razprava 7. plenuma parlamenta Svetovne romske organizacije IRU, v katero je vključenih 35 držav, srečanja pa se jih je udeležilo 20. Organizacija zastopa 12-milijonsko populacijo Romov v Evropi.

Poslanstvo združenja so prizadevanja za integracijo Romov v sodobno družbo, kar je precejšen problem. Med drugim je njihova želja tudi uradno priznanje romskega jezika, kar bi pomenilo motivacijo za nadaljnje delo in znak pripravljenosti za izboljšanje položaja največje evropske manjšine. Prav kultura igra bistveno vlogo pri uspešni socializaciji in integraciji, ki sta poleg izobraževanja temelj-

na problema romske skupnosti povsod po Evropi.

Vzorna politika Predstavniki Svetovne romske organizacije v resoluciji navajajo, da so pomanjkljivosti na področju izobraževanja veliko breme. Prek vzgoje in izobraževanja naj bi dosegli največjo učinkovitost in pravičnost. Zaradi slabe izobrazbe in neukosti se Romi pogosto niso sposobni borovati za svoje

pravice. Slovenija je zadnja leta vložila veliko denarja v novo strategijo vključevanja Romov na področju izobraževanja, urejanja okolja in sociale. Sprejet je bil tudi krovni zakon o Romih, kjer so njihove pravice varovane na najvišji ravni. Za njegovo uspešno izvajanje pa je potrebno vzajemno delovanje med državo in romsko skupnostjo. Slovenija naj bi vodila eno najboljših tovrstnih politik in je lahko zgled

mnogim evropskim državam, o čemer priča tudi priznanje ministru za šolstvo in šport Milanu Zveru, ki mu ga je podelil predsednik Svetovne romske organizacije Stanislaw Stankiewicz. Naloga Slovenije je, da kot predsedujoča Evropski uniji sklepe in priporočila zasedanja ustrezno predstavi drugim članicam.

Romom v bran Varstvo romske skupnosti pri nas opredeljuje v 12 področnih zakonov: zakon o lokalni samoupravi, o lokalnih volitvah, o evidenci volilne pravice, o uresničevanju javnega interesa za kulturo, o financiranju vzgoje in izobraževanja, o vrtcih, o osnovni šoli, o medijih, o knjižničarstvu, o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja, o Radioteleviziji Slovenija in o financiranju občin. Kljub vsem pravicam, ki jih predvidevajo akti, so Romi na socialnem in družbenem dnu, saj gre za etično skupino večinoma brez izobrazbe in brez zaposlitve, ki večinoma živi v neurejenih bivanjskih razmerah. Država jim s pomočjo sprejetih uredb na področju stanovanjske politike, zaposlovanja in izobraževanja želi olajšati sobivanje.

Bivanjske razmere Na podlagi podatkov je bilo ugotovljeno, da v 25 občinah po Sloveniji stoji 90 romskih naselij, med katerimi je največje v krajevni skupnosti Pušča v mestni občini Murska Sobotica, kjer živi okrog 670 Romov. Naselja so večinoma zgrajena brez potrebnih gradbenih dovoljenj ter nimajo ustrezne komunalne ureditve in vodovoda. Romi so zemljo, na kateri stojijo njihova naselja, pogosto pridobili nelegalno, brez privolitve lastnika. Na osvojenih ozemljih so si postavili barake, zabojnike, prikolice, nekateri stanovanjske

Bivališče zloglasnih Strojanovih v Rojah

Pomen izobraževanja za vključitev v družbo

hiše. Le manjši odstotek Romov se je v družbo uspešno integriral, kar se je zgodilo zlasti v Prekmurju. V želji po vključevanju Romov država pripravlja različne projekte in javne razpise, ki občinam pomagajo pri urejanju romske problematike. Pred meseci smo bili priče pravi stanovaljski drami v zgodovini Slovenije. Gre za družino Strojani, ki se je po dolgih tednih kolovratenja po Sloveniji končno ustalila na zazidljivem zemljišču v ljubljanskih Rojah, na katerem stoji tudi večji gradbeni objekt. Pred tedni je po medmrežju krožila elektronska pošta z naslovom Za Slovenijo enakih možnosti, v kateri je pošiljatelj izračunal, da je gozdno zemljišče v Suhi kra-

jini v primerjavi z novim zemljiščem v Ljubljani 15-krat manj vredno. Če so za staro zemljišče Strojani iztržili 25.000 evrov, se vrednost novega giblje okrog 400.000 evrov.

Postranska stvar Da bi Romi spremenili svoj status v družbi in bivanjske razmere, je pomembno izobraževanje. Že leta 2004 je ministrstvo za šolstvo, znanost in šport sprejelo Strategijo vzgoje in izobraževanja Romov, ki predvideva vključevanje romskih otrok v predšolsko vzgojo vsaj dve leti pred vstopom v osnovno šolo. Zgodnji vstop v vzgojno-izobraževalno ustanovo je potreben predvsem zaradi učenja jezika, da ne bi na

Vox populi

Sergeja, Lendava: »Moja izkušnja z Romi je precej negativna, saj so me v srednji šoli prisilili, da sem jim izročila škatlico cigaret. S prijateljem nisva imela izbire, saj naju je izsiljevala gruča desetih, precej starejših in močnejših Ciganov. Sicer pa se pri nas velikokrat govori o tem, da so koga pretepli. Moje osebno mnenje je, da so problematični zlasti mlajši.«

Lidija, Dolga vas pri Lendavi: »V vasi imamo romsko naselje, kjer Romi brez težav živijo in z njimi nimamo dosti stikov, drugače pa je v Lendavi, kjer so Romi zelo problematični. Obnašajo se vzvišeno in mislijo, da lahko dobijo vse. Menim, da jim država daje preveč ugodnosti in olajšav, ki jih mi nismo deležni. Zaposlena sem v podjetju, ki se ukvarja s stanovanjsko problematiko, zato imam z njimi neposreden stik. Komuniciranje z njimi je zelo težko, velikokrat prikrivajo skozi vrata in zahtevajo »stanovanje na blok«, njihov odnos do nas, zaposlenih, je žaljiv. Opazke glede videza niso nobena redkost.«

nadaljnji šolski poti predstavljal ovira, saj je prav nerazumevanje jezika eden glavnih vzrokov za učne težave malih Romov. Ministrstvo se nagiba tudi k sprejetju nekaterih alternativ, ki bi olajšale izobraževalni proces. Kot pozitivni se kažejo uvajanje romskih pomočnikov v razrede z Romi, stalno strokovno izpopolnjevanje učiteljev, sprejemanje romskih učencev – medkulturni dialog, fakultativno učenje romščine ... Kako z romskimi otroki delajo v praksi, smo vprašali na osnovnih šolah v Novem mestu in v Beltincih, vendar njihovega odgovora do oddaje članka v tisk nismo dobili.

Je treba delat' ... Tretji temeljni problem je zaposlovanje Romov. Presenetljivo je, da delata samo 2 odstotka Romov, drugih 98 odstotkov pa jih je brezposelnih. Odvisni so od socialne pomoči države, ki deluje stimulatивно. To pomeni, da so določeni strogi pogoji za pridobitev podpore. Prejemniki podpore se morajo redno javljati na uradu za delo, aktivno sodelovati pri iskanju zaposlitve, namensko uporabljati otroške dodatke, otroke pa redno pošiljati v šolo. Velik del romskega prebivalstva se ukvarja s sivo ekonomijo, kamor uvrščamo zbiranje odpadnih surovin in prekupčevanje z različnimi vrstami kovin. Dodaten zaslužek nekaterim prinesejo še druge dejavnosti, ki jih ne moremo prištevati med legalne. Med Romi je veliko orožja, ustrahovanja, kraj in tatvin.

Medkulturni dialog Slovenci o Romih nimamo prav dobrega mnenja. Stereotipno pridni, delavni in dobri »Janezi« pogosto krat valijo krivdo za svoj položaj na druge. Mogoče so na Rome celo ljubosumni, ko jih vidijo v avdijih, mercedesih in bemvejih, brezdne in svobodne, kot ptičke na veji, z dobrim družinskim zaledjem in z ženo, ki na svojih udih komaj nosi kopicico zlatnine. Predsodek o Romih je v Sloveniji še močno živ. Želimo jih integrirati, socializirati, angažirati in inkorporirati, a prevečkrat pozabljam, da imajo svoje navade, kulturo, običaje in tradicijo. Čar je prav v tej drugačnosti, zato pravzaprav nimamo pravice, da jim vsiljujemo svoje poglede in prepričanje. Dejstvo pa je, da se je za uspešno sobivanje treba prilagajati tako na eni kot na drugi strani. Vsekakor bi morali biti Slovenci strpnejši, Romi pa bi morali spoštovati naše vrednote. ■

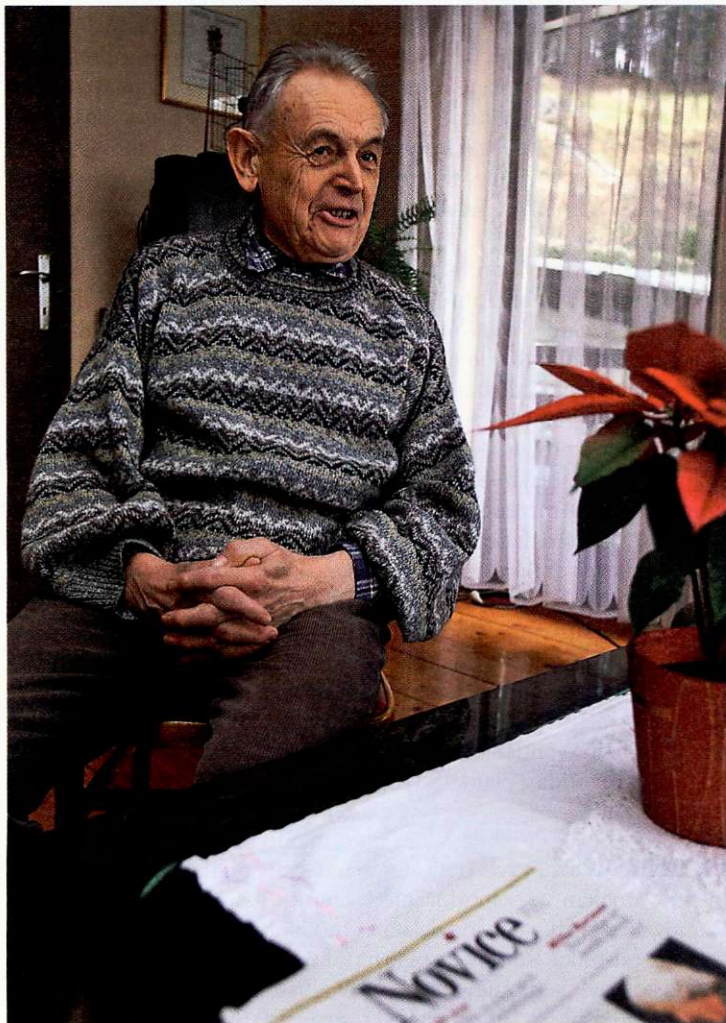
Radio Alpski val
www.alpskival.net
 † 05 38 11 886
 † 05 38 11 674

Radio Krka
 106.6 MHz

Krožek zavednih Slovencev

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven

Profesor zgodovine Franc Zupan je na postojnski gimnaziji 40 let vodil legendarni krožek OZN. Toda pod imenom OZN je bila čisto drugačna vsebina. Lahko bi ji rekli domovinska vzgoja, ki sem je bila deležna tudi sama.

Katerega leta ste začeli voditi krožek OZN in zakaj ima pravzaprav tako ime?

Učiti sem začel leta 1960. Čez nekaj let me je takratni ravnatelj prepričal, naj vodim krožek OZN (Organizacija združenih narodov). Tako sem s krožkom začel leta 1965, obstajal pa je do leta 2005, ravno 40 let. Prvih nekaj let je bil krožek res OZN, kakor so bili drugi krožki po Sloveniji; takratne oblasti so jih zelo spodbujale zaradi stikov z nevrščenimi državami. Razmišljal sem o tem, da bi bilo bolje, če bi se ukvarjali s problematiko

zatiranih zamejskih Slovencev. In leta 1970, ko je bila 50. obletnica koroškega plebiscita, ko so na Koroškem dobesedno znoreli od sovraštva do Slovencev, sem se odločil – imel sem tudi podporo ravnatelja Silva Faturja – in se začel intenzivneje ukvarjati z zamejsko problematiko. Ime krožka je ostalo, čeprav sem ga pozneje hotel spremeniti, saj je bil dejansko to krožek zavednih Slovencev na gimnaziji Postojna.

Decembra lani je bilo v Hudičevcu na Razdrtem medgeneracijsko srečanje krožkarjev OZN

s postojnske gimnazije. Kdo je bil pobudnik srečanja?

Srečanje sta organizirala nekdanja krožkarja Sašo Knap in Miha Knavs. Udeležilo se ga je okoli 60 nekdanjih dijakov in krožkarjev od najstarejših do najmlajših. Med njimi je bil tudi koroški Slovenec Miha Pasterk, s katerim smo veliko sodelovali, novinar oddaje Dober dan, Koroška. Nastalo je izredno prijetno vzdušje, čeprav se večina sprva sploh ni poznala med sabo.

Krožek je potekal enkrat na teden pol ure pred poukom. Kakšen je bil program za te pol ure?

Zadnja leta krožka ni bilo več zjutraj, ker je vse preveč dijakov prišlo z avtobusom v šolo zadnje minuto. Šola je imela naročen Primorski dnevnik iz Trsta in dva koroška tednika; nekaj odbornikov – pri krožku je bilo tudi po 15

mešani pevski zbor. Več let ga je vodil inž. Leon Kernel, pozneje pa so ga vodile dijakinje.

Kakor se spomnim, ste dijake vozili na ekskurzije v zamejstvo ...

Ja, vsako leto proti koncu šolskega leta smo šli na ekskurzijo v zamejstvo. Če je nekdo hodil štiri leta h krožku, je šel prvo leto v zahodni del Koroške, naslednje leto je bila na vrsti Tržaška in Goriška, nato vzhodni del Koroške ter četrto leto Beneška Slovenija in Režija. Na te ekskurzije so učenci zelo radi hodili, to je bil pravzaprav tudi glavni magnet krožka. Na začetku je bila krožkarjev samo peščica, morda deset, nič več, čez nekaj let pa ogromno, na stotine. Lahko rečemo, da je šlo v vseh 40 letih skozi krožek nekaj tisoč dijakov. Pri organizaciji ekskurzij mi je pozneje veliko pomagal kolega inž. Janko Simčič.

Mislím, da bi se morala Slovenija, ki zamejcem sicer namenja denar, potruditi za več kulturnih, političnih in gospodarskih stikov z njimi.

članov odbora – je bilo zadolženih za preverjanje novic v časopisih, da so za krožek pripravili poročilo o dogajanju na slovenskem Koroškem in v zamejstvu v Italiji ali pa smo peli slovenske ljudske pesmi. Posebej zadnjih 10 do 15 let smo zelo gojili petje. Opazil sem, da mladi čedalje manj poznajo naše narodne pesmi, zato so dekleta na folije napisala okoli 50 pesmi, ponavadi narodnih pa tudi kakšno popevko, recimo Slovenskega naroda sin. Mislím, da so se mnogi na ta način sploh naučili slovenskih pesmi. V okviru krožka OZN je deloval tudi

So se postojnski dijaki z zamejci srečevali tudi zunaj letnih ekskurzij?

Že zelo zgodaj, okoli leta 1975, nam je uspelo navezati stike s Koroško dijaško zvezo. To je bila organizacija dijakov Slovenske gimnazije iz Celovca, ki so bili bolj politično dejavni. Vsako leto so prihajali v Postojno. Navadno so prišli za ves konec tedna, v soboto dopoldne so imeli kakšno predstavo, prespali so pri naših dijakih, zvečer smo imeli tudi zabavo. Običajno je prišlo do 40 Korošcev. To intenzivno sodelovanje je trajalo okoli 10 let, potem

pa se je, ker Koroška dijaška zveza ni imela mentorja, nehala. Pri našem sedanjem individualizmu se sprašujem, ali bi sploh lahko zdaj motiviral 100 dijakov, da bi bili ves čas z gosti s Koroškega, kakor so bili takratni dijaki. Ko smo nehali sodelovati s Koroško dijaško zvezo, smo navezali stike s Slovenskim kulturnim klubom Trst, ki ga je vodila Lučka Susič, v njem pa se je zbirala zavedna slovenska mladina s Tržaškega. S Slovenskim kulturnim klubom smo sodelovali okoli 10 let. To sodelovanje je bilo manj naporno, saj so Tržačani prišli k nam v soboto dopoldne, zvečer pa so se vrnil domov. Včasih je šla v Trst tudi naša delegacija. Z več krožkarji imam še sedaj stike, saj so bili odnosi pri krožku drugačni kot pri pouku, bolj sproščeni.

Zakaj pa se s krožkarji niste podali na ekskurzijo v Porabje?

V Porabje smo zaradi oddaljenosti šli samo dvakrat. Malce pa je bila kriva tudi moja navezanost na Koroško.

Tudi na Hrvaškem živi precej Slovencev. Se je krožek kdaj posebej ukvarjal z njimi?

V dobi socializma smo tudi po lastni krivdi izgubili nekaj krajev ob meji. To je predvsem Štrigova. Ko je postala Slovenija samostojna, so prebivalci Štrigove zahtevali plebiscit o priključitvi Sloveniji, toda Slovenija jih ni podprla. Krožek je v zvezi s tem vprašanjem pisal Ruplu osebno, vendar odgovora ni bilo. Po neumnem smo izgubili tudi Rupo, Lipo in Šapjane južno od Ilirske Bistrice in ne nazadnje tudi Savudrijo, ki je do priključitve Hrvaški spadala v piransko občino. Če bi bili takrat ob pravem času dosledni in bi Savudrija ostala v Sloveniji, bi bil ves Piranski zaliv naš.

Kaj je bilo glavno poslanstvo krožka OZN?

Naš krožek je poudarjal predvsem dvoje: narodno zavest in stike z zamejci. Kar se narodne zavesti tiče, sem zadnje čase malo razočaran. Premajhna narodna in državljanska zavest se čuti tudi v tem, da je za praznike premalo zastav. Ker sedanjo vlado tako napadajo, bi vseeno opozoril na

nekaj stvari: proslave ob državnih praznikih so boljše kot včasih – še zlasti mi je bila všeč proslava ob 60. obletnici Tigra –, danes veliko bolj cenimo generala Rudolfa Maistra, imamo praznika priključitve Prekmurja in Primorske Sloveniji. Naša smola pa je, da imamo nemogoče sosede, pa naj bodo to Avstrijci, Italijani ali Hrvati, zato bi od nas pričakoval malo več zavzetosti in zavednosti ter tudi več stikov z zamejci. Mislim, da bi se morala Slovenija, ki zamejcem sicer namenja denar, potruditi za več kulturnih, političnih in gospodarskih stikov z njimi. Potrebni bi bilo več stikov med prosvetnimi društvi, pevskega zbori ... Če zamejci ne bodo dobivali podpore iz matične domovine, je vprašanje, koliko časa se bodo lahko obdržali. Če navedem samo en, zame izjemno grozljiv podatek: če ne bilo na Koroškem ponemčevanja, bi danes tam živelo 180.000 Slovencev, zdaj so jih našli samo 12.000. Drugi primer: na Koprskem je malo Italijanov, pa nikogar nič ne moti, da so tam dvojezični napisi. Seveda je prav, da nas nič ne moti. Na Koroškem pa mora o vsakem dvojezičnem napisu razpravljati kar avstrijska vlada! V Celovcu je 10 odstotkov tujih napisov, v Ljubljani pa jih je 90 odstotkov – pa primerjajmo nemško in slovensko zavednost!

Ali je na postojnski gimnaziji kdo prevzel vodenje krožka?

Ne, nihče. Leta 2000 sem se upokojil, eno leto sem še honorarno učil dva četrta letnika. Takrat je krožek še normalno deloval. Ko pa sem nehala učiti, je nekaj fantov želelo, da bi krožek še naprej obstajal, zato sem še štiri leta podaljšal svoje bivanje v Postojni, čeprav je bilo krožkarjev čedalje manj. Za obstoj krožka je bilo nujno, da sem učil, saj je bila v prejšnjih letih velika večina krožkarjev iz tistih razredov, v katerih sem učil zgodovino. Tudi med učitelji na Gimnaziji Postojna je danes nekaj nekdanjih krožkarjev. Ti so bili svoj čas zelo aktivni, toda mentorstva krožka ni nihče prevzel. Pa tudi dijaki so danes veliko bolj individualistični, kot so bili nekoč. Zato mi je po svoje žal, ker ni več stikov z zamejci.

Tedenski utrip

PROTESTNA MANIFESTACIJA Narodni svet koroških Slovencev (NSKS) bo 15. maja pripravil protestno manifestacijo. Podporo zanjo zbira na svojih krajevnih sestankih. V naslednjih tednih nameravajo člani predsedstva NSKS obiskati številne kraje Zilje, Roža in Podjune ter z ljudmi govoriti o aktualnih narodno-političnih vprašanjih pa tudi o notranjeslovenskih strukturah. Oboje, tako meni predsednik NSKS Matevž Grilc, je zelo pomembno, neposredni stik z ljudmi na podeželju pa nujno potreben. Ena glavnih tem sestankov bodo dvojezični krajevni napisi.

Matevž Grilc

DOMAČA JESEN Koroška deželna vlada je predstavila niz prireditvev Heimatherbst 2008, o kateri je predsednik Enotne liste Vladimir Smrtnik dejal, da jo sicer pozdravlja, vendar meni, da le še bolj zamegljuje identiteto prebivalcev Koroške. Če je v reklamni brošuri na 66 straneh govor le o pojmih »coppla kaša« in »pohača«, ki izpričujeta, da imajo šege in navade na južnem Koroškem tudi slovenske korenine, samo v nemščini, je to jasen poskus zamolčanja in izpodkopavanja resnične identitete te pokrajine. Višek vsega je, da je predstavnica deželne turistične družbe Kärnten Werbung na predstavitvi dejala, da razmišljajo o tiskanju reklamne brošure za Heimatherbst 2008 v italijanščini, na slovenščino pa je pri tem (namenoma) pozabila. Smrtnik zahteva od oddelka za ljudsko kulturo dežele Koroške in od družbe Kärnten Werbung, naj predstavi to prireditev na južnem Koroškem tudi v slovenskem jeziku in da v tiskovinah opozarjata na resnični izvor starih šeg in navad.

Vladimir Smrtnik

PREDSEDNIK NA MADŽARSKEM Predsednik republike Danilo Türk je prvič uradno obiskal Madžarsko, kjer se je srečal z gostiteljem, madžarskim predsednikom Laszlo Solymom, premierjem Ferencem Gyurcsanyjem in s Slovenci na Madžarskem. Pogovori so se vrteli predvsem okoli dvostranskih odnosov, še posebej položaja manjšin in gospodarskega sodelovanja. Po besedah madžarskega predsednika se bo vprašanje zastopstva manjšin v madžarskem parlamentu kmalu uredilo. Vprašanji, ki najbolj pestita Slovence na Madžarskem, sta parlamentarno zastopstvo in financiranje. V zvezi z gospodarstvom je predsednik Türk omenil idejo o ustanovitvi mešane slovensko-madžarske gospodarske zbornice, ki bi dala nov okvir rastočemu gospodarskemu sodelovanju med državama. Svoj prvi uradni obisk v tujini po prevzemu položaja predsednika v Budimpešti je Türk sklenil s srečanjem s predstavniki Slovencev na Madžarskem, in sicer na slovenskem veleposlaništvu v Budimpešti. Veleposlanik Ladislav Lipič je Türku izročil odlikovanje Znanstvenega društva Szeghenyi. Gre za medaljo za izjemne zasluge pri varstvu demokracije in človekovih pravic ter dosežke na področju znanosti. L. H.

Južnoameriška sosedska drama

Ana Müllner, foto: Reuters

Južna Amerika se te dni potaplja v novo krizo. Spopadi, ki že desetletja divjajo na ozemlju Kolumbije, so se razširili še na Ekvador in Venezuelo, kar v teh dveh državah sproža burne reakcije.

Kolumbijska vojska je začela eno največjih ofenziv zadnjih let.

Desetletja trajajoča vojna, ki jo kolumbijske oblasti v Bogoti bijejo proti številnim uporniškim skupinam v državi, se je ta teden razširila tudi v sosednji državi Ekvador in Venezuelo. Ta poteza je med državami že sprožila politično in diplomatsko krizo, ki se bo očitno samo še zaostrovala. Vzponredno pa še vedno poteka drama s talci, ki so jih zajeli kolumbijski gverilci. Po dolgem času se je v javnosti pojavila novica o Ingrid Betancourt, francosko-kolumbij-

ski političarki in aktivistki, ki je v ujetništvu že dolgih šest let.

Štiri desetletja spopadov Obo- roženi konflikti med kolumbij- skimi oblastmi in različnimi uporniškimi skupinami državo pretresajo že več kot štiri dese- tletja (prvi konflikti so se začeli v začetku 60. let prejšnjega stoletja) in ne motijo se tisti, ki situacijo v tej državi opisujejo kot državljansko vojno. Med uporniškimi sku- pinami je prva gverilska skupina FARC (Fuerzas armadas revolu-

cionarias de Colombia), tesno za petami pa ji sledi Državna osvob- odilna vojska ELN (Ejército de liberación nacional). V ozadju te od sveta pozabljene vojne so droge, ki predstavljajo glavni ko- lumbijski izvozni artikel; kolum- bijski kokain se razvaža po vsem svetu in dobički, ki jih prinaša, dosegajo vrtooglave številke. Ma- milarski karteli pa ne bijejo boja samo z oblastmi, temveč tudi med sabo. V začaranem krogu nasilja, ki se je zajedlo v prav vse pore ko- lumbijskega vsakdanjika, najkrajši

konec vedno potegnejo navadni prebivalci, ki že dolgo ne živijo več normalno.

Sosedske napetosti Boj proti uporniškim skupinam in koka- inski industriji pa ne zadeva le Kolumbije, temveč tudi sose- dnje države, še posebej Ekvador in Venezuelo. Na nikogaršnji zemlji v južnoameriški džungli meje obstajajo le na zemljevidu in tako so se pridelovalci koka- ina že pred časom razširili tudi na ozemlja sosednjih držav,

Hugo Chávez in Álvaro Uribe

predvsem v Ekvador. Za reševanje konflikta bi bilo tako nujno potrebno tesno sodelovanje vseh treh držav, a se to do sedaj še ni zgodilo. Namesto tega prihaja do hude medsosedske krize, ki v nobenem pogledu ne pomaga nobeni od vpletenih strani razen upornikom. Ti so v zadnjem času svoje napade proti vladnim silam začeli izvajati z ekvadorskega ozemlja, zato je kolumbijski predsednik Álvaro Uribe v soboto ukazal napad. Pri tem je bilo ubitih 16 upornikov FARC in drugi mož te organizacije Raúl Reyes. Uradni Quito se je ostro odzval na vojaško operacijo na svojem ozemlju; na mejno območje so napotili ekvadorsko vojsko, predsednik Rafael Correa pa je v nedeljo odredil izgon kolumbijskega veleposlanika. Za zaostroitev je poskrbel še venezuelski predsednik Hugo Chávez, ki je z napotitvijo 6 tisoč vojakov in izgonom kolumbijskega veleposlanika sledil zgledu ekvadorskega kolega. Venezuelski El commandante je uradni Bógoti zagrozil z vojno, če bo kolumbijska vojska „samo za en meter prestopila venezuelsko mejo“.

Politična ozadja Ekvadorsko-venezuelski bes je v marsikaterem pogledu povsem neutemeljen in priča o tem, da so v ozadju spora s Kolumbijo močni politični motivi. Chávez je tako kolumbijskemu predsedniku Uribeju primoran nasprotovati že zaradi

Ubit drugi mož FARC Raul Reyes

tega, ker je Uribe edini desno usmerjeni in proameriški predsednik na območju, kar je seveda vse prej kot všeč levičarskemu branilcu revolucije iz Cáracasa. Kljub nasprotnemu političnemu prepričanju pa je Chávez lani z Uribejem sklenil dogovor, po katerem naj bi Chávezu pripadla vloga posrednika med kolumbijsko vlado in FARC, še posebej pri

Kolumbija je brez pomoči sosednjih držav močno ohromljena v boju proti gverili in kokainski industriji.

izpuščanju talcev. Dogovor se je izkazal kot ploden, saj je bilo v začetku letošnjega leta izpuščenih več talcev, po zdajšnji zaostri tvni odnosov pa je nadaljnje sodelovanje obeh voditeljev močno vprašljivo. Pri tem se marsikdo sprašuje, ali bo Chávez morda svoj vpliv na predstavnike FARC še bolj usmeril proti Uribeju, kar glede na njegovo trenutno nasprotovanje sosedski politiki niti ne bi bilo presenetljivo.

Na Chávezevi strani je tudi ekvadorski predsednik Correa, ki je morda še najbolj kriv za zdajšnjo politično krizo na območju; Correa in njegova vlada

Ekvadorski vojak ob meji s Kolumbijo po odkritju trupel pripadnikov FARC.

Šest let čakanja

Te dni pa se ne zastrujejo samo odnosi s kolumbijskimi soseda mi, temveč je novo poglavje dobila tudi drama Ingrid Betancourt. Francosko-kolumbijska talka je v ujetništvu kolumbijske gverile že dolgih šest let, njeno zdravstveno stanje pa naj bi bilo po zadnjih podatkih izredno slabo. Na najnovejših posnetkih je Betancourtova močno shujšana, po besedah januarja izpuščene talke Clare Rojas

pa ima tudi več hudih boleznih, med drugim obolenja za hepatitisom B. V svojem zadnjem pismu Ingrid Betancourt piše o tem, da „življenje tukaj ni nobeno življenje“ in „smrt se mi sedaj ponuja kot sladki izhod“. Pogajanja o izpustitvi talke, ki predstavlja najslavnejši simbol

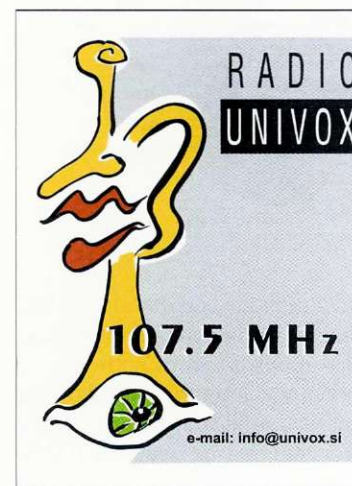

Je še upanje za izpustitev Ingrid Betancourt?

kolumbijskega konflikta, še vedno niso prinesla sadov, čeprav v njih ne sodeluje samo Kolumbija, temveč tudi Venezuela, Francija, EU in ZDA. Hkrati z ugibanjem o njenem zdravstvenem stanju so se okrepila tudi ugibanja o njeni izpustitvi. Če je namreč njeno zdravje res čedalje slabše, bo to verjetno FARC prisililo k njeni izpustitvi in le v tem primeru bodo lahko za njeno osvoboditev kaj iztržili. Če Betancourtova v ujetništvu umre, bo FARC s tem izgubil glavni adut, ki ga že šest let hrani za najugodnejši trenutek. Organizacija izpustitev Betancourtove pogojuje z izpustitvijo večine svojih voditeljev iz kolumbijskih zaporov. Po ocenah uradne Bógote ima FARC ta čas v ujetništvu več kot sedemsto ljudi; od tega jih je večina t. i. komercialnih talcev, ki jih ugrabljajo za denar. Poleg Betancourtove FARC zadržuje še 38 t. i. političnih talcev, med katerimi je več politikov, visokih predstavnikov vojske in policije ter trije državljani ZDA. Prav z njimi namerava FARC ublažiti škodo, ki so jo njihove vrste utrpeli v zadnjih letih. Število njihovih pripadnikov se je v osmih letih več kot prepolovilo in z osvobajanjem talcev želijo znova okrepiti svoje vrste s ta čas zaprtimi gverilci. V njihovo prid govori dejstvo, da imajo rešeno vsaj finančno vprašanje; FARC s kokainom zasluži več kot milijardo ameriških dolarjev letno.

naj bi namreč imela stalne stike s predstavniki FARC, še posebej s pred nedavno ubitim Reyesom. V računalniku ekvadorskega ministra za notranje zadeve Gustava Lorree naj bi bili tako našli več Reyesovih sporočil, v katerih je slednji ministra pozival tudi k srečanju na štiri oči. A četudi ta dejstva, ki jih je objavila uradna Bógota, ne držijo, ima ekvadorska vlada v aktualni krizi še posebej umazane roke. To, da so kolumbijski gverilci že pred časom našli zatočišče znotraj ekvadorske džungle, je znano vsem in očitno so uporniki za bivanje onstran meje dobili zeleno luč tamkajšnjih oblasti, sicer ne bi mogli tako suvereno in organizirano izvajati napadov na kolumbijske sile. Pri tem je tre-

ba tudi omeniti, da večina držav označuje FARC za teroristično organizacijo in po tej definiciji je pogajanje z njihovimi predstavniki vredno obsodbe. **D**

Razkrita tajnost

Japonska je ob obisku ameriške državne sekretarke Condoleeze Rice prvič razkrila število ameriških vojakov in njihovih družinskih članov v tej državi. Riceova je zaradi dogodka izrazila obžalovanje. Japonsko obrambno ministrstvo je sporočilo, da v državi živi 92.491 ameriških vojakov, civilnih uslužbencev vojske in njihovih družinskih članov, od katerih jih 24 odstotkov živi zunaj oporišč. 45.403 jih živi na južnem otoku Okinava, od tega jih zunaj oporišč živi 10.319. 47.088 jih živi v drugih delih države, od tega zunaj baz 11.566. Japonska in ZDA sta doslej objavljali le približno število ameriških vojakov v državi. Riceova se je med enodnevnim obiskom v Tokiu srečala z japonskim kolegom Masahikom Komuro, obrambnim ministrom Šigerujem Išibo in premierjem Jasuom Fukudo, s katerimi je govorila o mogoči preselitvi ameriških oporišč in zmanjšanju napetosti s Severno Korejo.

Številni nominiranci Za Nobelovo nagrado za mir je letos nominiranih 197 posameznikov in organizacij, kar je drugo najvišje število doslej. Več jih je bilo le leta 2005, in sicer 199. Nobelov odbor doslej ni razkril, kdo so nominiranci, so pa nekatere razkrili tisti, ki so jih predlagali. Med nominiranci naj bi bili nekdanji nemški kancler Helmut Kohl, alžirski predsednik Abdelaziz Buteflika in umetni jezik esperanto. Med

197 letošnjimi nominiranci je 33 organizacij in 164 posameznikov. Rok za oddajo predlogov je bil 1. februar, ime nagrajenca bo znano v začetku oktobra, prestižna nagrada pa bo v skladu s tradicijo podeljena 10. decembra. Lani sta Nobelovo nagrado za mir dobila nekdanji ameriški podpredsednik Al Gore in Mednarodna skupina Združenih narodov o podnebnih spremembah (IPCC) za njun prispevek k ozaveščanju o podnebnih spremembah.

Proti odpadkom Neapeljski duhovniki so napovedali vojno odpadkom, ki že tedne pestijo njihove kraje, v boj pa se bodo podali z informiranjem faranov. Pred več cerkva je

288 neapeljskih duhovnikov namestilo tudi ekološke zabojnike. Eden od duhovnikov, Fernando Carannante, je v nedeljsko mašo vključil redno polurno družbeno vzgojo. Takoj po obhajilu se pred oltarjem spusti zaslon, duhovnik pa pridigo osredotoči na okoljsko zbiranje odpadkov. Kot je dejal Carannante, ljudje poslušajo z velikim zanimanjem in postavljajo veliko vprašanj. Pre-

ričan je, da je »to majhen korak k velikemu uspehu«.

Bush v afriških nošah Ameriški predsednik George Bush je na sprejemu v organizaciji fundacije Leona Sullivana, ki pomaga revnim v Afriki, navdušeno kazal posnetke z nedavne afriške turnee, pri čemer se je med drugim

TUJI TISK

Mignews

Babilonski stolp

Ta unikatna zgradba, ki bo posnemala naravne konstrukcije, bo odporna proti potresom in orkanom. Avtorji projekta sta španska arhitekta, zakonca Maria Rosa Servera in Javier Pioz. Stolp bo visok 1228 metrov in bo imel

300 nadstropij. Skupna površina bo znašala dva milijona kvadratnih metrov. Stolp bo na najširšem delu širok 166 krat 133 metrov, na spodnji točki pa 133 krat 100 metrov. Stolpnica bo imela 400 horizontalnih in vertikalnih dvigal, ki se bodo premikala s hitrostjo 15m/s, tako da se bo iz pritličja na vrh mogoče povzpeti v pičlih dveh minutah. To fantastično mesto nameravajo zgraditi na umetnem ravnem otoku, ki bo imel en kvadratni kilometer površine in bo zgrajen sredi jezera, ki pa v tem primeru ni vklopljeno v projekt samo zaradi estetike. Umetno jezero bo nekakšen amortizer za podzemne tresljaje. Orjaški projekt bo predvidoma stal med 10 in 18 milijard dolarjev.

Die Welt

Jantarna soba

S posebno opremo namerava iskalec zakladov v vasi v Rudnih gorah poiskati najmanj 1,9 tone zlata, ki so ga nacisti skrili konec druge svetovne vojne, če bo imel srečo, pa še Jantarno sobo, ki je izginila med drugo svetovno vojno

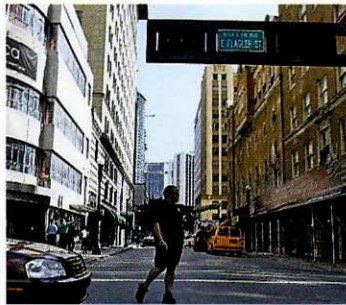
in je verjetno skrita v eni od podzemnih jam. Pred dobrima dvema tednoma so se začele priprave za nova izkopavanja v verjetno ta čas najzanimivejšem kraju v Nemčiji. Že pred desetimi leti so časopisi pisali o izjavi nekega podjetnika, da je Jantarna soba varno skrita nekje na meji s Češko, toda vsa iskanja so bila zaman, dokler koordinat zaklada v dokumentih svojega očeta ni odkril strokovnjak Christian Hanisch iz Schleswig-Holsteina. Koordinate popolnoma ustrezajo tudi raziskavam. O tem, kje je skrita Jantarna soba, obstaja vrsta teorij. Ob 300-letnici St. Peterburga, 31. maja 2003, sta Vladimir Putin in Gerhard Schröder izročila Carskemu selu kopijo tega osmega čudesa sveta.

oblekel v tradicionalne afriške noše. Bush je zbranim dejal, da je bila to doslej najbolj navdušujoča in razburljiva pot v tujino, odkar je postal predsednik. Med zbranimi ni bilo nikogar, ki bi dvomil o njegovih besedah, saj ga sicer med obiski v tujini spremljajo demonstracije, medtem ko je obisk petih afriških držav potekal v znamenju hvaležnosti prebivalcev, ki s pomočjo ameriškega denarja gradijo infrastrukturo in se bojujejo proti nalezljivim boleznim. Zgodba ne bi bila posebej zanimiva, če afriške noše ta čas ne bi bile izjemno aktualne v kampanji pred ameriškim predsedniškimi volitvami. Še vedno se namreč ni poleglo razburjenje zaradi objave fotografije demokratskega predsedniškega kandidata Baracka Obame v somalski plemenski nošnji z muslimanskim turbanom na glavi v času, ko je leta 2006 obiskal Kenijo. Temnopolti Obama, čigar srednje ime je Husein, v somalski noši pri nekaterih Američanih vzbuja povsem drugačne misli kot pa na primer razposajeni Bush v tanzanijski halji.

pomeni »hruškov cvet nenadkriljive lepote«. Ime označuje zvestega in pokončnega državnega uslužbenca, ki ga zavezniki spoštujejo. Predstavniki društva ameriško-korejskega prijateljstva zdaj upajo, da bo korejski vzdevek visoke ameriške funkcionarke še izboljšal odnose med državama. Riceova, ki se je v Južni Koreji udeležila prisega novega predsednika Lee Myung Baka, ni prva Američanka, ki je dobila korejsko ime.

Florida v temi Zaradi okvare na električnem daljnovodu je bilo več ur brez elektrike kar tri milijone ljudi severno od Miamija

Zanimiv vzdevek Ameriška državna sekretarka Condoleezza Rice je med obiskom v Južni Koreji v znak prijateljstva med državama dobila korejski vzdevek. »Ra I-su«, kot so jo poimenovali,

do Tampe na zahodu in Cape Canaverala na vzhodu Floride. Zaradi tega se je nemudoma avtomatsko izklopila tudi jedrska elektrarna Turkey Point južno od Miamija. O večjih težavah pa sicer niso poročali, prihajalo pa

je do zmede na cestah, ker so odpovedali semaforji. Večina je električno dobila nazaj čez štiri ure. Preiskava o pokvarjeni opremi in o požaru, ki je izbruhnil na eni od razdelilnih postaj v Miamiju, bo trajala še nekaj časa.

Prodaja hiš upadla

Prodaja novih hiš in stanovanj v ZDA je upadala tudi januarja, že tretji mesec zapored. Prodaja je v prvem letošnjem mesecu upadla za 2,8 odstotka, na letno raven 588.000 enot, kar je najmanj vse od februarja 1995. Januarja se je znova znižala tudi povprečna cena. Cena enodružinske hiše ali stanovanja je padla za 4,3 odstotka, na 216.000 dolarjev, kar je najnižje od septembra 2004. Analitiki so prepričani, da se bo nazadovanje še nekaj časa nadaljevalo, saj je na trgu preveč neprodanih hiš in stanovanj, zaradi kreditne stiske ob propadanju drugorazrednih hipotekarnih posojil pa luči na koncu predora še ni videti.

Vir: STA

TUJI TISK

The Times

Zakaj verjamemo

Raziskovalci Univerze v Oxfordu bodo porabili 1,9 milijona funtov za to, da bi odgovorili na vprašanje, zakaj ljudje verjamejo v Boga, kaj je izzvalo vero v božansko moč – človeška narava ali vzgoja. Odgovora, ali Bog obstaja ali ne,

se znanstveniki ne bodo lotevali. Poskušali bodo dokazati ali ovreči dve hipotezi: da je vera v Boga za človeka pomenila prednost v evoluciji in da se je vera pojavila kot stranski efekt drugih posebnosti človeka, na primer kolektivizma. Kognitivna znanost, ki se bo ukvarjala s projektom, združuje v sebi evolucijsko biologijo, nevrologijo, lingvistiko in kibernetiko in bo z njihovo pomočjo raziskala vedenje človeka. Psiholog Justin Barrett bo poskušal dokazati, da je v zvezi z vero v Boga vloga narave večja, kot se zdi večini ljudi. Vernike primerja s triletniki, ki verjamejo, da odrasli vedo praktično vse. Sam je kristjan in tudi urednik časopisa Spoznanje in kultura ter avtor knjige Zakaj človek veruje.

Daily Telegraph

Štejejo do štiri

Znano je bilo, da ribe razlikujejo velike jate rib od majhnih, toda zdaj so znanstveniki odkrili, da imajo ribe tudi določeno sposobnost štetja, koliko rib je v njihovi bližini. To pomeni, da so njihove sposobnosti štetja podobne spo-

sobnostim opic, delfinov in ljudi z zmanjšanimi sposobnostmi. Christian Agrillo, psiholog z Univerze v Padovi, je izjavil: »Dobili smo prve dokaze za to, da imajo ribe osnovne matematične sposobnosti.« Lani so on in njegovi kolegi pokazali, da če samec ribje vrste gambuzija zasleduje samico, se le-ta poskuša skriti pred njegovo pozornostjo v največji ribji jati, ki je tisti hip v bližini. Pri poskusu je imela razpolago tri možnosti: skupinico dveh, treh ali štirih rib, a je za skrivališče vedno izbrala skupinico štirih rib. Sicer pa se znatno število živalskih vrst lahko nauči šteti, vendar zato potrebuje veliko vaje.

Dr. Janez Juhant

Zaradi vladavine kapitala so celo vlade nemočne

Gašper Blažič, foto: Gregor Pohleven

Rodil se je leta 1947. Po maturi je študiral filozofijo in teologijo na univerzi v Innsbrucku, študij je končal z magisterijem iz teologije in doktoratom iz filozofije. Leta 1978 je začel predavati na Teološki fakulteti v Ljubljani, od leta 1994 je redni profesor. Med letoma 1994 in 1999 je bil dekan teološke fakultete. Je predstojnik katedre za filozofijo na omenjeni fakulteti, predava pa zgodovino filozofije, etiko in filozofsko antropologijo. Kot gost je predaval na visokošolskih ustanovah doma in v tujini. Je urednik zbirke *Theologie Ost-West* pri založbi LIT v Münstru. Raziskuje razvoj in pomen idejnih tokov pri nas in v svetu za človeka danes, še posebej vprašanje dialoga, in je o tem objavil več knjig in člankov. Nedavno je skupaj s Petrom Hünermannom in Bojanom Žalcem izdal knjigo *Dialoge and Virtue – Ways to Overcome Clashes of Our Civilizations*. S predstavnikami iranskega veleposlaništva pripravlja 6. maja srečanje teologov iz Teherana in Ljubljane.

Smo v letu medkulturnega dialoga. O dialogu se dandanes veliko govori tako v družbi kot na mednarodnem političnem prizorišču, pa tudi v Cerkvi, ko gre za ekumenski dialog. Kaj za vas pomeni medkulturni dialog?

Dialog je temelj našega življenja. Ko otrok pride na svet, se vzpostavi kot človek s pomočjo drugih ljudi. Tako postaja človek. Podobno velja za druga razmerja. Kot je zapisal Alasdair MacIntyre, smo ljudje odvisne racionalne živali. Za svoje bivanje smo vezani drug na drugega, kar je izhodišče in temelj medsebojnega sodelovanja. Zato si prizadevamo najti pot drug do drugega, da se med seboj poslušamo in spoštujemo. Kar zadeva medkulturni dialog, je to globalizacijski problem, saj smo v globalnem merilu odvisni drug od drugega. Gre za vprašanje preživetja, urejanja skupnega življenjskega prostora, zato je dialog nujen. Po medijih se različne kulture in vere srečujejo na vsakem kraju, tudi pri nas.

Je medkulturni dialog morda tudi posledica neuspeha »multikulturalnosti«, o kateri se je veliko govorilo v preteklosti?

Multikulturalnost je predvsem značilnost medijskega sveta, ki svet povezuje v eno. Vemo, da je človek tudi individualno bitje in vsak ima svoje posebnosti, ki jih je treba upoštevati in omogočiti medsebojno sodelovanje.

Letos je Trubarjevo leto. V javnosti se pogosto govori o tem, da nam je prvo slovensko knjigo prineslo protestantsko gibanje. Je torej prva slovenska knjiga predvsem sad verskega gibanja?

Protestantsko gibanje je bilo predvsem versko gibanje, na kar se pogosto pozablja in se tudi politično zlorablja. Že prej so kristjani z Brižinskimi spomeniki postavili prve kulturne temelje slovenski besedi iz verskih razlogov. Trubarjevo leto naj bi nam dalo globlji vpogled v to dogajanje in poglobilo Trubarjevo vlogo v verskem in narodnem smislu, saj smo zaradi njegove vere dobili prve knjige in po Juriju Dalmatinu tudi celoten prevod Svetega pisma. Ti temelji slovenske kulture imajo korenine v izročilu človekovega iskanja vere in konkretno v sprejemu krščanstva.

Ob pojavu globalizacije se je začelo več govoriti tudi o nacionalni identiteti. Kaj pa evropska identiteta? Nedavno sem slišal oceno evropske poslanke Ljudmile Novak, da smo v Evropski uniji še precej daleč od prave evropske identitete.

Dolgotrajni nacionalizmi so nas oddaljili od evropske identitete, ki jo je poznal srednji vek, ko je bila Evropa enoten kulturni prostor ter so samostani in univerze vzpostavljali duhovno in kulturno povezanost. S poudarjanjem posameznika in širjenjem nacionalizmov je prihajalo do ločitev od te skupne identitete, celo do hudih spopadov, vojn in revolucij. Zato smo danes v fazi vnovičnega iskanja in združevanja teh prvin. Evropska identiteta je do danes vendarle napredovala, če pomislimo, da so se evropski narodi še leta 1945 med seboj vojskovali, a so zdaj povezani. Je pa treba na tem delati – v šolstvu, kulturi, medijih, politiki. Odločilno vlogo za to ima krščanstvo, ki je bistveni temelj evropske identitete ne glede na to, ali si to priznamo ali ne.

Očetje povojnega evropskega združevanja de Gasperi, Schumann, Adenauer izhajajo iz krščanskodemokratskih vrst ...

Res je to bistveno za evropsko identiteto. Prišlo je razsvetljenje, prej tudi islam, ki je dal svoj delež tem procesom že v srednjem veku. Arabci (deloma tudi Judje) so nam omogočili stik z grško filozofijo, zlasti z Aristotelom, in vplivali na razvoj znanosti na srednjeveških univerzah. Znanost v današnjem smislu ima svojo podlago v teh srednjeveških zasnovah, tako vsebinsko kot metodično. Odločilno smer je dalo krščanstvo z združevanjem vere in uma. To je ponudilo odprtost in stvarnost, kritičnost in zvestobo izročilu, ki je gradilo nadaljnji razvoj evropske identitete. Razsvetljensko izročilo je v marsičem pretrgalo ta dialog, kot ugotavljajo danes celo duhovi, kot je npr. Jürgen Habermas, ki so v preteklosti bolj poudarjali kritični um kot verska izročila. Zaradi pretiranega poudarjanja izoliranega posameznika in naroda je prihajalo v preteklih stoletjih do hudih zapletov. Danes v globalnem svetu spet bolj iščemo povezave in izmenjavo. Skrajni liberalizem je nemogoč, ker zanika drugega.

Ali lahko sodobno družbo označimo tudi za postsekularno? Tako jo je poimenoval Jürgen Habermas ...

Dandanes se veliko govori o postmodernej družbi, ki prav na podlagi kritike moderne – ta je gradila total(itar)ne sisteme, zaprte celote, velike zgodbe in zanemarila (malega) človeka – postavlja v ospredje posameznika. Sociolog Zygmund Bauman pravi, da je ravno totalitarna moderna povzročila sedanjo atomizacijo človeka, prejšnji prehud pritisk teh sistemov sili, da se ljudje zdaj poskušamo razvijati vsak po svoje. To je toliko bolj vidno zlasti v tranzicijskih državah, kjer je bil pritisk totalitarizma tako močan, da se zdaj ukvarjamo s težavo, kako individualizem spraviti v okvire skupnega dobrega.

Se pravi, da gre za drugi val atomizacije človeštva? Prvič smo ga namreč doživeli že z začetkom novega veka, s humanizmom, z renesanso in kasneje razsvetljenstvom.

Humanizem in renesansa na neki način še ►

▶ ohranjata srednjeveške (krščanske) skupne okvire. Dandanes pa je posameznik povsem izgubljen v tem občem prostoru in samo ekonomska globalizacija ne daje trdnejših medsebojnih povezav, zato bo težko doseči skupne cilje in ljudi povezati za reševanje zelo žgočih problemov sodobnega sveta brez globljih etičnih ali religioznih podlag, zato etični misleci poudarjajo nujnost gojenja vrlin, državljskih kreposti, ki naj bi postale naša skupna obveza in zaveza.

Ali postsekularnost lahko vpliva na prihodnje razmerje med državo in verskimi skupnostmi pri nas?

Pri nas je to vprašanje še posebej zaostreno in se o njem sploh nismo sposobni družbeno pogovarjati, pač pa si o tem misli vsakdo svoje. Zato se še nismo dogovorili o temeljnih vprašanjih, na primer kakšno vlogo imata vera in Cerkev za narod in za državo in tako tudi za vsakega posameznika. Tako ostajajo temeljne dileme nerešene. Zgovoren primer je civilni pogreb nevernega, ki mu ob pogrebu zapejejo Ave Marijo, kar se seveda lahko komu zdi v redu, kaže pa na temeljno nesoglasje, ki je odsev naših nedogovorjenih družbenih dilem in se pojavlja na vsakem koraku: po eni strani ne priznavamo forme, po drugi želimo črpati vsebino iz te forme, ker se nismo sposobni dogovoriti, na katerih vrednotah bo temeljila ta družba in kakšno vlogo ima pri tem krščanstvo,

izročila bolj vključiti v šolski sistem. V mnogih evropskih šolskih sistemih imajo tudi religijske vrednote pomembno vlogo. Drugo je vprašanje naše polpretekle zgodovine, predvsem revolucije in ocenjevanje medvojnih in povojnih pomorov ter montiranih sodnih procesov. Vse te zadeve v naših učbenikih še vedno nimajo prostora. Če pogledate zgodbe otrok s Petrička, je film o tem globoko zadel vse Slovence. Če govoriva o šolskem sistemu, je pomembno, da se tudi tu o vseh zadevah pogovarjamo, tudi če smo različnega mnenja. Seveda se ne moremo o tem pogovarjati v šoli, če o tem ni dogovora v politiki, v strokah, v medijih, skratka povsod v javnem življenju. Ne le starejši, tudi mladi ostajajo še naprej obremenjeni s temi dilemami, ker jih ne razčiščujemo. Z dejstvi se je treba seznaniti in jih razčlenjevati, to velja posebno za mlade. O tem je treba razpravljati povsod, kar je podlaga za urejanje družbenih odnosov in uspešne prihodnosti.

Kot član Nacionalnega kurikularnega sveta ste imeli stike z vladajočimi strukturami. Vlado je tedaj vodil Janez Drnovšek, ki je nedavno umrl. Kakšen spomin imate nanj?

Z njim sem se srečal tedaj, ko je podprl izdajo novega prevoda Svetega pisma. Takrat sem mu dejal, da se bo v naši družbi le nekaj spremenilo, ker je tudi predsednik vlade podprl izdajo Svetega pisma v slovenščini. Drugo srečanje pa je bilo na pogovorih o

prihodnosti Slovenije, ko je bil Drnovšek že predsednik države. Na teh pogovorih sem sodeloval dvakrat. Menim, da so bile razprave koristne in zanimive. Tam sem imel priložnost nekdanjemu predsedniku Milanu Kučanu javno povedati, da se ne strinjam s podelitvijo državnega odlikovanja nekdanjemu zasliševalcu duhovnikov Zdenku Roterju. To se mi je tedaj zdelo pomembno reči v javnosti in ta je to tudi tako sprejela. Kar zadeva celotno delo predsednika Drnovška v slovenski zgodovini, je to zdaj še težko ocenjevati, bil pa je eden ključnih dejavnikov osamosvojitve in tranzicije.

Omenili ste pogovore o prihodnosti Slovenije, kjer ste izpostavili ostanke totalitarne preteklosti. Kje so ti ostanki najopaznejši? Morda v javnem mnenju?

Javno mnenje je že ena od teh zadev. Z dr. Nikom Tošem, ki se z javnim mnenjem tudi profesionalno ukvarja, sem že imel osebne razprave. V nekem pismu našemu kolegu v tujini sem se pritožil, da ni primerno, da je Toš uporabil cerkveni denar za raziskave v boju proti Cerkvi. Ne morem se strinjati, da se javni denar porablja za manipulacijo z javnostjo. Glede medijev pa: tu je treba najti uravnoveženost. Danes se človek še vedno težko zanese na medijska poročila. Pogosto se ne ve, ali so informacije točne, da ne govorimo o svojevrstnih komentarjih. To povzroča nemire in zaplete v družbenem življenju.

Kako pa potem gledate na novinarsko peticijo proti cenzuri? Peticija namreč trdi, da pritiske na medije izvaja premier Janez Janša, najnovejše razmere pa kažejo, da pritiski v resnici prihajajo s strani lastnikov kapitala.

Tudi sam sem ob kadrovskih zamenjavah na Magu osebno podprl gospoda Šurlo, ker sem presodil, da se je dogajal pritisk s strani kapitala. Kar se tiče peticije, pa je odveč kaj reči, saj so njeni avtorji s svojimi trditvami pokazali svoj pravi obraz, ko so kasneje celo popravljali svoja prvotna stališča.

V zadnjem času buri duhove objavljane zaupnih dokumentov v medijih. Dr. Edvard Kovač je na primer objavo dokumentov zunanega ministristva označil za etično sporno, sklicujoč se na Maxa Webra.

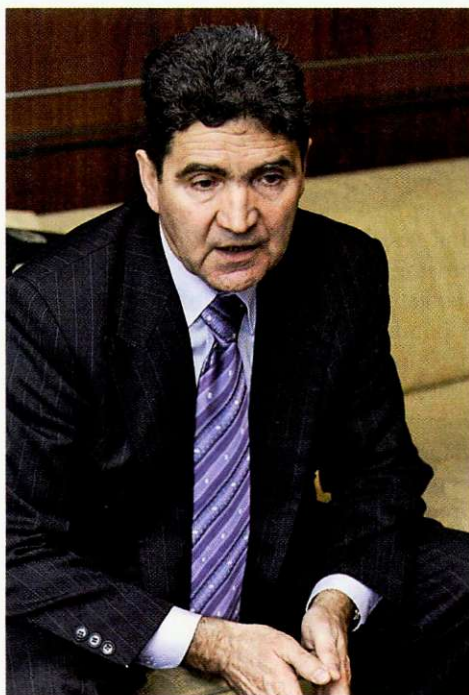
Tudi to nekaj pove o nenormalnosti naše družbe. Gre za problem skupnega dobrega, ali ga sploh vsi podpiramo. Če tega ni, potem so mogoče takšne zlorabe, da zaupni dokumenti odhajajo v javnost. Te zavesti še manjka, morda celo na takih mestih, kjer je nesprejemljivo, da gredo zadeve v javnost, in je to tudi neetično in nepošteno do skupne dobrine, kar je država in njeni temelji. Zato bo vsaka modra ustanova preprečila poskuse podiranja teh skupnih temeljev. Naj to primerjam z družino: verjetno si nihče ne želi,

Evropska identiteta je do danes vendarle napredovala, če pomislimo, da so se evropski narodi še leta 1945 med seboj vojskovali, a so zdaj povezani.

tudi kako se do tega opredeljujejo tisti, ki se imajo za neverne, saj imajo vsi vendarle neki (podedovani) vrednostni svet. Morda je veliko resnice v tem, da se verni in neverni premalo spoštujemo med seboj, vendar je problem tudi v tem, da je naša družba zaradi revolucije razklana in ni pripravljena, da bi govorili o njenih temeljnih vrednotah. To se potem odraža v javnem življenju, v medijih in politiki. Zato se še dogaja, da zaradi različnih, včasih tudi »dirigiranih« razlogov v mnoge medije ne morejo priti ljudje, ki bi lahko odpirali ta vprašanja.

Vprašanje odnosa med Cerkvijo in državo je ne nazadnje povezano s področjem šolstva. Sami ste sodelovali v prenovi osnovnega šolstva v devetdesetih letih, potem pa ste izstopili. Kako opazujete šolstvo z današnje perspektive? Kaj bi spremenili?

Ne vem sicer, kaj se je tu v zadnjem času spremenilo, vendar smo že takrat poudarjali, da je treba vrednostne postavke slovenskega

da bi o intimnih družinskih zadevah vedela vsa javnost. Vsakdo bo tako kršitev obsodil in že naravni čut človeku pove, da to ne gre. V vsaki službi ima vsakdo določeno odgovornost, ki jo mora sprejeti in ohranjati.

Pred sedmimi leti ste v intervjuju za Demokracijo dejali, da je največji problem družbe krivična oblast. Dandanes se vse več govori o vladavini kapitala. Kdo nam pravzaprav vlada?

To je čedalje večji problem. Globalni kapital tudi po svetu vedno bolj buri duhove. Razprave o izkoriščanju kapitalskih prednosti in preiskave potekajo tudi v Nemčiji in v drugih državah. Skratka, to vprašanje se bo zmeraj bolj zaostrovalo. Tudi kapital je naše skupno dobro, kar pomeni, da si ga posamezniki ne morejo prikrojiti le zase in tako onemogočiti normalno življenje drugih. Današnji sociologi govorijo o vladavini kapitala, zaradi česar so celo vlade dostikrat nemočne. Podobni problemi se odpirajo tudi pri nas. Danes nekateri zahtevajo, da se ustanovi svetovni sindikat, ki bi se dejansko zavzel in se na globalni ravni uprl diktaturi kapitala in pomagal delavcem v primerih izkoriščanja. Ne smemo pozabiti, da enostranske poteze puščajo dolgoročne posledice. Če neki kapitalist prestavi podjetje drugam, mu domača država lahko onemogoči prodajo artiklov. Pri teh stvareh se morajo vsi bolj ozaveščati. Tako je očitno pri nas ozaveščenost potrošnikov še vedno problematična.

Kapital pogosto povezujemo z liberalizmom. Kakšen je slovenski liberalizem danes?

Danes se liberalizem dostikrat zelo poenostavljeno uporablja, ko želimo poudarjati neomejene možnosti posameznika, da dosega svoje cilje. John Rawls, znani ameriški moralni filozof, je v *Teoriji pravičnosti* zapisal, da takšen liberalizem ni mogoč. Vsi ljudje moramo upoštevati temeljne zahteve, zato je govoril o t. i. izhodiščnem položaju, ki ga je treba zagotoviti tudi tistim s slabšimi možnostmi, da lahko pridejo naprej. Nekateri liberalci tega ne razumejo dobro in gledajo le kratkoročno na svoje dobičke. Če pa nekdo gleda le nase in poskuša uveljaviti le svoje cilje, se mu lahko zgodi, da ga enkrat na kak način tudi drugi izločijo. Pomembno je, da se zavedamo, da je skupno dobro stvar vseh ne glede na položaj, sposobnosti itd.

Janez Evangelist Krek je bil začetnik krščanskega socialnega gibanja, toda zdi se, da se krščanska socialna politična misel dandanes ne more izogniti skrbi za gospodarski razvoj. Dandanašnji klasični liberalci poudarjajo nujnost gospodarskih reform, ki pa se jim socialisti upirajo. Mora torej kristjan iskati pot med Scilo in Karibdo?

V nemškem časopisu je nekdo zapisal: treba je zategniti pasove, vendar jih morajo vsi, ne

Avtorji peticije proti cenzuri so s svojimi trditvami pokazali svoj pravi obraz, ko so kasneje celo popravljali svoja prvotna stališča.

le tisti, ki že itak nimajo kaj zategniti. Treba je postaviti uravnotežena razmerja. Človek, ki si za to prizadeva, ve, da je za to potreben dogovor med delavci in lastniki oziroma med vsemi člani družbe. Normalno je sicer, da imajo menedžerji boljši finančni položaj glede na odgovornost, ki je tudi v tem, da bodo delavcu dali delo in vsakdanji kruh. Tega danes ne smemo gledati samo v nacionalnem okviru, ampak predvsem v globalnem. Evropa poudarja pomen svetovne solidarnosti, da ne bi ljudje nikjer več umirali od lakote. Vsem ljudem je treba omogočiti dostojno življenje.

Imate kar nekaj izkušenj s predavanji na visokošolskih zavodih. V zadnjem času prihaja do ostrih polemik glede nastanka novih univerz, češ da prehitro naraščanje novih visokošolskih ustanov znižuje kakovost univerzitetnega študija. Kmalu pa naj bi zaživela tudi katoliška univerza.

Menim, da več visokošolskih ustanov spodbuja konkurenčnost. Problem starih univerz, kot je na primer Univerza v Ljubljani, je v tem, da so vse preveč zaprte in zadovoljne same s seboj. Marsikaj je treba še postoriti in spraviti v red. Tudi s konkurenco se to dogaja. Nove ustanove seveda niso nujno takoj najboljše. A če bodo študenti opazili, da je nastala nova kakovostna visokošolska ustanova, se bodo seveda usmerili k njej. Zato se čudim, da ljudje niso za to, da se ustanovi več novih zavodov, očitno se bojijo konkurence, a študentje imajo tako več izbire. Dobro je meriti z enakimi merili. Če se naša univerza še ni dovolj kakovostno

stno razvila, pustimo razvoj tudi drugim, cilj sprememb in nastajanje novih ustanov je večja in predvsem boljša ponudba študentom, dolgoročni cilj pa je razvejeno in kakovostno ter konkurenčno znanstveno in pedagoško visokošolsko delovanje. Žal pa podobno kot pri drugih vprašanih našega družbenega razvoja ne zmoremo prek včasih zelo ozke, kratkoročne, sebične in ideološke 'zaplankanosti' priti do za vse osvobajajočih in družbeno trdnih skupnih ciljev in tako tudi za vse trajnostne in bogate družbe ...

Kako vidite vlogo teologije oz. študija teologije? Že precej časa se za ta študij odločajo predvsem laiki ...

Teološka fakulteta tradicionalno izobrazuje klerike, ki so za zdaj v okviru Cerkve glavni dejavniki oznanjevanja. Pomembna naloga teoloških fakultet, kjer dandanes večinoma študirajo laiki, pa je tudi v tem, da izobrazuje krščanske intelektualce. Zato je čudno, da mnogim diplomiranim teologom še vedno odrekajo možnosti za zaposlitev, čeprav se tudi to formalno ureja, kar moram pozdraviti. Teološka izobrazba je namreč pomembna humanistična izobrazba, ker gre za vsestransko izobrazbo. Teološki izobraženci so kar dobro konkurenčni nekaterim študijem, ki jih ima filozofska fakulteta ali FDV. To pa zato, ker je študij filozofije in teologije na TEOF odprt in gre za svobodno menjavo mnenj in stališč. To je dobro za slovenski prostor, s tem dobivamo vsestransko izobražene ljudi in krščanske, pa tudi ateistične teološke izobražence, ki jih v naši družbi zelo potrebujemo. **D**

Podobe Nemčije leta 1945: popolnoma uničeni Nürnberg

Povojna zgodovina Evrope

V. M.

Založba Mladinska knjiga je izdala zajetno delo britanskega zgodovinarja Tonyja Judta *Povojna Evropa (1945–2005)*. Delo je izšlo v dveh knjigah (skupno 956 strani).

Naj navedemo nekaj kratkih odlomkov iz začetka prve knjige, ki bodo zaradi (ne!)primerljivosti z dogajanjem in razmerami v Sloveniji za nas še posebej zanimivi.

Francoski kolaboracionizem

Nasprotje med Norveško, Belgijo, Nizozemsko (in Dansko), kjer so legitimne vlade pobegnile v izgnanstvo, in Francijo, kjer je bil vichyjski režim za nemalo ljudi legitimna vlada, je zgovorno. Na Danskem praktično niso poznali kaznivega dejanja sodelovanja z okupatorjem. Kljub temu je bilo v povojnih procesih obsojenih na zaporne kazni kar 374 oseb na vsakih 100.000 Dancev. V Franciji, kjer je bil medvojni kolaboracionizem zelo razširjen, so ga prav zaradi tega kaznovali precej manj strogo. Ker je bila država sama glavni kalaboracionist, se je obtožba preprostih državljanov za isto kaznivo dejanje zdela neprizanesljiva in ne malo sporno dejanje – še zlasti zato, ker so bili v Franciji kar trije od štirih sodni-

kov v procesih zoper kolaboracioniste v službi kalaboracionistične države. Nazadnje se je zaradi medvojnih kaznivih dejanj za zapahi znašlo kar 94 oseb na 100.000 Francozov – manj kot 0,1 odstotka prebivalstva. Od 38.000 zaprtih oseb jih je bila večina pomiloščena v delni pomilostitvi leta 1947, vsi razen 1.500 od preostalih pa v pomilostitvi leta 1951.

Zločinci le Nemci V letih 1944–1951 so uradna sodišča v Franciji zaradi izdajstva in podobnih kaznivih dejanj na smrt obsodila 6.763 ljudi (3.910 v odsotnosti). Od teh obsodb jih je bilo izvršenih le 791. Glavna kazen, na katero so bili obsojeni francoski kolaboracionisti, je bila »narodna degradacija«, ki je bila uvedena 26. avgusta 1944, t. j. tik po osvoboditvi Pariza in jo je porogljivo opisala Janet Flanner: »Narodna degradacija bo pomenila, da bo človek prikrajšan za vse, kar se Francozom zdi lepo – denimo za pravico do nošenja vojnih odlikovanj, pravico biti odvetnik, notar, učitelj

v javni šoli, sodnik ali celo priča, pravico do vodenja založniškega, radijskega ali filmskega podjetja in zlasti pravico postati direktor zavarovalnice ali banke.«

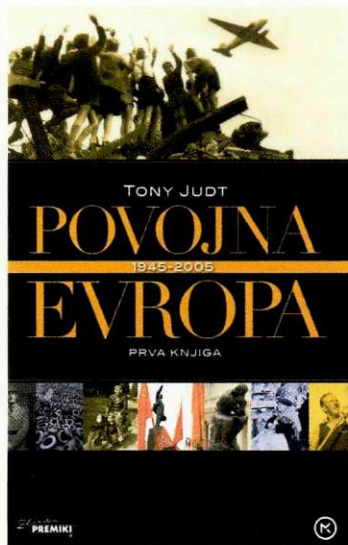
To kazen je dobilo 49.723 Francozov in Francozinja. Enajst tisoč državnih uradnikov (kar pomeni 1,3 odstotka državnih uslužbencev, a je vseeno precej manj kot 35.000 tistih, ki so službe izgubili

za časa vichyjske Francije) je bilo odstavljenih ali kako drugače kaznovanih, večina izmed njih pa je službo v šestih letih dobila nazaj. V celoti vzeto je epuracija (čistka), kakor so ji rekli, dosegla kakih 350.000 oseb, vendar njihova življenja in kariere zvečine niso bili huje prizadeti. Nihče pa ni bil kaznovan za dejanja, ki jim je danes treba reči zločini zoper človeštvo. Odgovornost za te pa tudi za druge vojne zločine je bila namreč pripisana izključno Nemcem.

Nekaznovani fašizem Italijanska izkušnja je bila iz več razlogov svojevrsna. Čeprav je bila Italija nekdanja sila osi, so ji zavezniške vlade vseeno dovolile, da sama izvede domače procese in čistke – konec koncev je septembra 1943 prestopila na drugo stran. Toda obstajalo je precej nejasnosti glede tega, kaj in koga je treba kazensko preganjati. Medtem ko so drugod po Evropi večino kolaboracionistov po definiciji metali v isti »fašistični« koš, je ta izraz v Italiji zajemal preširoko in preveč neopredelljivo skupino državljanov. Država, ki so jo imeli med letoma 1922 in 1943 v oblasti domači fašisti, je namreč Mussolinijeve vladavine rešil prav eden izmed njegovih maršalov, Pietro Badoglio, čigar prva antifašistična vlada sama je bila prav tako v veliki meri sestavljena iz nekdanjih fašistov.

Edino fašistično kaznivo dejanje, ki ga je bilo nedvomno mogoče preganjati, je bilo sodelovanje s sovražnikom po 8. septembru 1943 (nemškem vdoru). Zaradi tega je bila večina obtoženih oseb z okupiranega severa, povezane pa so bile z marionetno vlado, ki je imela sedež v Saloju ob Gardskem jezeru. Pogosto zasmehovan vprašalnik »Ste bili fašist«, ki so ga dali v obtok leta 1944, se je osredinil prav na razliko med salojskimi in nesalojskimi fašisti. Sankcije zoper prve so temeljile na Odloku št. 159, ki ga je julija 1944 sprejelačasna zakonodajna skupščina in je opredelil »dejanja s posebno težo, za katera kljub temu, da niso v mejah zločina, velja, da so v nasprotju z normami razumnosti in politične dostojnosti«.

»Volk, ki dlako menja« S to nejasno določbo so se poskušali

izogniti problematičnemu pregonu moških in žensk za dejanja, izvršena v službi priznanih državni oblasti. A visoko sodišče, ustanovljeno septembra 1944 za vodenje procesa proti pomembnejšim zapornikom, je bilo sestavljeno iz sodnikov in pravnikov, ki so bili sami večinoma nekdanji fašisti. Podobno bi lahko rekli tudi za zaposlene pri izrednih protnih sodiščih, katerih naloga je bila kaznovati manj pomembne sodelavce kolaboracionističnega režima. V takih okoliščinah bi si sodni postopki torej stežka pridobili kaj spoštovanja med prebivalstvom nasploh.

Ne preseneča niti dejstvo, da z izidom ni bil zadovoljen nihče. Do februarja 1946 je bilo izprašanih že 394.000 vladnih uslužbencev, od katerih jih je bilo 1.580 odpuščenih. Večina zaslišanih se je sklicevala na gattopardismo (»leopardizem« oziroma »volk, ki dlako menja«) in zatrjevala, da so pod fašističnim pritiskom igrali spretno dvojno igro – konec koncev je bilo članstvo v fašistični stranki za državne uradnike obvezno. Ker bi se marsikdo od tistih, ki so izpraševali, zlahka znašel tudi na nasprotni strani mize, so bili tej obrambi odločno naklonjeni. Po procesih zoper peščico višjih fašistov in generalov, o katerih se je izjemno veliko pisalo, je obljubljen čistka v vladnih in administrativnih vrstah izzvenela.

Italijanski komunisti Visoka komisija, ki ji je bila dodeljena naloga vodenja čistke, je bila marca 1946 odpravljena, tri mesece pozneje pa so bile že napovedane prve pomilostitve, med njimi izbris vseh zapornih kazni, krajših od pet let. Praktično vsak načelnik, župan ali uradnik srednjega ranga, ki je bil v letih 1944–45 deležen čistke, je dobil nazaj službo oziroma se je izognil plačilu naloženih glob, večina izmed skoraj 50.000 Italijanov, ki so bili zaradi fašističnih dejavnosti zaprti, pa je v zaporu preživela zelo malo časa. Na podlagi sodnih obravnav je bilo zaradi zločinov usmrčenih največ 50 ljudi, ta številka pa ne zajema 55 fašistov, ki so jih 17. julija 1945 v zaporu Schio umorili partizani.

Socializem s »človeškim obrazom«

Sovjetska invazija na praško pomlad leta 1968

Med hladno vojno so krivdo za sumljivo nebolečo preobrazbo Italije iz sile osi v demokratično zaveznico pogosto pripisovali tujemu (ameriškemu) pritisku pa tudi političnemu vplivu Vatikana. V resnici so bile zadeve bolj zapletene. Tudi anglo-ameriške vojaške oblasti so zagotovo nereda odstavljale kompromitirane upravljavce, saj so bile sredi prizadevanj za vnovično vzpostavitev običajnega življenja po vsem polotoku. V celoti vzeto je bila čistka med fašisti učinkoviteje izvedena na območjih, kjer je bila oblast v rokah levo usmerjenega odporiškega gibanja in njegovih političnih predstavnikov.

Togliattijeva vloga Osnutek pomilostitve leta 1946 je napisal Palmiro Togliatti, enainpetdesletni voditelj italijanske komunistične partije, ki je v povojni koalicijski vladi deloval kot pravosodni minister. Po dveh desetletjih izgnanstva in po tem, ko je bil več let visoki funkcionar Komunistične internacionale, se

Togliatti ni slepil, kaj je v času po evropski vojni mogoče in kaj ni. Po vrnitvi iz Moskve marca 1944 je v Salernu oznanil zavezanost svoje stranke narodni enotnosti in parlamentarni demokraciji – s čimer je zbežal in presenetil nemalo privržencev.

V državi, kjer se je več milijonov ljudi (med njimi nikakor ne vsi z desne strani političnega spektra) kompromitiralo zaradi sodelovanja s fašizmom, si Togliatti ni veliko obetal od potiskanja

Italije, privilegirano gledišče in je videl več: zato je na položaj, ki se je razvil v Grčiji, gledal kot na opozorilo in svarilo.

Evropa in Slovenija To je nekaj kratkih odlomkov, ki govorijo o (ne)kaznovanju kolaboracionistov in fašistov v Franciji in Italiji. Čeprav je Judtova knjiga obsežna, bi se slepili, če bi od (levo usmerjenega) avtorja pričakovali, da bo poznal in opisal razsežnost komunistične revolucije v Sloveniji od leta 1941 naprej – tudi zato, ker je gotovo ne pozna dovolj dobro –, ko pa tega obdobja tudi doma nočemo in ne znamo razčistiti. Levi pogled je pač povsod po Evropi drugačen od desnega.

Prva knjiga je razdeljena na dva dela. Naslovi v prvem delu *Povojna leta: 1945–1953 so: Zapuščina vojne, Povračilo, Obnova Evrope, Nemogoča rešitev, Približevanje hladne vojne, V vrtinec, Kulturni boji, Sklep: Konec stare Evrope.*

Drugi del *Blaginja in nezadovoljstvo: 1953–1971* nosi naslove: *Politika stabilnosti, Izgubljene iluzije, Obdobje izobilja, Dodatek: zgodba o dveh gospodarstvih, Veliki trenutek za socialne demokrate, Duh revolucije, Konec afere.*

Tudi druga knjiga ima dve poglavji. Podnaslovi v prvem *Sklepna pesem: 1971–1989 so: Zmanjšana pričakovanja, Politika v novem tonu, Čas tranzicije, Novi realizem, Moč nemočnih, Konec starega sveta.* Drugi del *Po padcu: 1989–2005* nosi podnaslove: *Cepljiva celina, Obračun, Stara Evropa – in nova, Različice Evrope, Evropa kot način življenja.* Na koncu je še »epilog« *Iz mrtvega doma, esej o sodobnem evropskem spominu.* ■

tel.: 03/ 897 50 05

www.radiovelenje.com

107.8 MHz

RADIO VELENJE

SLOVENSKA ZBOROVSKA GLASBA

EMIL ADAMIČ
1877 - 1936

17

SLOVENSKA ZBOROVSKA GLASBA

VINKO VODOPIVEC
1878 - 1952

20

VASILIJ MIRK
1884 - 1962

24

SLOVENSKA ZBOROVSKA GLASBA

ZORKO PRELOVEC
1887 - 1939

25

Slovenska zborovska glasba

V. M.

Slovenski komorni zbor je končal prvi del snemanja in izdajanja zgoščenk s slovensko komorno glasbo skladateljev, rojenih v 19. stoletju, in je že sredi izvedbe drugega dela. Predstavljamo petnajst zgoščenk iz prvega dela.

Slovenskim komornim zborom, ki je nastal v začetku 90. let, je dr. Mirko Cuderman začel sistematično snemati slovensko starejšo zborovsko glasbo. Najprej so snemali cerkvene skladbe v zbirki *Musica sacra Slovenica*. Do leta 1999 so posneli 498 skladb in jih izdali na 30 zgoščenkah. Naslednji projekt, ki si ga je dr. Cuderman zadal s tem vrhunskim zborom, je snemanje in izdajanje zgoščenk s slovensko zborovsko glasbo. Zadal so si nalogo, da bodo izdali 60 zgoščenk. V prvem delu tega velikega nacionalnega kulturnega projekta so izdali 35 zgoščenk slovenskih zborovskih skladateljev, ki so bili rojeni v 19. stoletju. Zdaj snemajo skladatelje, rojene do druge svetovne vojne. Ker smo v Demokraciji ta projekt na kratko skupaj s predstavitev prvih zgoščenk z glasbo skladateljev, rojenih v 19. stoletju, že predstavili, naj zdaj nekaj pozornosti namenimo petnajstim zgoščen-

kam, s katerimi se je končal prvi del tega glasbenega projekta.

Emil Adamič Če so na zgoščenki z zaporedno številko 15 izšle zgodnje skladbe Emila Adamiča (1877–1936), ki jih je napisal v letih med 1920 in 1925, so na zgoščenki št. 17 izšle njegove najkakovostnejše skladbe, v katerih se zrcali avtorjeva razpetost med porajajočo se raznovrstnostjo glasbenih nalog, s katero se je ob svojem vključevanju v svetovne tokove srečevala mlada slovenska glasbena kultura. Nekateri (*Fantje že vriskajo, Zdravica*) oživljajo duha polpretekle dobe, v drugih je iskal poti, da bi z uporabo kromatike in odmikanjem od konvencionalnih harmonskih rešitev stare oblike napolnil z novo vsebino (*Setev, Trudno srce, Pomlad ni za me*). Med skladbami Adamičevih zadnjih let so tudi skladbe, ki se opirajo na ustvarjalno preoblikovanje ljudskega blaga (ciklus *Kata* in *Šaljivke*).

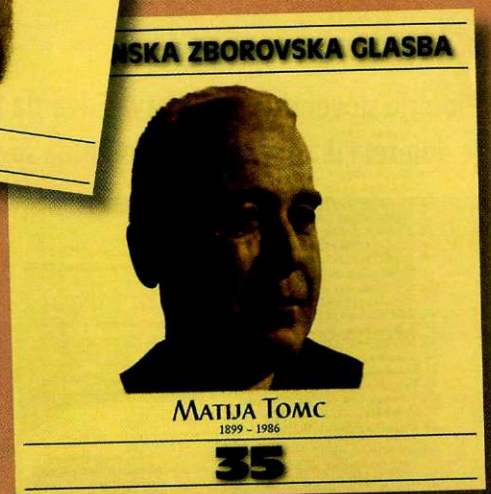
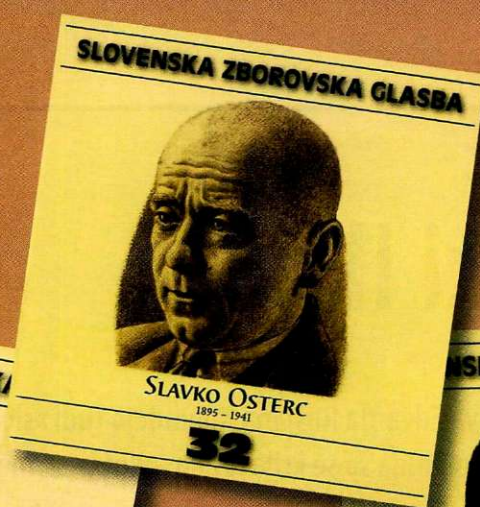
Vinko Vodopivec Med skladatelji, ki so močno zaznamovali čas med obema vojnoma, je bil Vinko Vodopivec (1878–1952). Njegove skladbe veljajo za razmeroma preproste. Razlog za to je bil, ker jih je skladatelj (duhovnik v Kromberku pri Gorici) ustvarjal v posebnem kulturno-političnem ozračju na Primorskem in jih je želel posvetiti širokemu podeželskemu poslušalstvu, ki je živelo pod hudim pritiskom fašističnega raznarodovanja. Bil je prepričan, da je njegova dolžnost ustvarjati tako glasbo, ki bo dostopna izvajalskim sposobnostim številnih pevskih društev in njihovega poslušalstva po vsej Sloveniji. Na zgoščenki je 22 pesmi, od *Ujetega ptiča tožba* do *Ena ptica priletela*.

Vasilij Mirk Zborovski opus Vasilija Mirka (1884–1962) je nekakšen odsev njegove dinamične življenjske poti. 24 pesmi na zgoščenki je razdeljenih v tri sklope: *Štirje ženski zbori*, *Suita o Anici* in *Morska suita*. Med njimi je tudi

skladba *Zeleni Jurij*, ki je med zbori dolgo veljala za težko izvedljivo. Vrhunec Mirkove ustvarjalnosti pomenijo *Zvezde ugašajo*, *Divja rožica* in *Rokoko*.

Zorko Prelovec Med ustvarjalci, ki so pomembno zaznamovali čas med obema vojnoma, je bil tudi Zorko Prelovec (1887–1939). Njegov obsežni zborovski opus jasno odraža kulturne potrebe njegovega časa, vendar se je pri večini svojih skladb posvečal vprašanju, kako premostiti prepad med nezahtevnimi pričakovanji poslušalstva in izpovednimi potrebami skladateljev. Pogosto se je opiral na povezovanje prvih ljudske oz. t. i. narodne pesmi in elementov sodobnega glasbenega jezika. Na zgoščenki je 22 pesmi, od *Očka moj je delavec* do *Jaz bi rad rdečih rož*.

Na zgoščenki št. 26 so pesmi šestih skladateljev: dve Karla Adamiča (*Nageljček*, *Dekletce, podaj mi roko*), ena Davida Doktorica (*Naša bol*), po tri Cirila

Preglja (*Majski večer, Večerna, Doma*) in Frana Mlinarja-Cigaleta (*Rispet, Zimska romanca, Jutro*), šest jih je napisal Mihael Rožanc (od *V mlinu do Hrepenenje*), sedem pa Ivan Grbec (od *Jezusa pušeljšek* do *Čija je ono djevojka*).

Zgoščenka št. 27 prinaša pesmi Martina Železnika (1894–1962) in Janka Ravnika (1891–1982). Enajst pesmi je Železnikovih (od *Jesenska pesem* do *Jutro*), deset pa Ravnikovih (od *Zimska pesem* do *Naš spev*). Ravnikov opus ne izstopa po obsegu, ampak po kakovosti in z ritmično urejenostjo, vrh pa je dosegel s pesmijo *Naš spev*. V nasprotju z Ravnikovimi so Železnikove pesmi bolj melodične. Notranjo napetost je izrazil v svobodnejši, včasih celo namerno rapsodični oblikovni gradnji.

Marij Kogoj Poleg Slavka Osterca je tudi Marij Kogoj (1892–1956) poskrbel za »prelom s starim«. Čeprav je ustvarjal počasi in s kritičnim premislekom, je slovensko glasbo obogatil z deli, ki močno presegajo tedanje povprečje. V njih se odraža razvoj glasbenih sredstev, od začetkov v romantični tradiciji do ekspresionističnih sklad, ki so bile del sodobnih evropskih tokov. Na zgoščenki je 24 pesmi (od *Jaz pa pojdem v tih gaje* do *Himna*).

Na zgoščenki št. 29 so pesmi štirih skladateljev: dve Alojzija

Mihelčiča (*Polje, kdo bo tebe ljubil, Nebo žari*), osem jih je napisal Adolf Gröbming (od *Kraška pesmica* do *Metuljčki*), štiri Jože Klemenčič (od *Slanica* do *Oj, poglejte ptičke*), edina ženska v moški družbi Breda Šček pa pet (od *Naša vas* do *Črni teloh*).

Tudi zgoščenka s št. 30 je »skupinska«, saj so na njej pesmi petih skladateljev: tri Antona Dolinarja (*Moja mamica, Doma, Svatba*), največ jih je napisal Anton Jobst (1894–1981), in sicer šestnajst (od *Kam pa to pride* do *Naša domovina*), po dve Franc Požun (*Planinam, Ptičica žalostno poje*) in Heribert Svetel (*Kaj bi ti tičica, Nič ne gode več*), eno pa Janez Gašparič (*Kosa*).

Karol Pahor Zgoščenka št. 31 prinaša pesmi Karola Pahorja (1896–1974), ki je bil vrstnik in »učenec« Slavka Osterca. Skladba *Oče naš hlapca Jerneja* pomeni enega od vrhuncev slovenske glasbene tvornosti v času med obema vojnoma. V prvem sklopu je devet pesmi (od *Bele krajine* do *Pomladi*), v drugem sklopu je devetih pesmi pod skupnim naslovom *Najdihojca*, v tretjem pa sedem pod naslovom *Polžja suita*.

Slavko Osterc Zgoščenka št. 32 je posvečena Slavku Ostercu (1895–1941), enemu vodilnih skladateljev zborovske glasbe pred drugo svetovno vojno. Njegov

zborovski opus je razmeroma majhen, vendar velja za zelo kakovostnega. Opazno je Osterčevo oddaljevanje od tradicionalne harmonije, ki ga je vodilo do meja tonalnosti. Njegova glasba je sodobna in temelji na čistih glasbenih formah, polna je imitativnih odsekov in motivike, ki ima čisto glasbeni, instrumentalni značaj. V zadnjem obdobju je skladal bolj za mladinske zборе. Na zgoščenki je 24 Osterčevih skladb (od *Belokranjske nagajivke* do *Pesem o suhi muhi*).

Zgoščenka št. 33 prinaša pesmi štirih skladateljev: osem jih je napisal Danilo Bučar (od *Tam, kjer pisana so polja* do *Kurent*), tri Ludvik Puš (*Begunka pri zibeli, Mak, Čez noč*), tri Lojze Mav (*Dekle, kaj bo s tabo?, Angel tvoj se zjokal gre, Vesela pesem, naj živi*), šest pa Pavle Kernjak (od *Pomlad ter Rož, Podjuna, Zila* do *Katrc* in *Mojcej*).

Matija Tomc Dve zgoščenki (št. 34 in 35) sta posvečeni velikanu zborovske glasbe Matiji Tomcu (1899–1986), duhovniku, doma iz Bele krajine. Pred drugo svetovno vojno je bil profesor glasbe na Škofijski klasični gimnaziji v Šentvidu in vodja obsežne glasbene dejavnosti v zavodu. Po drugi svetovni vojni ga je oblast izključila iz javnega glasbenega življenja. Živel in ustvarjal je v Domžalah, kjer je bil tudi župnik.

Ustvaril je velikanski opus posvetnih in cerkvenih skladb.

Na prvi zgoščenki je 16 pesmi s posvetno tematiko, ki jih je Tomc napisal v razdobju od leta 1924 do 1977 (od *Balada o čičku* do *Moja domovina*). Pesmi so zelo raznolike, del se jih navezuje na podeželski svet in so prave mojstrovine.

Na drugi zgoščenki je 22 posvetnih pesmi, napisanih med letoma 1929 in 1981 (od *Spomin* do *Drevesa v dolini*). Na njej so tudi skladbe, ki jih je Tomc napisal v zadnjih letih, kot sta *Spanjščice* in *Drevesa v dolini*, in so prave mojstrovine. Odlikuje jih mojstrsko izkoriščanje širokega obsega glasbenih sredstev, s katerimi skladatelj ravna z veliko mero izkušnosti in zrele izčiščenosti.

Koporc, Škerjanc, Vremšak V nizu zgoščenk z zborovskimi pesmimi skladateljev, rojenih v 19. stoletju, so izdali še eno več (s št. 36), kot so jih načrtovali. Na njej so pesmi treh skladateljev in vsi trije so se rodili leta 1900: enajst jih je napisal Srečko Koporc (od *Kod je hodil Jane* do *Kristus po polju gre*), šest Lucijan Marija Škerjanc (od *Iskre* do *Marija in mlinar*), štiri pa Ciril Vremšak (od *Oj sijaj, sijaj sončce* do *Če na poljane rosa pade*).

Vse zgoščenke so opremljene s knjižicami s podatki o skladateljih, ki jih je napisal Aleš Nagode, in z besedili pesmi. ▣

Slovenski Ikar

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Pionirja slovenskega letalstva Edvarda Rusjana imenujejo tudi »slovenski Ikar«. Komaj petindvajsetletnega je doletela Ikarjeva usoda. Polomila so se krila letala, pilot je strmoglavil in se smrtno ponesrečil.

Že od nekdaj si je človek želel, da bi bil podoben pticam in poletel. Prvi, legendarni poskus letenja se je zgodil že v antični dobi. Kot pravi legenda, je graditelj Dedal izdelal par kril, s katerimi bi lahko s sinom Ikarjem poletela. Pri tem ga je sicer gnal praktičen razlog; na Kreti sta bila v priporu in je nista smela zapustiti. Krila naj bi jima to omogočila. Legendarni podvig se je tragično končal. Ikarju se je zaradi bližine sonca stopil vosek, ki je držal skupaj perje kril, strmoglavil je v morje in se ubil.

Na podlagi tega bajeslovnega leta so različni raziskovalci ali zanesenjaki poskušali odkriti način, kako bi človek lahko poletel. Leonardo da Vinci je celo napravil teoretične načrte, ki pa v praksi niso nikoli zaživel. Pred nekako tisoč leti je neki kitajski učenjak poskušal poleteti na stolu, ki naj bi ga gnal smodnik. Tudi ta načrt se je ponesrečil zaradi eksplozije naprave in z njo vred tudi konstruktorja.

Mejnik sta postavila brata Mongolfier, ki sta leta 1783 prva poletela z balonom na topel zrak. Francozi so nato začeli uporabljati balone za vojaške namene in tako se je z njimi spoznal aktivni avstrijski topniški častnik Jurij Vega in jim posvetil nekaj svojega teoretičnega dela.

Želje pionirjev letalstva pa so bile v tem, da bi balonov ne gnala le moč vetra, ampak da bi bili gibljivi neodvisno od naravnih sil. Začeli so torej delati poskuse, da bi za let balonov uporabili moč parnih in nato bencinskih motorjev. Nekateri zanesenjaki pa so se namenili ponoviti bajeslovni Ikarjev let in »narediti človeku krila«. Konec devetnajstega sto-

letja je blizu temu idealu prišel nemški izumitelj Lilienthal in pri tem doživel Ikarjevo usodo. Polomila so se mu krila in strmoglavil je na zemljo. Brata Wright sta leta 1903 postavila nov mejnik in poletela z letalom na motorni pogon. Začela se je doba letalstva. V Franciji, Veliki Britaniji, Nemčiji so si prizadevali, da bi skonstruirali boljše, hitrejše, zmožnejše in zanesljivejše tipe letal. Dela so se konstruktorji lotili tudi v drugih državah. V avstro-ogrskem cesarstvu, katerega del je bilo naše nacionalno ozemlje, so poskuse z letječimi napravami izvajali izumitelji slovenskega rodu Janez Puch, Franc Wels, Janez Podgornik in Stanko Bloudek. Najbolj znan, hkrati pa tudi najbolj tragičen med njimi je bil vsekakor Edvard Rusjan, pionir slovenskega letalstva.

Namenjen za sodarstvo Edvard Rusjan, ki so ga nekateri poimenovali »slovenski Ikar«, se je rodil 6. julija 1886 v Trstu. Njegov oče Franc, po rodu z Goriškega, je bil sodarski mojster. V upanju na boljši zaslužek se je preselil v tedaj cvetoči Trst, največje pristanišče mogočne monarhije. Rusjanova mati Grazia, po rodu Furlanka, je rodila osem otrok, štiri fante in štiri punce. Med njimi je bil Edvard oziroma Eda, kot so ga klicali domači, drugorojeni. Očetu Rusjanu so se malce sfižili načrti; četrtemilijonski Trst je bil odločno preveč industrializiran, da bi majhni rokodelci v njem lahko uspevali. Še posebno takšni z velikim družinami. Rusjanovi so se zato preselili nazaj na Goriško, kjer je oče tamkajšnjim vidnogradnikom izdeloval sode. Pri delu so mu pomagali vsi štiri sinovi, seveda glede na starost in sposobnosti. Edvard je tako pridobil precej ročne spretnosti, ki mu je

Edvard Rusjan, slovenski Ikar

kasneje zelo koristila pri konstruiranju letal. V tem času niti mati in dekleta niso držale križem rok, poleg gospodinjstva so izdelovale copate. Družina Rusjan je solidno zaslužila za preživetje in si lahko privoščila tudi šolanje otrok. Najstarejša Jože in Edvard sta bila namenjena obrtništvu in sta kasneje tudi sodelovala pri izdelavi letal. Eden od sinov je postal uradnik, eden pa duhovnik. Tri od štirih sester so se poročile in izselile v Argentino, tedaj eno od običajnih destinacij slovenskega, še posebej primorskega izseljenstva. Najmlajša od hčera se je poročila s policijskim uradnikom.

Obetavni kolesar Edvard je v Gorici obiskoval petletno osnovno, nato pa še triletno meščansko šolo. To je bilo običajno šolanje za sinove malih obrtnikov in trgovcev, ki so bili namenjeni za prevzem očetovega poklica oziroma odprtje lastne obrti. Šolanje je nato Edvard nadgradil z večernim tečajem knjigovodstva, ker je njegov oče menil, da mu bo to pomagalo v življenju.

Približno v času, ko je Edvard začel šolanje, je bila »novica dneva« Lilienthalova smrt, ki je moč-

**Prvi polet
Edvarda Rusjana
je bil dolg
šestdeset metrov,
in sicer na višini
dveh metrov.**

no odjeknila po tedanjem srednjeevropskem prostoru. Morda je prav tedaj prišel Edvard prvič v stik z letalstvom, saj je bilo to zlasti za mlade fante izredno privlačno.

Rusjan se je v času pubertete najprej zapisal kolesarstvu. Predsednik goriškega kolesarskega društva Drufovok, premožen trgovec, se je želel izogniti rednemu služenju vojaškega roka in je v sodelovanju z vojsko ustanovil »kolesarski bataljon«. Vojska se je strinjala, da bi takšna rezerva izšolanih kolesarjev, ki bi jih v vojni lahko uporabili za kurirje,

prišla kar prav, zato so načrt odobrili. Pripadniki tega »bataljona«, med njimi Edvard Rusjan, so tako izpolnili svojo vojaško obveznost do dvojne monarhije. V tistem času je Rusjan sodeloval na lokalnih kolesarskih dirkah in mitingih ter žel kar lepe uspehe. Na dirki Gorica-Ajdovščina je bil na primer prvi, kar mu je prineslo spoštovanje v lokalnih krogih. Zanimal se je tudi za motociklistične dirke, vendar se jih kot tekmovalec ni udeleževal. Motorji so bili redki in za njegov žep popolnoma nedosegljivi.

V tem času sta se brata Rusjan dokončno zapisala letalstvu in kupovala vsakršno literaturo o letalih, konstrukciji, o čemer koli, kar je imelo zvezo s poletji. Osvajanje tega znanja je bilo težavno, saj jima je manjkala višja šolska izobrazba, vendar sta to nadomeščala z zagrizenostjo in s praktičnostjo. Kmalu je vodilno vlogo v bratskem dvojcu prevzel mlajši Edvard. Seveda pa brata pri tem nista zanemarjala svojih vsakdanjih dolžnosti v družinskem podjetju, ki jima je dajalo vsakdanji kruh.

Družinsko izdelovanje letal

Leto 1909 je bilo za brata Rusjan prelomno v njunem aeronavtičnem delu. Louis Bleriot je s svojim letalom poletel 1909 kot prvi človek preletel Rokavski preliv in postal junak mladih letalskih zanesenjakov. Bleriot se je septembra 1909 udeležil velikega letalskega mitinga v Brescii v severni Italiji. Ni se sicer najbolje odrezal, a francoska letala, vsa dvokrilne konstrukcije, so pobrala vse nagrade. Brata Rusjan sta se udeležila mitinga in prišla so spoznanja, da bi bilo treba izdelovati dvokrilna letala. Veliko pomembnejše pa je bilo, da sta prišla v stik z mnogimi letalci, konstruktorji in izdelovalci, ki so se udeležili mitinga, med njimi tudi z Bleriotom. Francoski letalec jima je dokaj poceni prodal trivaljni petindvajsetkonjski motor italijanskega izdelovalca Anzanija, tisti motor, ki je gnal Bleriotovo letalo, ko je preletel Rokavski preliv. Brata Rusjan sta se navdušena in polna novih zamisli vrnila domov, in kar je najpomembnejše, končno sta imela letalski motor.

Sodarska delavnica Rusjanovih na Goriškem

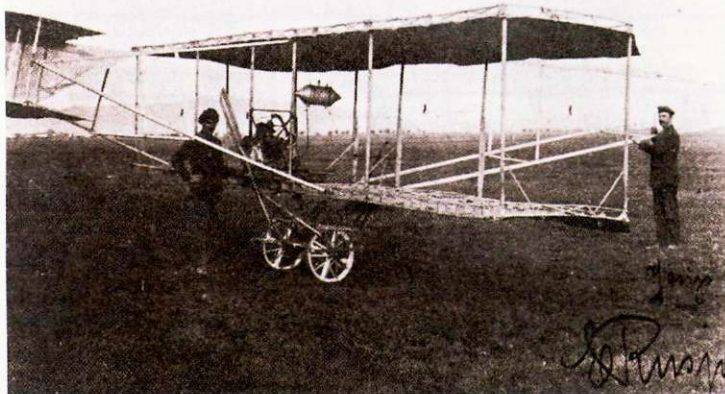
Edvard Rusjan bil navdušen in uspešen kolesar.

Rusjana sta nato motor postavila na konstrukcijo letala, ki sta ga imenovala Eda I. Konstruirano je bilo v baraki, ki sta jo postavila sama in naj bi rabila za konstrukcijski obrat in hangar hkrati. Brata sta bila v eni osebi konstruktorja in graditelja letala, pravzaprav je šlo kar za domačo obrt. Ena od sestra je na roke sešila platnena krila za letalo. Zanimanje za delo bratov Rusjan je pokazala tudi cesarsko-kraljeva vojska in je dala za poskuse na voljo vojaško vadišče v Velikih Rojajah.

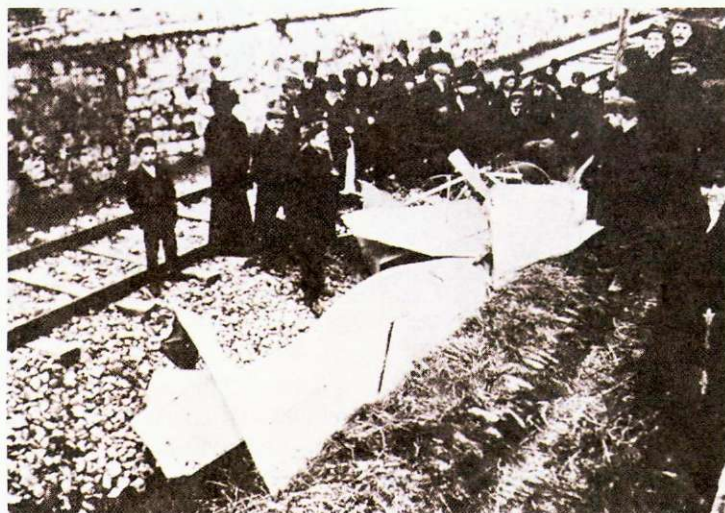
Velik dan je napočil 25. novembra leta 1909. Letalo Eda I, ki ga je pilotiral Edvard, je preletelo šestdeset metrov na višini dveh metrov, kar se je po normativih tistega časa lahko štelo za polet. Štiri dni kasneje se je dolžina leta podeseterila, letalo se je dotaknilo zemlje po šestih metrih in nekaj dni kasneje je Edvard z novim poletom dosegel višino dvanajst metrov. To je bilo sicer precej pod tedaj postavljenimi rekordi. Rekorden je bil let na višini tristo metrov, dolg pa je bil dvesto deset kilometrov. Najhitrejši let ▶

Konstruiranje letal kot domača obrt

Edvard in Jože Rusjan z letalom Eda I.

Rusjanovo letenje se je končalo v razbitini pod kalemegdansko trdnjavo.

še naprej izdelovala njuna sestra, z letenjem pa jima je uspelo »zastropiti« tudi očeta, ki je bil pripravljen dati na razpolago lep del družinskih dohodkov in celo večino finančnih rezerv. Z Edo V sta se brata vrnila h konstrukciji enokrilkov, ki sta ju uspešno predstavila na lokalnem mitingu v Mirnu, ko sta letali brez težav preleteli Mirnsko polje.

Pri izdelavi letala Eda VII pa se je ustavilo, in sicer na finančnem področju. Družina preprosto ni več zmogla sama financirati nadaljnje izdelave letal. Brata Rusjan sta poskušala pridobiti tuje

do trenutka, ko je Rusjan doživel Ikarjevo usodo. A v tem primeru ni bilo usodno sonce, pač pa veter, ki je letalu polomil krila in naprava se je raztreščila pod zidovi kalemegdanske trdnjave. Polomljenega pilota so izvlekli iz razbitin, a je med prevozom v bolnišnico umrl, star komaj 25 let. Pokopali so ga v Beogradu v navzočnosti visokih državnih funkcionarjev in štirinajsttisočglave množice, pogrebni govor pa je imel slavni dramatik Branislav Nušić.

Z Edvardovo smrtjo so popustili tudi njegovi sodelavci. Oče se je popolnoma umaknil iz le-

Brata Rusjan sta skonstruirala eno-, dvo- in tudi trikrilna letala.

financerje, tudi iz tujine, vendar pri tem nista imela uspeha.

Ikarjeva usoda Sredi leta 1910 je Edvard na neki kolesarski dirki spoznal zagrebškega poslovneža Mihajla Merčepa. Merčep je pokazal pripravljenost za sodelovanje pri izdelovanju letal, predlagal pa je, da ne bi več izdelovali posameznih letal, ampak bi razvili prototip za nadaljnjo serijsko proizvodnjo. Hitro so se dogovorili in Rusjanova sta se preselila v Zagreb, kjer je z Merčepovo finančno injekcijo začelo nastajati novo letalo. Zgradili so ga neverjetno hitro in z novim motorjem znamke Gnom je septembra 1910 v Zagrebu postavilo za tedanje čase svetovni rekord. Vzletelo je namreč po vsega osemindvajsetih metrih zaleta.

Navdušeni Merčep in brata Rusjan so sklenili, da se podajo na predstavitveno turnejo po balkanskih mestih. Na začetku januarja je Edvard s svojim letalom uspešno vzletel v Zagrebu, nato pa sta se z bratom podala v Beograd, kamor sta prišla 8. januarja 1911. Rusjana je sprejel sam kralj in več visokih državnih dostojanstvenikov, za naslednji dan pa je bil predviden polet. Na dan poleta je ves dan pihalo, kar za Beograd ni nič neobičajnega. Domačini so Edvardu odsvetovali polet, vendar je menil, da bi vseeno veljalo poskusiti. Rusjan je poletel in njegov polet je spremljala navdušena množica – vse

talstva, Merčep in Jože Rusjan pa sta kmalu pretrgala sodelovanje. Zagrebški poslovnež je še nekaj časa vztrajal sam, potem pa tudi on opustil letalstvo.

Jože Rusjan je poskušal nadaljevati s konstruktorstvom letal, vendar za to ni našel partnerja. Poskusil je izkoristiti svoje zveze z Bleriotom in se zaposliti v njegovi tovarni, a ker je bil predvečer prve svetovne vojne in so se francoske oblasti bale, da bi bil lahko Rusjan avstro-ogrski vohun, so ga odklonili. Razočarani Jože je nato opustil konstrukcijo letal, se podal za sestrami prek velike luže v Argentino in tam se je za njim izgubila vsaka sled. **D**

▶ v tistem času je dosegel sedeminsedemdeset kilometrov na uro, rekord v trajanju poleta pa je bil tri ure in pet minut.

Po tem prvem usehu sta brata načrtovala novo letalo, in sicer Eda II, ki je bilo trokrilec, pri katerem sta naredila nekaj tehničnih izboljšav. Letalo se je kmalu

razbilo in brata sta skonstruirala nova dvokrilkca ter z njima poletela pred javnostjo na Goriškem. Izdelovanje letala je bilo še vedno »družinska obrt« in je potekalo strogo v okvirih precej skromnega družinskega proračuna: konstrukcijo, izdelovanje in letenje sta prevzela brat Rusjan, krila je

Slave Klavora 1
9000 Murska Sobota
Slovenija
tel.: 02/537 1949
fax.: 02/537 1948
GSM: 041/34 66 46
GSM: 031/34 51 51
<http://www.radio-viva.com>
e-mail: viva@radio-viva.com

Črna vas

Petra Janša, foto: STO/ Bobo

Plečnikova
župnijska cerkev
sv. Mihaela

Črna vas (288 m) je razpotegnjeno naselje šest kilometrov južno od glavnega mesta Ljubljane. Ime je menda dobila zaradi črne barve nekdanjih lesenih hiš. O njih seveda že davno ni več sledu, zato pa vam bo gotovo ostala v spominu cerkev sv. Mihaela z nenavadnim odprtim kraškimi zvonikom.

Domiselna Plečnikova cerkev Na močvirni barjanski ravnici ob zahodnem robu Črne vasi stoji nekdanja podružnica, sedaj **župnijska cerkev sv. Mihaela**. Stavbo z dvokapno streho označuje kot sakralno nenavaden zvonik, ki spominja na kraško preslico. Cerkev s stopniščem s tlorisno obliko črke T je nastala leta 1937 na pobudo trnovskega župnika Frana Saleškega Finžgarja in Plečnikovega nečaka kateheta Karla Matkoviča. Po Plečnikovih načrtih so jo postavili leta 1939. Najprej je bila mišljena kotčasna cerkev, kar izdaja tudi način zidave, saj je razen vznožja cerkve, ki je kamnito, vse ostalo izdelano v lesu, tako da bi ob načrtovani kasnejši dozidavi oziroma nadzidavi cerkve ostal kamnit spodnji del, zgornji pa bi se pozidal na novo. Zaradi močvirnih tal stoji cerkev na pilotih, do cerkvene ladje v 1. nadstropju vodi dostop v obliki mostu. Zunanji zidovi so (kot pri Narodni in univerzitetni knjižnici) poživiljeni z vložki iz opeke. To pa ni edina podobnost s stavbo NUK, tudi prej omenjena zasnova, se pravi stopniščni dostop, postavljen pravokotno na cerkveno ladjo, izhaja iz iste ideje kot stopnišče, oblečeno v črn podpeški apnenec, ki vodi do velike čitalnice NUK. Značilen je odprt zvonik. Pred zvonikom in cerkvijo je široko betonsko stopnišče, ki pelje skozi slavoločno odprtino do svetišča v nadstropju. V pritličju pod cerkvijo so stanovanjski prostori duhovnika.

Cerkvena ladja ima vzdolžno os krajšo od prečne in oltar v sredini prostora. Pri zasnovi notranjosti je

arhitekt uporabil materiale in oblike okrasja, ki izhajajo iz ljudskega stavbarstva. Predvsem pa je ureditev notranjščine posledica skromnih sredstev, namenjenih zidavi. Tako je recimo za nekatere podporne stebre uporabil kar navadne kanalizacijske cevi, večina opreme v cerkvi pa je lesena. Posamezni detajli, npr. svetilke, gong, oltarni dodatki, so izjemno domiselno oblikovani iz različnih predmetov (kravji rog, kavni mlinček) in materialov. Oprema v notranjosti je nastajala postopoma, oltar leta 1940, ozek lesen pevski kor ob strani in spovednice v petdesetih letih.

Cerkev je ena najbolj domiselnih Plečnikovih arhitektur. Preplet zasnove spominja na severnjaške lesene stavbe in vplive Daljnega vzhoda ter na izhodiščni tlorisni koncept univerzitetne knjižnice, kjer se obiskovalec po stebrišču dviga k luči znanja, pri sv. Mihaelu pa k božji luči.

Rojstni kraj znanega geografa Anton Melik (1890–1966) je znan slovenski geograf, saj se po njem od leta 1976 imenuje Geografski inštitut ZRC SAZU, ki ga je prav na njegovo pobudo leta 1946 ustanovila Slovenska akademija znanosti in umetnosti. Melik se je iz revne delavske družine v Črni vasi odpravil študirat na Dunaj in tam leta 1916 diplomiral iz geografije in zgodovine. Sprva se je zaposlil kot gimnazijski profesor, v študijskem letu 1926/27 pa na Filozofski fakulteti v Ljubljani, kjer je leta 1927 doktoriral na temo Kolonizacija Ljubljanskega barja in leta 1938 postal redni profesor. Med letoma 1938 in 1966 je bil profesor geomorfologije na Oddelku za geografijo Univerze v Ljubljani, kjer je leta 1938 nasledil Arturja Gavazzija. S svojim de-

Geograf Anton Melik
(1890–1966)

Cerkev je nastala na
pobudo trnovskega
župnika Frana
S. Finžgarja.

Na jugu barja se vzpenja Krim.

Reka Ljubljanica

lom na tem področju je ustanovil znano geomorfološko šolo.

Leta 1940 je postal dopisni, leta 1946 pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Bil je pobudnik ustanovitve Zemljepisnega muzeja Slovenije (1946), ki je danes del Geografskega inštituta Antona Melika, ter urednik znanstvenih revij Geografski zbornik in Geografski vestnik. Napisal je več kot 400 del, od tega 31 knjig. Ukvarjal se je z alpskimi in s kraškimi pokrajinami ter regionalizacijo Slovenije. Njegovi najpomembnejši deli sta prva splošna monografija Slovenije v dveh knjigah (1935, 1936) in prva regionalna monografija Slovenije, ki je izšla v štirih knjigah v letih 1954, 1957, 1959, 1960.

Leta 1947, 1949 in 1951 je za svoje delo na področju geografije Slovenije in Jugoslavije prejel Prešernovo nagrado.

V Krajinskem parku Ljubljansko barje

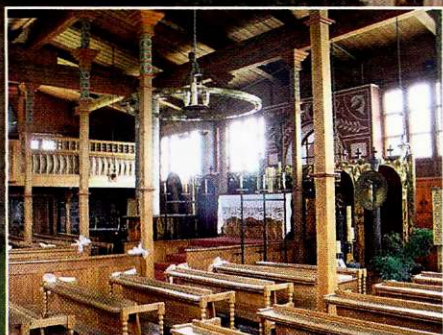
Med Ljubljano, Vrhniko, Igom in Škofljico, kamor spada tudi Črna vas, se razprostira okoli 150 kvadratnih kilometrov ravnice, imenovane Ljubljansko barje. Kot območje izjemne naravne in kulturne dediščine smo ga začeli prepoznavati šele v zadnjih nekaj desetletjih, sicer pa je preteklost tega močvirnega območja zadnjih tristo let vezana predvsem na poskuse ukrotitve narave z bolj ali manj posrečenimi projekti izsuševanja, pridobivanja kmetijskih zemljišč in gospodarskega izkoriščanja. Kljub temu je krajina na Ljubljanskem barju ohranila svoj tradicionalni značaj, saj visoka talna voda in redne poplave onemogočajo intenzivno kmetijsko obdelavo oziroma zmanjšujejo njegovo ekonomsko uspešnost. Ljubljansko barje je danes neskončen mozaik travnikov, steljnikov, njiv, jarkov in mejic, preplet vseh teh različnih življenjskih okolij pa zagotavlja bivališče mnogim rastlinam in živalim, ki jih drugje po Sloveniji in Evropi le še redko srečamo. Več kot sto vrst ptic, devetinosemdeset vrst metuljev, osemindeset vrst kačjih pastirjev označuje le delček barjanskega naravnega bogastva. In so med drugim tudi razlog, da je Ljubljansko barje uvrščeno med **območja**

Natura 2000, mrežo območij največje biotske raznolikosti v Evropski uniji.

Posebej moramo poudariti izginjanje najznačilnejše barjanske ptice **kosca oz. latinsko Crex crex**, ki mu domovanje krčimo z nepravilno košnjo travnikov in izsuševanjem. Kosec je selivka. Konec aprila, začetek maja se ptice vrnejo iz prezimovališč v Afriki. Samec takoj po prihodu začne privabljalati samice, ki prilete nekaj dni za samci. Noč za nočjo se iz zavetja visokih trav oglašajo s svojim značilnim »krrek-krrek«, dokler mu ne uspe pridobiti samice. Samec in samica sta skupaj le nekaj dni. Samica zgradi gnezdo, in ko začne konec maja nesti jajca, jo samec zapusti in začne klicati novo samico. Izvalijo se puhasti, črni mladiči, ki kmalu zapustijo gnezdo. Samica jih hrani še nekaj dni, potem pa se hranijo sami. Po dveh tednih mladiči gredo po svoje, čeprav še ne znajo letati. Če je še dovolj visoke vegetacije, samice julija gnezdiijo še v drugo. Konec poletja se odrasle ptice golijo. Skoraj hkrati odvržejo vsa repna in letalna peresa, zato ne morejo leteti. V tem času so še posebej ranljivi. V septembru se v novem perju začnejo seliti na jug.

A ne le narava, tudi dediščina človekove dejavnosti je bogata. Na tem razmeroma majhnem koščku ozemlja so svoj pečat pustile številne kulture, od prazgodovinskih koliščarjev in antičnih Rimljanov do zagnanih osuševalcev »morosta«, ki naj bi postal žitnica habsburške monarhije. Zadnja leta na Ljubljanskem barju tudi naša sodobna družba pušča čedalje več sledi, le da zaraščene kmetijske površine, črne gradnje in kupe odpadkov težko opredelimo kot posebno naravno ali kulturno vrednoto.

Temeljni namen ustanovitve **Krajinskega parka Ljubljansko barje** je prav vzpostavitev modernega zavarovanega območja narave, v katerem bodo prebivalci dobili nove razvojne priložnosti predvsem v naravnem prijaznem kmetovanju in oblikovanju ponudbe za obiskovalce (povezava kmetijstva in turizma), obiskovalci pa se bodo v njem dobro počutili in ga radi obiskovali. **D**

Materiali in oblike okrasja izhajajo iz ljudskega stavbarstva.

Vir: www.slovenia.info (Slovenska turistična organizacija), www.ljubljanskobarje.si

Etnolog

1.

Slovenski etnografski muzej

V zborniku *Etnolog* (št. 17, 2007) so objavljeni vsebinsko precej različni prispevki s področja etnologije: *O otroštvu v srednjem veku* (Trst, Koper, Izola, Piran) (Darja Mihelič), *Etnološko preučevanje otrok v slovenski etnologiji in folkloristiki* (Mojca Ramšak), *Otrok in plesno izročilo* (Bojan in Metka Knific), *Otroci v ljudskem izročilu Slovencev na Madžarskem* (Marija Kozar – Mukič), *Baronica Maria Wambolt in zdravljenje ljudi na Dolenjskem s pomočjo homeopatije* (Nena Židov), *Razumevanje in odnos do telesa pri uršulinkah* (Katarina Župevc), *Življenje obsojenk v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ig* (Neža Mrevlje), *Porabski Slovenci v mestnih okoljih* (Katalin Munda Hirnök), *O virih in načinih preživljanja metliških obrtnikov in trgovcev med svetovnjima vojnama* (Andrej Dular), *O skrbi za zdravje delovnih volov na Slovenskem od 18. do konca 20. stoletja* (Inja Smerdel), *Kdaj so nastali kozolci?* (Gorazd Markarovič), *Žalec sredi 19. stoletja* (Angelos Baš), *Biografije in zgodovine predmetov* (Jernej Mlekuž), *Lončarska vas Filovci in stalna razstava o filovskih lončarjih* (Jelka Pšajd).

Historični seminar

Založba ZRC

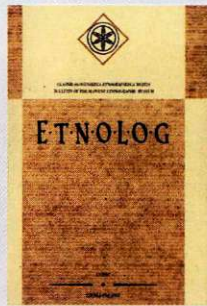
Historični seminar 5, zbornik izbranih predavanj 2004–2006, prinaša 12 prispevkov. Med njimi so: *Tko je pravi muž? Slučaj biandrije u Dubrovniku 1480* (Zdenka Janeković Römer), *Tri »dobre zgodbe« o kralju Matjažu* (István Lukács), *»Rimantni in pace«: temna stran Arkadije v glasbi Marenzia in Monteverdija* (Giuseppe Gerbino), *Renesančni plesi za lutnjo Giacomina Gorzanisa* (Alenka Bagarič), *Zgodovina kot izkušnja ali biografija kot sodobna historiografska metoda* (Cirila Toplak), *Kam so življenjskimi zgodbami? Mali praktikum o kritiki ustnih virov* (Mojca Ramšak).

Južni veter

2.

Društvo 2000

Novele našega uglednega pisatelja Marjana Tomšiča z naslovom *Južni veter* je že drugo njegovo prozno delo na temo »slovenskih Egipčank« oziroma aleksandrink, deklet in žena, ki so zaradi revščine doma zaslužek iskale v Egiptu, največ v Aleksandriji. Njihove zgodbe so zgodbe preživetja, ljubezni, hrepenjenja in tudi hudih razočaranj. V tej knjigi dopolnjuje tematiko romana *Grenko morje*, z njo pa je dogradil in poglobil zgodbe, ki so v romanu zunaj glavnega toka pripovedi. Tako se tu tematika slovenskih Egipčank zaokroža. Novele na neki način predstavljajo tudi senč-

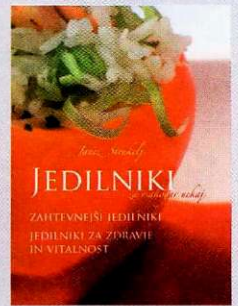
1.

2.

3.

4.

no stran epopeje primorskih žena in mož. V njih se prepletajo konkretni zgodovinski dogodki z domišljijo in umetniško imaginacijo. Z obema knjigama je Marjan Tomšič povedal veliko, toda nikakor ne »vsega«.

Sanje v vzhodni sobi

Cankarjeva založba

S popotnim dnevnikom *Sanje v vzhodni sobi* Andrej Detela nadaljuje žlahtno tradicijo slovenskih avtorjev, objavljenih v zbirki *S poti*. Njegovo besedilo vnovič potrjuje, da pravo potovanje po svetu ubeseduje tudi razmislek o svetu. Potovanja po Japonski, Indiji in Avstraliji se Detela ubesedujejo v dneviški obliki, kar tak razmislek še poudarja. Detela je čuječen opazovalec drugačnega sveta in sebe samega v tem svetu, stalno premišlja o razliki med vzhodnim in zahodnim dojemanjem in zna izjemno tenkočutno prisluhniti kulturi v drugačnih pojavnih oblikah. Knjiga, ki ji ne primanjkuje ne dramatičnih dogodkov ne lirične razsežnosti ne etičnih odločitev. Andrej Detela je uveljavljeni fizik in izumitelj. Objavil je več strokovnih monografij.

Italijani, dobri ljudje?

3.

Založba Mladinska knjiga

Knjiga *Italijani, dobri ljudje?* (zbirka *Premiki*) jedrnato in nazorno predstavi nasilje in zločine, ki so jih italijanske oblasti storile najprej na italijanskem jugu, nato na Daljnem vzhodu in v Afriki, med drugo svetovno vojno pa tudi v Sloveniji, Dalmaciji in Grčiji. Angelo del Boca (1925), pripovednik, esejist in zgodovinar italijanskega kolonializma, s svojim jasnim, dokumentarnim pisanjem pokaže, da so se za kuliso lažnega dobrotništva, ki so ga Italijani razkazovali svetu, v zadnjih sto letih v Italiji, Evropi in čezmorskih kolonijah zgodili najhujši zločini, najbolj barbarski pokoli. Knjiga opozarja na lažnost krilatice, s katerimi italijanski mediji, politiki in ne nazadnje medijsko izpostavljeni intelektualci ohranjajo la-

žno predstavo o italijanski preteklosti in pripovedujejo zgodbo o dobrohotnem narodu.

Živalske pravljice

Študentska založba

Knjigo najlepših živalskih pravljic z vsega sveta sestavljajo zabavne in kratkočasne ljudske pravljice o hišnih in gozdnih živalih, tistih z domačega dvorišča in takšnih, ki jih srečujemo le v živalskem vrtu. Živali v pravljicah živijo v lastnem čudežnem svetu, v katerem pa se zrcali naš vsakdanji svet. Znajo govoriti, se spopadajo z različnimi nalogami in doživljajo pisane dogodivščine, med seboj prijateljujejo, si nagajajo in se sovražijo – in se sploh obnašajo kot čisto pravi ljudje. Med njimi bomo srečali priljubljene pravljичne junake, kot so zvita lisica, hudi volk in strašni medved, tukaj so otroški ljubljenci muca, ježek in zajček, ne manjkajo niti afriške zveri, kakršne so okrutni lev, prefrišana opica in nabriti šakal. V pravljicah se sliši glas vsake živali, od mogočnega slona do male kresničke, in prav vsako lahko človeška domišljija obdari z zgodbo – tudi drobnega pajka, ki je še sam postal pripovedovalec zgodb. Pravljice prihajajo z vseh celin, od Evrope, Azije, Afrike in obeh Amerik pa do Avstralije.

Jedilniki

4.

Založba Obzorja, Maribor

Uspešnost vsakega posameznika je precej odvisna tudi od zdrave prehrane, zato je zelo pomembno, da je ta raznolika in sveže pripravljena. V knjigi *Jedilniki* je Janez Štrukelj predstavil dve vrsti jedilnikov: zahtevnejše jedilnike in jedilnike za tiste, ki uživajo veliko živalskih beljakovin (*Jedilniki za zdravje in vitalnost*). Zahtevnejši jedilniki so sestavljeni tako, da jih poleg domačih gospodinjstev lahko uporabljajo tudi vrtci, osnovne šole in drugi. Med zahtevnejšimi jedilniki je tako npr. prvi v knjigi naslednji: brokolijeva juha s sirom, školjke v belem vinu, sesekljana pečenka in dušena jabolka v srajčki.

3. radijski misijon
na valovih Radia Ognjišče
od 9. do 15. marca 2008

Voditelji misijona: lazaristi

**»Živeti Kristusa, da bomo mogli
Kristusa prinašati drugim,
nič več in nič manj.«**

(Sv. Vincencij)

VSAK DAN:

- 06.50 Duhovna misijonska misel**
- 08.20 Naši vzorniki**
- 10.15 Misijonski pogovor**
- 13.00 Misijonski pogovor**
- 17.00 Misijonski pogovor**
- 19.30 Prenos molitve iz radijske kapele**
- 20.30 Misijonska (kontaktna) oddaja**
- 22.00 Ponovitve misijonskih pogovorov**

Začetek radijskega misijona v nedeljo, 9. marca,
ob 10h s sveto mašo v cerkvi Srca Jezusovega
na Taboru v Ljubljani;
maševal bo vizitator lazaristov Lojze Gajšek.

Slovesni zaključek v soboto, 15. marca,
ob 16h pri sv. Jožefu v Celju
z molitveno uro in sveto mašo, ki jo bo daroval
celjski škof Anton Stres.

Dan „velikega“ **spovedovanja** v petek, 14. marca.

**Možnost telefonskega
pogovora z misijonarjem:**

dopoldan med 10.30 in 13.00,
popoldan od 18.00 do 20.00

tel.: 01 512 77 80

RADIO OGNJIŠČE

Radio Ognjišče (Tig. Brody) / Koper, foto: Izidor Štark

Koordinator Slovenskega mostu Iztok Osojnik

Ljubljanski Slovanski most

Lucija Horvat, foto: Gregor Pohleven, arhiv Demokracije

Prejšnji četrtek se je v Ljubljani začel festival slovanskih kultur – Slovanski most, ki bo še ves marec povezoval slovanske pisatelje.

Organizatorji, Forum slovanskih kultur, revija Apokalipsa in Cankarjev dom, poudarjajo, da je to osrednji literarni dogodek evropskega leta medkulturnega dialoga v Sloveniji, ki ima kot predsedujoča EU povezovalno vlogo med slovanskimi kulturami v EU in tistimi zunaj nje. Osrednje prizorišče Slovenskega mosta je Klub Cankarjevega doma, kjer bodo potekala srečanja in pogovori s pisatelji z branji iz izviri-

kov in iz slovenskih prevodov. Na desetih literarno-pogovornih večerih se bosta predstavila po en avtor in ena avtorica, na dveh večerih pa se bosta pisatelja predstavila posamično. Goste je izbral koordinator projekta Iztok Osojnik. »Slovanske literatu-

re so bogastvo, ki je pomembno vplivalo na razvoj zgodbe sveta,« je dejal Osojnik pri predstavitvi Slovenskega mostu. Organizatorji so vabili avtorje različnih starosti, ki pa so že priznani v svojih okoljih.

Začetek Slovanski most se prejšnji četrtek začel z večerom srbske literature, odprla sta ga književnika Mihajlo Pantić in Gordana Čirjanić, danes pa se bo festival v Klubu CD nadaljeval s srečanjem z Ognjenom Spahićem iz Črne gore, mladim dobitnikom nagrade Meše Selimovića za najboljši roman leta 2005 na območju Bosne in Hercegovine, Hrvaške, Srbije in Črne gore, in Fadilo Nuro Haver iz Bosne in Hercegovine, prav tako dobitnico več nagrad, sicer novinarko in kolumnistko v časopisu Oslobođenje, ki je objavljala v številnih mednarodnih revijah ter sodelovala na literarnih festivalih v Bosni in Hercegovini, Srbiji, Belgiji, Holandiji, Avstriji in na Hrvaškem.

Ruski *enfant terrible* Vladimir Sorokin

Oksana Zabužka

Vladimir Sorokin V drugem tednu marca bo Cankarjev dom gostil ruskega pisatelja Vladimirja Sorokina, ki je do sedaj objavil devet romanov, leta 2006 pa je pri založbi Modrijan izšel slovenski prevod njegovega roman *Led*, ki je preveden že v petnajst jezikov. Sorokin je *enfant terrible* sodobne ruske kulture, ki se je zaradi romana *Modro salo* znašel celo na sodišču. Diplomiral iz petrokemije, vendar se je preusmeril v likovno umetnost in oblikovanje ter je pisatelj, dramatik, knjižni ilustrator, umetniški performer in grafik. Leta 2001 je bil nagrajen z Bookerjevo nagrado in z nagrado Andrej Beli.

Jurij Koch Makedonska književnica Kica Kolbe, ki je za svoj drugi roman *Snegot vo Kazablanka* dobila prestižno makedonsko nagrado *roman leta 2006*, in Vlada Urošević, redni profesor primerjalne književnosti na Filološki fakulteti v Skopju ter oče makedonske literarne fantastike, bosta na vrsti 20. marca, 27. marca pa Vladimir Zarev iz Bolgarije, avtor pesniške zbirke in petnajstih proznih del, ter Volha Ipatava iz Belorusije, avtorica treh pesniških zbirk, štirih zbirk zgodb, dveh knjig za otroke in televizijske drame. V začetku aprila, 3. 4., bo v Klubu CD gostovala poljska pisateljica Ewa Klimek s psevdonimom Ewa Schilling. Njena kratka zgodba *Marjetice* je bila uvrščena v izbor kratke proze najvidnejših poljskih avtorjev, rojenih po letu 1970, ki je bil objavljen v *Literaturi* št. 193–194. S Slovaškega bosta 10. aprila prišla Etela Farkašova in Dušan Dušek, Čeha Pavel Brycz in Radka Denmarkova pa 17. aprila. Hrvaška književnica Daša Drndić in Milorad Stojević se bosta predstavila 24. aprila, 8. maja pa bo Cankarjev dom gostil lužiškosrbskega pisatelja, urednika in novinarja Jurija Kocha ter ukrajinsko pisateljico in pesnico Oksano Zabužko, ki je hkrati podpredsednica Ukrajinskega centra PEN in profesorica na Ševčenkovi univerzi v Kijevu. Gosti festivala Slovanski most se bodo dan kasneje, torej ob petkih, predstavili še na posameznih oddelkih ljubljanske filozofske fakultete. **D**

Faraonska renesansa

Festival Egipt v ljubljanskem Cankarjevem domu poteka že mesec dni, vendar bo večina dogodkov marca in aprila. Že v torek je bila odprta velika razstava Faraonska renesansa, ki je sploh prva egipčanska razstava v Sloveniji. Zasnoval jo je italijanski egiptolog Francesco Tiradritti, ki si je izbral obravnavo arhaizmov in pomena zgodovine v starem Egiptu. Poleg faraonske renesanse so predstavljena tudi klasična obdobja egipčanske zgodovine. Ob razstavi sta izšla kataloga v slovenščini in angleščini. Na razstavi je na ogled 140 eksponatov iz najpomembnejših evropskih muzejev: londonskega Britanskega muzeja, pariškega Louvra, dunajskega Umetnostnozgodovinskega muzeja, egipčanskih muzejev v Berlinu, Münchnu in Firencah ter muzejev iz

Kamen iz Palerma

sosednjih držav: tržaškega Mešnega muzeja za zgodovino in umetnost, budimpeštanskega Muzeja lepih umetnosti in zagrebškega Arheološkega muzeja. Nekaj del je tudi iz zasebne zbirke zbiratelja Giuseppa Sinopolija in iz zbirke avstrijskega konzula v Egiptu Antona Lavrina. Za najpomembnejši razstavnii predmet pa velja kamen iz Palerma, eden ključnih virov za zgodovinsko rekonstrukcijo najstarejših obdobij egipčanske zgodovine, ki od svojega prihoda v tamkajšnji muzej sredi 19. stoletja doslej še nikoli ni zapustil Palerma. Razstava bo odprta do 20. julija. Danes bo pakistanska egiptologinja Salima Ikram predavala o mumifikaciji in opremljanju mrtvih za večnost, gradbena inženirka iz Egipta Din Ishak Bakhoum pa bo 20. marca poročala o stanju grobnic v Dolini kraljev. L. H.

Kvartet Čajkovski

Na velikem odru Kulturnega doma Nova Gorica je konec februarja nastopil sloviti ruski godalni kvartet Čajkovski, ki ga sestavljajo: violinista Lev Maslovski in Zahar Malahov, violist Sergej Baturin in violončelist Kiril Rodin. Kvartet deluje že 30 let, koncertira po vsem svetu v skorajda nespremenjeni sestavi in se je v Sloveniji ustavil v sklopu turneje po Hrvaški in Italiji. Pred nastopom v Novi Gorici je občinstvo očaral na Reki, potem je odrinil v Trst in turnejo sklenil v Zagrebu. Goriškemu občinstvu je

ruski kvartet, ki deluje v okviru Moskvskega koncertnega združenja, predstavil rusko komorno glasbo: na sporedu sta bila godalna kvarteta Aleksandra Borodina in Petra Iljiča Čajkovskega. Goriški poslušalci so imeli priložnost prisluhniti in med seboj primerjati dve glasbeni govorici pomembnih ruskih umetnikov 19. stoletja, ki sta prežeti z individualnim glasbenim jezikom vsakega skladatelja posebej in njunima različnima pogledoma na svet. Borodin je svoj 2. kvartet napisal leta 1881, kvartet Čajkovskega pa je nastal leta 1876. Čeprav sta skladbi nastali v istem časovnem in slogovnem obdobju, izražata veliko različnega in sta pravzaprav kontrastni. Borodin je bil zaprisežen ruski glasbeni nacionalist, Čajkovski pa se je zgledoval po glasbeni tradiciji zahodne Evrope, predvsem po Schumannu in Beethovnu. L. H.

Kvartet Čajkovski

Napovednik dogodkov

ČETRTEK, 6. 3. 2008

19.30 **Križanke**: Komorni orkester Savitra – klasična glasba

19.30 **MGL**: E. Jelinek: Mala trilogija smrti. Gostuje Beogradsko dramsko pozorišče (Srbija).

20.00 **Plesni teater Ljubljana**: I. Tomažin: Dancelab: Gib in ples – plesna predstava

PETEK, 7. 3. 2008

18.00 **SNG Drama**: Matjaž Zupančič: Vladimir

19.30 **Cankarjev dom**: Orkester Slovenske filharmonije – klasična glasba

20.00 **SNG Drama**: Brian Friel: Jaltska igra. Poigra.

SOBOTA, 8. 3. 2008

19.00 **Cankarjev dom**: Klapa Subrenum (Hrvaška), Slovenski oktet & Alenka Gotar – ljudske in umetne pesmi

19.30 **Slovensko mladinsko gledališče**: Martin Crimp: Podeženje. Gostovanje Prešernovega gledališča Kranj.

20.00 **Festivalna dvorana**: Kvintet Astorpia (Slovenija) – tango

20.00 **SNG Drama**: Brian Friel: Jaltska igra. Poigra.

NEDELJA, 9. 3. 2008

19.30 **MGL**: J. Masteroff, F. Ebb, J. Kander: Kabaret – muzikal

20.00 **Kongresna dvorana Mercurius BTC, Šmartinska 152**: N. Pop Tasić: Bodi Marilyn Monroe – monodrama. Gostuje Zavod Zofka.

PONEDELJEK, 10. 3. 2008

19.30 **MGL**: Vladimir Nabokov: Lolita

20.00 **MGL**: José Sanchis Sinisterra: Carmela in Paulino, variete na fino

20.00 **SNG Drama**: Brian Friel: Jaltska igra. Poigra.

TOREK, 11. 3. 2008

19.30 **Cankarjev dom**: SNG Opera in balet Ljubljana: Yin & Yang – baletni večer

20.00 **SNG Drama**: Yukio Mishima: Markiza de Sade

20.00 **MGL**: Sergi Belbel: Mobilec

SREDA, 12. 3. 2008

15.30 & 19.30 **MGL**: Drago Jančar: Lahka konjenica

19.00 **Ljubljanski grad, Stanovska dvorana**: Gregorjevo 2008 – ljubezenska poezija in glasbena spremljava. Prebiranje izbora pesmi sodobne slovenske ljubezenske poezije avtorjev knjige Vsaka ljubezen je pesem.

19.30 **Šentjakobsko gledališče**: Woody Allen: Bog

20.00 **MGL**: Tom Stoppard: Rozenkranc in Gildenstern sta mrtva

**RADIO
ZELENI VAL**
93.1 & 97.0 Mhz

ALPE ADRIA "ZELENI VAL" d.o.o., Spodnja Slivnica 16, 1290 Grosuplje

Juno

Monika Maljevič

Juno je povsem običajna najstnica, ki po nepremišljeni noči s čudaškim sošolcem Bleekerjem ugotovi, da je noseča.

Prva se odloči za splav, a si v zadnjem trenutku premisli in s podporo najboljših prijateljic ter staršev najde prijazna Vanesso in Marka, ki si želita njenega otroka posvojiti. Poleg nerazčiščenih čustev do Bleekerja se Juno zaplete v nenavadno razmerje z Markom, čedalje večje preglavice pa ji povzroča tudi vsak dan bolj moteča nosečnost.

V filmu Juno bomo spoznali Juno MacGuff, igra jo Ellen Page, samozavestno in odkrito najstnico, ki se v devetih, čustveno napornih mesecih iz dekleta prelevi v žensko. Je zelo odreza in posebna punca, ki si ne pusti ukazovati. Toda pod to odločno držo se skriva najstnica, ki poskuša razumeti življenje.

Medtem ko se večina deklet z njene srednje šole ukvarja s svojimi MySpace stranmi in se družijo v nakupovalnih centrih, se Juno drži svojih pravil. Obi-

čajno dolgočasen popoldan se obrne na glavo, ko se Juno odloči, da bo seksala z očarljivo sramežljivim Bleekerjem (Michael Cera). Ko nepričakovano zanosi, se z najboljšo prijateljico Leah (Olivia Thirlby) odločita,

Juno

Režija: Jason Reitman

Žanr: komična drama

Scenarij: Diablo Cody

Produkcija: John Malkovich, Russell Smith, Lianne Halfon, Mason Novick

Igrajo: Ellen Page, Michael Cera, Jennifer Garner, Jason Bateman, Allison Janney, J. K. Simmons, Olivia Thirlby

Premiera: 6. 3. 2008

Distribucija: Fivia

da bosta Juninemu še nerojenemu otroku med časopisnimi oglasi našli idealne starše.

Kmalu naletita na Marka in Vanesso Loring, premožni par iz predmestja, ki si zelo želi posvojiti prvega otroka. Na vso srečo Juno ob strani stojita oče in mačeha. Po začetnem šoku, da je njuna hči že spolno aktivna, družina stopi skupaj in pomaga Juno. Očka Macgre z k prihodnjima posvojiteljema, da bi se prepričal, ali nista »usekanca«. Toda bolj ko se bliža Junin rok, bolj se kažejo razpoke v Markovem in Vanessinem življenju. Jesen se prevesi v zimo, zima v pomlad, Junine fizične spremembe pa se začnejo kazati tudi v njeni osebni rasti, saj se s svojimi težavami odkrito spopade.

Vloga Juno Vlogo Juno je režiser Reitman zaupal Ellen Page, ki si jo je dobro zapomnil po njeni izjemni vlogi v kontroverznem trilerju Hard Candy. Bila je idealna izbira za tako zahtevno vlogo. »Veliko igralcev je odličnih oponašalcev ali pa za vlogo veliko raziskujejo,« je rekel Reitman, ko je primerjal Ellen Page in Meryl Streep. »S to razliko, da Ellen točno ve, kaj bi v določenem trenutku Juno storila, rekla ali pa čutila. Res

jo je neverjetno opazovati, kako zlahka se živi v vlogo.«

Tudi njeni soigralci se strinjajo. »Je čudovita in izjemna igralka,« jo je pohvalila Jennifer Garner. »Tako ko sva začeli vaditi, sem pomislila, od kod se je sploh vzela, kje jo je Jason našel. Ljudi bo tako rekoč vrglo na rit, ko jo bodo videli na platnu. Postala bo odlična igralka.«

Tudi Jason Bateman se strinja, da je bila Ellen prava izbira za vlogo. »Celoten uspeh filma je odvisen od tega, kako zanimiva je Juno,« pravi. »Na srečo so za vlogo izbrali Ellen Page, ki ji gre igranje res odlično od rok.« Brez dvoma bomo Ellen videli še v veliko filmih, saj jo čaka bleščeča kariera. **D**

LA LINEA

V ponedeljek, 10. marca,
ob nakupu Večera
DVD-risanka za samo 4,99 €

DVD
VIDEO

ČRTA

VEČER

Korak naprej

Tekst in foto: Pavel Furlan, SAGA Institute

Peugeot 308 1,6 16V Vti premium

Naloga za snovalce tristoosmice nikakor ni bila lahka, kajti napraviti ustrezno zamenjavo za model 307, priljubljeni in z več kot tremi milijoni vozil odlično prodajan avtomobilček, ni mačji kašelj. In zdaj ko je na cestah, lahko rečemo, da je tem ljudem zopet uspelo. Sicer ne revolucionarno, kot je bil prihod tristoosmice, pač pa v pravi meri, da ostane še vedno tako priljubljen, kot je bil njegov predhodnik.

Evolucija 308 je v Peugeotovem evolijskem koraku pridobil na vseh nivojih; zrasel je

TEHNIČNE KARAKTERISTIKE

TEHNIČNI PODATKI	PEUGEOT 308 1,6 16V
vrsta motorja	bencinski, štirivaljni, vrstni, 4 ventili na valj
prostornina v ccm	1598
moč v kW (KM) pri vrt./min	88 (120) pri 6000
največji navor v Nm pri vrt./min	160 pri 4250
menjalnik	ročni, petstopenjski
pogon	na sprednji kolesi
mere (dolžina x širina x višina) v mm	4276 x 1815 x 1498
medosna razdalja v mm	2608
prtljažnik v litrih	348
masa praznega vozila v kg	1262
največja hitrost v km/h	195
pospešek 0-100 km/h v s	10,8
poraba (po normah EU) v l/100 km	9,3/5,2/6,7
poraba na testu v l/100 km	8,9
cena vozila v EUR	18.280

v dolžino, širino, postal je malce nižji, obenem prostornejši, vozno stabilnejši in hkrati cenejši od 307. Oblikovno pa se ni kaj veliko oddaljil od pri ljudeh pozitivno sprejetih potez in detajlov predhodnika. Pravzaprav je še najbolj in skoraj kot brat dvojček podoben manjši dvestosedmici, saj se ju da tudi od blizu zlahka zamenjati. Torej dinamično oblikovan nos z zajetnim odbijačem in dirkaško speljanimi zavihki ter slavno ogromno odprtino, ki jo v tem primeru polni srebrni odteknik mreže pravokotnikov. Le da je v tem primeru konica nosu še bolj poudarjena. Bok avtomobila

ostaja takšen, kot je bil, na žalost pa ostaja takšen tudi zadek. Prepoznaven, a s svojo zadržanostjo kar malce neskladen z drugimi linijami. Druga pesem je njegova notranjost. Ta je izdelana v povsem novem slogu. Je hkrati preprosta in imenitna. Moderna. V prid prostornosti pa še podaljšana globoko proti prednjemu kolesnemu paru. Zato v avtomobilu ni več zajetne armaturne plošče, pač pa vsečna, športno elegantna in kupejevsko položna urejena okolica, potisnjena naprej, precej stran od potnikov na prednjih sedežih. Velike steklene površine so koristne za zelo dobro preglednost iz avtomobila ter dajejo prijeten občutek zračnosti. Sedeži so z eno besedo odlični. V nasprotju s predhodnikom so se tu ognili fotelja-

stemu oblažinjenju in pod moderno trpežno tkanino namestili trdo gosto peno, ki drži telo na mestu in ga podpira tam, kjer je treba. Edini slabosti, ki ju lahko tristoosmici pripišemo na račun dobro odmerjenega prostora za potnike, je volumen prtljažnika, ki v osnovi premore zgolj 348 litrov, kar je krepko manj glede na enakopravno konkurenco. In zaradi precej položnega in dolgega prednjega stekla, ki se zliva z linijo motornega pokrova, utegne biti precej nerodna stvar dvigajoči se strešni rob; v tega bo zaradi njegove nizkosti glava ob vstopanju kaj rada trčila obenj.

Bogato opremljen Po drugi strani pa peugeot opravičuje ti slabosti z zelo dobro založenostjo opreme v paketu 'premium', ki ponuja potnikom veliko mero vsihte aktivne in pasivne varnosti (ABS, EBD, ESP, 8 zračnih blazin), za udobje pa ponuja dvo-področni prezračevalni sistem, sodobno avdioenoto z izmenjevalnikom cedejev, ki podpira branje datotek MP3 ter priklop za eksterni predvajalnik zvokov (vođeno s pomočjo nerodnega daljinskega upravljalnika za volanom), potovalni računalnik, paket za osvetljevanje okolice avtomobila v temi in zelo uporabno elastično mrežo v prtljažniku. Da bi se potniki med vožnjo počutili še bolje, so kabinno pred pišem vetra in drugim hrupom zelo dobro zatesnili. No, glasnejše je le podvozje, ki se s pridušenim bobnenjem kar stalno oglašča pod nami. Morda zaradi precej trših nastavitev. A nič ne de, za hrup se odkupi z dobro odzivnostjo, učinkovitim blaženjem ter odlično smerno stabilnostjo. Za pogon testnega peugeota 308 je služil bencinski štirivaljnik z 1,6 litra gibne prostornine, katerega je Peugeot razvil skupaj z BMW. Obljubljene zmogljivosti, zapisane na papirju, se zdijo spodbudne, a se v realnosti izkaže, da je stroj, ki diha s pomočjo 16 ventilov, premore 88 kW (120 KM) pri 6000 vrt./min in 160 Nm navora pri 4250 vrt./min, podhranjen. Sicer je to za normalno vožnjo dovolj, za kaj več pa se je treba obrniti za bencinskimi ali dizelskimi agregati, ki dihajo s pomočjo turbopuhala. Morda k neugodnemu občutku doda nekaj tudi včasih zatikajoč se (predvsem pri visokih motornih vrtljajih) petstopenjski menjalnik, zagotovo pa doda motorna žeja, ki se vrtili pri normalni vožnji okrog 9, pri živahnejši pa krepko čez 10 litrov na 100 prevoženih kilometrov.

Tako je Peugeot z modelom 308 suvereno nastavljal nadaljevanje uspešne poti v nižjem srednjem razredu, za kar mu lahko čestitamo. Korak naprej je očiteno. Ja je bila evolucija dovolj velika, pa bo povedal čas. **D**

Novice

CORVETTE C6 Če je McDonald's sinonim za hitro prehrano, je corvette sinonim za športni roadster. V 55-letni zgodovini je sedaj na vrsti že šesta generacija. Da je še močnejša in hitrejša od predhodnice, verjetno ni treba posebej poudarjati. Pod dolgim motornim pokrovom se sedaj vrtili 6,2-litrski V8. Polilitrski volumenski prirastek je s seboj prinesel tudi zajetno čredico 'konj'. Moč v kilovatih je poskočila iz 260 na 325, največja hitrost pa preseže 300 km na uro. Še bolj kot pospešek od ničle do prve stotice na hitrostni skali v 4,4 sekunde so vznemirljivi vmesni pospeški zaradi velike zaloge moči.

VOLVO XC60 Ena bolj vročih novosti prihaja iz hladne Skandinavije, natančneje iz Volva. XC60 nima veliko skupnega z limuzino iste številke oznake. Pogon novega tekmeča mercedesu GLK in BMW X3 je speljan k vsem kolesom, sprva pa bo dobavljiv le z enim agregatom T6 in dvema D5.

MINI JOHN COOPER WORKS Za tiste, ki vam že tako strupeni mini cooper S ni dovolj, bo ta angleški izdelovalec vozil pod okriljem nemškega BMW na ženevski avtosalon pripeljal še dodatno nabrito verzijo minija, ki nosi ime hišnega tunerja – john cooper works. 1,6-litrski prisilno polnjen 4-valjnik je dodatno okrepljen na 211 konjskih sil, kar mu omogoča pospešek do stotice v 6 in pol sekunde. Agregat se vrtili tudi v dirkalnih minijih iz serije mini challenge. Ta strupeni mini je že v osnovi oborožen s celo kopicco pomagala in varoval, ki vozniku zmanjšujejo zavarovalno premijo za nezgodno zavarovanje. Kljub izklopljeni elektroniki za nadzor vozila pa mini ne postane nekontrolirani kamikaza, saj je opremljen tudi z aktivno zaporo diferenciala, ki moč motorja prenaša na kolo z boljšim oprijemom.

AVTOPRALNICA

AP 24 ur
(Center Kompas Stj)
Celovška cesta 206

Odperto:
NON STOP 24ur!

Tel.: 01/500-37-53
Avtopralna steza
Samopostrežne storitve
Samopostrežni sesalniki
Samopostrežni čistilniki preprog
Samopostrežna avtopralnica

Parkirna hiša WTC
Dunajska cesta 158

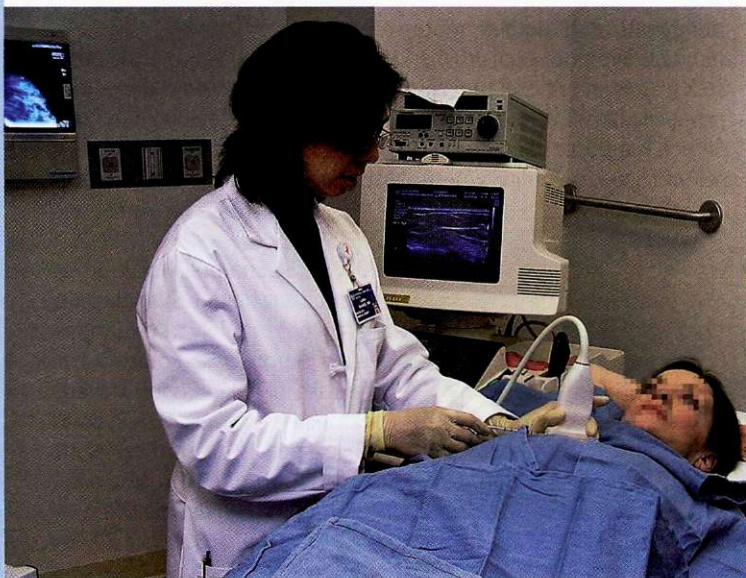
Odperto:	
pon – pet	07:00 – 13:00
sobota	07:00 – 13:00

Tel.: 01/58-97-855
Strojno – ročno pranje
Notranje čiščenje
Poliranje
Globinsko čiščenje
+ VULKANIZERSTVO

Presejalni pregledi rešujejo

Lucija Horvat, foto: arhiv Demokracije, Gregor Pohleven

Med 3. in 7. marcem poteka teden boja proti raku. Bolezen postaja po svetu in v Evropi vse večji javnozdravstveni problem. Presejalni programi bodo omogočili odkritje raka v zgodnji fazi in učinkovitejše zdravljenje tudi pri nas.

Rak je velika skupina bolezni, ki so med seboj različne, pri vseh pa gre za nenadzorovano rast in razmnoževanje spremenjenih, rakastih celic. Človeške celice se ponavadi delijo in rastejo samo takrat, ko telo to potrebuje. Celice imajo omejeno življenjsko dobo in celična delitev je nujno potrebna za obnavljanje tkiv. Včasih pa se začno nenadzorovano in čezmerno deliti ter kopičiti, zaradi česar pride do nastanka tumorja. Tumor se lahko razvije v katerem koli delu telesa in pri kateri koli

starosti, velja pa, da najpogosteje pri ljudeh, ki imajo več kot 50 let. Toda ni vsak tumor rakast; ločimo benigne in maligne tumorje. Prvi so narejeni iz celic, podobnih normalnim, ki ne rastejo tako agresivno, se ne širijo v druge dele telesa in ne ogrožajo življenja. Ko benigni tumor operativno odstranijo, se ponavadi ne ponovi. Bolj zapleteno je z malignimi tumorji, saj se celice v njih hitro delijo in razraščajo. Celice tumorja niso podobne normalnim, vraščajo so v zdrava tkiva in jih poškodujejo. Ko maligni tumor en-

krat nastane, zelo pogosto nastajajo tudi novi tumorji, tako imenovani zasevki ali metastaze, ki nastajajo tako, da maligne celice agresivno prodrejo v mezgovnice in žile, limfni in krvni obtok pa jih razneseta v oddaljene organe. Rakov je veliko, v osnovi jih poimenujemo po organu njegovega nastanka: rak pljuč, kostni rak, rak dojke ... Pri mikroskopskem pregledu tkiva določijo natančnejšo vrsto raka. Strokovno ločimo štiri glavne kategorije: karcinomi, sarkomi, levkemije in limfomi. V kategorijo karcinomov, ki zrastejo iz celic vrhnjice, sodi kar 80 odstotkov vseh rakov, sarkomi nastanejo na kosteh, hrustancu, maščevju in vezivu, levkemije so rak krvi in krvotvornih organov, limfomi pa so rakaste bolezni limfatičnega sistema, to je me-zgovnic in bezgavk.

Proti raku Ker je rak čedalje večji evropski pa tudi slovenski javnozdravstveni problem, se je z iskanjem odgovorov na vprašanje, kako zmanjšati pojavnost in breme raka, ukvarjalo tudi Ministrstvo RS za zdravje, ki je prav na to temo organiziralo konferenco na Brdu pri Kranju. Ena najpomembnejših ugotovitev konference je bila, da je treba organizirati prese-

jalne programe, to je preventivne preglede raka debelega črevesa in danke, dojke in materničnega vratu. S takšnimi preventivnimi pregledi je mogoče odkriti raka na začetni stopnji razvoja ali na predstopnji, kar vodi k zmanjšanju umrljivosti zaradi teh tipov raka. Svet Evrope na podlagi trdnih znanstvenih dokazov, da sodijo ti trije tipi raka med najpogostejše, že od leta 2003 priporoča, naj države uvedejo organizirane presejalne programe za prebivalstvo določenih starostnih skupin za te tri tipe raka. V Sloveniji je od leta 2003 organiziran presejalni program za rak materničnega vratu ZORA, letos pa bi morala steči še dva, DORA za rak dojke in SVIT za rak debelega črevesa in danke.

Kaj je presejanje Zveza slovenskih društev za boj proti raku in Onkološki inštitut Ljubljana kot vsako leto organizirata teden boja proti raku z geslom PRESEJANJE REŠUJE ŽIVLJENJA, v katerem sta predstavila svoje delo in omenjene presejalne programe. Presejanje je iskanje predstopenj ali začetne bolezni med navidezno zdravimi ljudmi s preprostimi preiskavami, ki med njimi kot skozi sito izločijo tiste, ki morda imajo bolezen, in jih pošljejo na nadaljnje diagnostične preiskave. Za učinkovitost presejalnih pregledov je pomembna čim večja udeležba, ki jo je najpogosteje mogoče doseči s pisnimi osebni-mi vabili. Za presejalne preglede veljajo zelo stroga pravila, ker ima vsak napačno pozitiven ali negativen izvid lahko resne posledice. Tudi pri nas so vsi trije tipi raka, za katere je priporočeno presejanje, med najpogostejšimi: rak debelega črevesa in danke je na prvem mestu pri obeh spolih skupaj, rak dojke pri ženskah, rak maternične-

Knjiga Družbeno-kulturne podobe raka dojke v Sloveniji je nastala na podlagi zgodb in izkušenj 66 žensk, ki so zbolele za rakom dojke. Njihove izpovedi, je zbrala, analizirala in interpretirala avtorica, etnologinja Mojca Ramšak. Nastala je knjiga o tem, kako bolnice doživljajo svojo bolezen, saj rak dojke poleg fizičnih simptomov spremljajo mnoge stresne situacije tudi zaradi stigmatiziranosti in strahov pred napredovanjem bolezni. Avtorica predstavlja vlogo kulturno pogojenih čustev med okrevanjem in poziva ustrezne

ustanove, naj sprejmejo boljši načrt boja proti raku dojke. Knjiga s subjektivne perspektive bolnic – katere je zdravstveno osebje celo izjemno neresno obravnavalo – dobro opozarja, kako pomembno je izboljšati dostop do zdravja, dobre oskrbe in izboljšati njihovo kvaliteto življenja. Posvečena je vsem, ki so zboleli za rakom dojke, in je odlična spodbuda k ukrepanju v svoje dobro tistim, ki se bojijo kontrolnih pregledov ali celo odlašajo z obiskom pri zdravniku, čeprav čuti-jo, da bi to morali storiti. L. H.

Mojca Ramšak, avtorica

Rak dojke je najpogostejši rak pri ženskah. Vsako leto v Sloveniji zbolijo že več kot 1.000 žensk. Na samo pojavnost raka dojke skoraj nimamo vpliva, z zgodnjim odkrivanjem pa bi se lahko znižala umrljivost, saj je rak dojke vedno bolj ozdravljiva bolezen, če je odkrit zgodaj. Tega bi se morale zavedati vse ženske in si redno mesečno samopregledovati dojke od poznih najstniških let do konca življenja. Po 50. letu pa bi morale redno opravljati še presejalno mamografijo na dve leti, čeprav v dojkah nič ne tipajo. O raku dojke teče veliko raziskav in kliničnih študij, spoznanja o njem se množijo. Pomembno pa je vedeti, da rak dojke ni ena bolezen, zato je treba vsaki bolnici posebej prikrojiti zdravljenje.

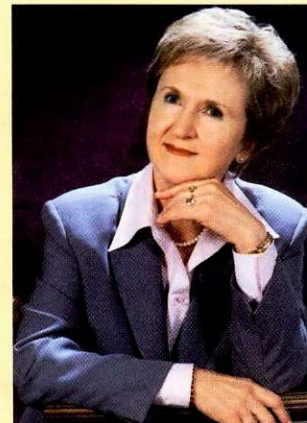
Prim. Mojca Senčar, dr. med.

ga vratu pa je najpogostejša rakava bolezen med mladimi ženskami, starimi od 20 do 35 let.

Presejanje nujno Udeležba presejanj je zelo priporočljiva tudi zato, ker je pri nas preživetje bolnikov za rakom debelega črevesa in danke manjše, umrljivost pa

večja kot v zahodnoevropskih državah. To pa zato, ker je manj kot četrtina boleznih odkrita v začetnem stadiju ali predstopnji. Pri bolnicah z rakom dojke so možnosti ozdravitve večje, vendar je le nekaj več kot polovica boleznih odkrita v začetnem stadiju. Program ZORA kaže že prve rezulta-

Rak postaja velik javnozdravstveni problem tudi v Sloveniji. Zbolevanje narašča, s težavo pripravljamo državni program nadzora raka in presejalne programe, zatakatne se pri zgodnjem odkrivanju boleznih in dostopnosti do optimalnega zdravljenja in rehabilitacije. Pa vendar – naj nam zastrašujoče številke ne vzamejo poguma. Odločitev za zdravje je tudi moja odločitev. Prav je, da se vsakdo vpraša, kaj je pripravljen storiti zase – opustiti škodljive razvade, sprejeti zdrav življenjski slog in slediti naravnemu bioritmu v uravnoteženi prehrani, potrebi po delu in počitku kot tudi gibanju v naravi in se v ustvarjalnem duhu veseliti življenja s prijazno naklonjenostjo do sebe in drugih. Res je rak tudi zahrbtna bolezen. Lahko se nam zgodi, četudi smo zdravo živel. Takrat nas zagotovo lahko opogumlja dejstvo, da postaja rak, zahvaljujoč napredku znanosti, vse bolj obvladljiva bolezen, ki jo je mogoče uspešno zdraviti. O tem pričajo mnogi bolniki, ki povedo, da jim je bolezen življenje spremenila celo na bolje.

Prim. Marija Vegelj Pirc, dr. med.

te: v dobrih treh letih po začetku organiziranega presejanja za raka materničnega vratu je imelo več kot 70 odstotkov žensk v starosti od 20 do 64 let pregledan vsaj en

bris materničnega vratu, po preliminarnih podatkih Registra raka za Slovenijo je leta 2006 zbolelo 153 žensk, kar je za 30 odstotkov manj kot leta 2003. **D**

DELEŽ MODRE ENERGIJE V IZBRANEM PAKETU ZNAŠA LE 0,00417 € na kWh 1 SIT na kWh

Modri mislimo na jutri

www.modra-energija.si

TUDI VAŠE GOSPODINJSTVO LAHKO PRISPEVA K LEPŠI PRIHODNOSTI!

Odločite se za nakup okolju prijazne električne energije iz obnovljivih virov slovenskih rek. Modro energijo pridobivamo v hidroelektrarnah, ki ne obremenjujejo okolja in tako prispevajo k ohranitvi narave in živalskih vrst.

Pridružite se skupnosti, ki aktivno skrbi za zdravo okolje!

Mesečni strošek nakupa Modre energije je nizek – predstavlja približno ceno ene skodelice kave.

Modra energija
Obnovljivi viri sedanjosti in prihodnosti

VEČ INFORMACIJ PRI VAŠEM DOBAVITELJU ELEKTRIČNE ENERGIJE:
HSE 01 470 41 00 • ELEKTRO LJUBLJANA 01 430 42 70
ELEKTRO MARIBOR 02 220 01 15 • ELEKTRO CELJE 03 420 14 10
ELEKTRO PRIMORSKA 05 333 33 50

hse
Holding Slovenske elektrarne d.o.o.

Elektro Ljubljana

Elektro Maribor

Elektro Celje

Elektro Primorska

Potres v srbskem nogometu

Kristijan Stranščak, foto: arhiv Demokracije

Srbski nogomet se je, potem ko je postalo jasno, da ga že vrsto let nadzoruje srbsko podzemlje, znašel na najnižji mogoči točki. Mafija namreč pri doseganju svojih ciljev ne izbira sredstev.

Bo Dragan Džajić izgubil status legende?

Oddaja o srbskem nogometu z naslovom Insajder - pravila igre, ki jo je v šestih delih predvajala beograjska televizija B 92, je na noge dvignila vse ljubitelje nogometa v tej balkanski državi. Skoraj sočasno so srbski policisti aretirali nekatere ugledne nogometne funkcionarje, med katerimi se je znašel tudi legendarni srbski nogometaš Dragan Džajić.

Džajića in še dva nekdanja terna sodelavca v največjem srbskem nogometnem klubu Crvena zvezda je srbska policija aretirala v spektakularnem slogu. Sumijo jih poneverbe pri prestopu igralca Crvene zvezde v tujino. Aretacije pa se s tem niso končale,

saj so aretirali tudi funkcionarje drugih klubov, med drugim nogometnega kluba iz Vojvodine in Novega Sada, ki so bili osumljeni prirejanja izidov tekem, tako da so podkupovali nogometne sodnike. Po pisanju srbskih časnikov je to začetek »pospravljanja« srbske nogometne mafije, v kateri je imel veliko vlogo tudi pokojni Željko Ražnatović-Arkan.

Usoden podpis Džajića so aretirali zaradi prodaje nogometaša Drulića. Slednjega je Crvena zvezda po nekaj izvrstnih igrah v beograjskem klubu leta 2001 za 27 milijonov nemških mark prodala Realu iz Zaragoze. Trije funkcionarji Crvene zvezde

– Džajić, Marinković in Cvetković – so po dogovoru z vodstvom Realu v dokumentih nogometnega kluba Crvena zvezda zapisali, da pripada klubu devet, Druliću pa 18 milijonov evrov, v resnici pa so nogometašu izplačali le šest milijonov evrov. Prenos denarja so opravili prek beograjske Komercialne banke in pri tem del zneska, ki ga je vplačal španski klub (6,127.104,24 evra), nakazali na posebni račun Crvene zvezde, ne da bi bili o tem obvestili Drulića. Ta denar naj bi bil nato končal v žepih funkcionarjev kluba. Ko je Drulić, zdaj član grškega nogometnega kluba OFI na Kreti, za to izvedel, se s tem ni strinjal, zato je najprej tožil Crve-

no zvezdo, decembra pa vse skupaj prijavil na policijo.

Policija zdaj v Crveni zvezdi preverja vse pogodbe od leta 1990 do trenutka, ko je »najboljši srbski nogometaš 20. stoletja« Džajić odšel s položaja predsednika. V tem obdobju je namreč klub s prodajo nogometašev zaslužil okoli 50 milijonov evrov, za katere nihče ne ve, kam so izginili. Najbolj ironično pri vsem tem je, da je bil kljub popolnosti pri prirejanju dokumentov usoden podpis nogometaša. Ob odprtju bančnega računa je namreč eden od prevarantov namesto v latinici ime zapisal v cirilici, pri čemer se je izkazalo, da Drulić tega nikoli ne dela.

Nogomet pot do Evrope Pravzaprav ima vse skupaj globlje korenine. V začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja, ko je na Balkanu divjala vojna, se je v Srbiji in Črni gori vzpostavil nov sloj ljudi, imenovan vojni dobičkarji. To so večinoma nekdanji visoki predstavniki politike, gospodarstva, pripadniki takratnih oboroženih sil, ki so na račun vojne, trpljenja nedolžnih ljudi, ropanja, goljufanja in prevar v kratkem času prišli do enormnega premoženja. Ker pa je bila Srbija zaradi vojne pod embargom, je bilo omenjenim ljudem, ki so se uspešno infiltrirali v vse pore visoke družbe, razmeroma težko priti do deviz, zato so iskali druge poti, kako najlaže priti do tujega denarja. Kmalu so spoznali, da srbski klubi v tujino vsako leto prodajo kar nekaj nogometašev, zato so vstopili v nogometni posel bodisi kot predsedniki klubov, različni funkcionarji ali kot menedžerji z licenco ali brez nje. Ozadje teh zgodb razkriva beograjska televizija B 92 v svoji oddaji Insajder - pravila igre.

Jezik orožja Vse skupaj bi se marsikomu zdelo nerealno, če ne bi bilo podkrepljeno z izjavami prič. Lastnik kluba Mladi radni Aleksander Olarević je pojasnil, zakaj je zamenjal ime kluba v Mladi Obilić. Ko je odhajal iz kluba, je pred sabo nena doma zagledal Arkana in ta mu je potisnil pištolo v usta ter zahteval, da takoj zamenja ime kluba. Seveda se je zavedal, da bo v trenutku mrtev, če tega ne stori, zato je takoj sprožil postopek. Kasneje je Arkan ustanovil svoj klub (Obilić), po smrti pa je predsedovanje prevzela njegova žena Ceca, znana srbska pevka narodnozabavne glasbe, ki je prav tako osumljena, da je med transferjem treh igralcev v žep pospravila 11 milijonov evrov.

Kako visoko so segale lovke srbske nogometne mafije, je v omenjeni oddaji odkril tudi Lenart Johanson (nekdanji predsednik UEFA), ki je Arkanu kot vojne-

Ceca – dolžna 11 milijonov evrov?

Rusinja **JELENA DEMENTJEVA** je zmagovalka teniškega turnirja WTA v Dubaju z nagradnim skladom 1,5 milijona dolarjev. V finalu je s 4:6, 6:3 in 6:2 premagala drugo nosilko, rojakinjo Svetlano Kuznjecovo in tako prišla do prve turnirske zmage v sezoni.

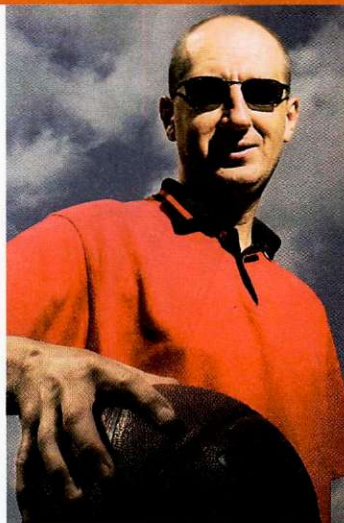
mu zločincu prepovedal, da vodi mednarodne tekme FK Obilić. To je Arkana tako razjezilo, da je naročil njegov umor. Na srečo so njegovi ljudje na Dunaju v zadnjem trenutku odpovedali, ker ni bilo prave priložnosti. »Ja, vedel sem za to. Ni bilo prvič. Bil sem vznemirjen in tudi v strahu,« je za B 92 priznal Johanson. Ni pa bil edini, ki si ga je srbsko nogometno podzemlje izbralo za tarčo.

Neposlušnost kaznovana Od leta 1999 do 2006 je bilo ubitih kar nekaj predsednikov srbskih klubov. V beograjskem klubu Bežanija, ki se je od lokalnega igranja sosedov na asfaltu povzpelo celo do prve lige (le zakaj?), kar trije. Zaradi neupoštevanja mafijskih pravil sta leta 1995 in 2000 z glavo plačala dva predsednika kluba FK Zvezdara, leta 1998 so neznanci ubili predsednika FK Železnik, leta 2000 pa je padel sam zloglasni vodja FK Obilić Željko Ražnatović-Arkan. A to še ni vse. V istem obdobju so bili na različne načine ubiti tudi novosadski podjetnik in predsednik FK Slavija, predsednik srbske nogometne zveze, ki je nakazal, da bi se rad uprl tem ljudem, pa predsednik FK Proleter, OFK Beograd ... V prvi srbski nogometni ligi ni kluba, ki ne bi izgubil katerega od svojih funkcionarjev, še razkriva B 92.

Mogoče pa bo tokrat drugače, saj so se že po predvajanju prve oddaje začele hišne preiskave, aretacije, pregledovanje poslovanja klubov, in kot pravijo, bodo težko odkrili klub, ki nima kakšne črne pike. **D**

Francoz **SEBASTIEN LOEB** (Citroen) je zmagovalec relija po Mehiki, tretje letošnje preizkušnje svetovnega prvenstva. Svetovni prvak je Avstralc Chrisa Atkinsona (Subaru) prehitel za 1:06 minute, tretji pa je bil Finec Jari-Matti Latvala (Ford; +1:39).

Vojna navijačev

Esad Babačić

Priznati moram, da z veseljem poškilim na nekatere forume, kjer se lahko izve marsikaj uporabnega in dobi približna slika o tem, kaj si slovenska športna javnost misli o tej ali oni temi.

Zelo pogosto se sicer dogaja, da čustva zameglijo objektivno mišljenje dela forumovcev, ki težko brzdajo navijaške strasti. Kljub povišanemu pritisku in pretiranemu izkazovanju sovraštva do drugače mislečih pa lahko v navzkrižnih polemikah najdemo tudi veliko uporabnega. Tako smo lahko zadnje tedne spremljali obračunavanje navijačev Olimpije in Jesenic, ki se le stežka združijo proti skupnemu avstrijskemu sovražniku. Namesto da bi vsi skupaj navijali za slovenski hokej, ki dokazuje, da je kolektivni šport številka ena pri nas, se raje žalijo in udrihajo drug čez drugega. Seveda je težava v kulturi dialoga, ki je pri nekaterih komentatorjih izjemno nizka. Žal se pogosto dogaja, da s svojimi izpadi razdelijo udeležence v debati, tako da tisti zares poučeni težko izplavajo na površje. Je pa dejstvo, da je med vsemi veliko takšnih, ki se zelo dobro spoznajo na šport, tako da so njihove opazke pogosto tehtnejše od novinarskih prispevkov. Konfrontacija mnenj je gotovo dobrodošla, saj so novinarska peresa vse prevečkrat premalo ostra, zaradi česar ne dobimo pravega vpogleda v to ali ono dogajanje. Šele tisti, ki so v šport vpleteni s srcem in z dušo, lahko podajo pravo sodbo o tem ali onem športnem vprašanju, kajti objektivnost ni vedno zadostna. Nekateri novinarji so sprejeli obstoj te paralelne javnosti kot izziv, zato so njihovi prispevki vse bolj strokovni, a tudi dovolj pikantni za tiste najbolj vroče. Zadnje čase me je najbolj presenetil novinar MMC Aleš Golob, ki je v svoja poročila vnesel poudarjeno osebno noto, tako da so njegovi prispevki dobili dodatno težo. Čeprav jasno pokaže, kdo mu je pri srcu, pa ne izgubi potrebne distance. Njegov opis ozračja v Linzu, kjer so spet blesteli navijači Olimpije, je bil zares kakovosten. Najbolj me je navdušil cinizem, s katerim je okaral avstrijske navijače, ki so skandirali »Jesenice Jesenice« in tako še bolj izzvali naše navijače. Slovenski navijači so zares poživili dogajanje v avstrijski ligi in zdaj je že jasno, da je bila širitev lige zadetek v polno. Samo upamo lahko, da ne bomo obžalovali ekscesov najbolj militantnega dela ljubljanske publike, ki je že dokazala, da je najglasnejša in najbolj razgrajaška v tem delu Evrope.

V zadnjem času je manj vlomov v stanovanjske objekte, pa tudi plen je bolj pičel.

Vlomi v stanovanja

Bogdan Sajovic, foto: arhiv Demokracije

Statistika kaže, da se je v zadnjem času število vlomov v stanovanja zmanjšalo. Gre morda za prestrukturiranje med kriminalci, ali samo za trenutni trend?

V zadnjih tednih je nekoliko upadlo število vlomov v stanovanjske hiše in stanovanja. Vsekakor pri teh vlomih vlomilci niso dobili nobenega spektakularnega plena. Pri tem seveda ne mislimo na politike, ki jim občasno izginjajo računalniki z menda »pomembnimi podatki«, pri čemer nato javnost govori o zaroti. Mislimo namreč na popolnoma običajen plen, ki ga ukradejo običajnim državljanom brez političnih povezav.

Zdi se namreč, da so se ljudje končno navadili, da večjih količin gotovine pač ni dobro hraniti doma. Še posebno ne na tako imenovanih skritih mestih, kot so to delali naši dedki in babice. Se pravi v predalih s perilom, pod žimnicami ali v kuhinjskih omaricah. Podobno je z nakitom.

Poročila kažejo, da kakšnih pomembnejših kosov nakita ni bilo odtujenih med vlomi v zadnjih tednih. Običajno je šlo za vlome, pri katerih je nastalo za nekaj tisoč evrov škode. Nekaj drobiža, kakšen kos nakita, tu in tam tudi kak kos računalniške opreme. Pri vlamu pa je treba šteti v škodo seveda tudi škodo na vratih, ključavnicah ali oknih, odvisna pa je od spretnosti vlomilca.

Očitno so se občani navadili, da je treba večje količine denarnih rezerv shranjevati v bančnih predalih oziroma jih je še bolje kam investirati. Dragoceni nakit sodi v bančne sefe in ne na nočne omarice, vsakemu morebitnemu vlomilcu na ogled. Že res, da se tudi bančnim sefom lahko zgodi kakšen vlam, kot je bilo to recimo v razvpitem primeru v Ljubljani (storilcev

še vedno niso našli), vendar je odstotkovno takšna možnost veliko manjša od možnosti vloma v občanovo stanovanje. Računalniške opreme pa je zdaj tudi toliko v uporabi, da se izku-

piček za ukradeno vlomilcem, ki imajo vlamljanje za svoj »glavni vir dohodka«, komajda splača. Čedalje bolj se dozdeva, da se stanovanjskih enot lotevajo v zadnjem času le še izgubljene duše, obupani odvisniki in brezdelna mularija, ki je zadovoljna z nekaj na nepošten način pridobljenimi fičniki. Menda na trgu odkupovalcev ukradenega blaga dobijo kvečjemu desetino vrednosti plena, v večini primerov torej res samo drobiž.

Več nasilnih dejanj Veliko bolj kot stanovanjske enote so na udaru trgovine, skladišča in gradbeni zabojniki. Tudi kriminalci so se v poplavi konkurence začeli vedno bolj specializirati, kot se za tržno gospodarstvo spodobi, pa čeprav gre za nezakonite posle. Eni se specializirajo za vlome v trgovine z oblačili, drugi za vlome v skladišča električnih aparatov, tretji za gradbeno orodje. Morda se bodo začeli specializirati tudi vlomilci v stanovanja. Pred dnevi so tako na štajerskem koncu vlomili v hišo, iz katere niso odnesli nič drugega kot zbirko dragocenih ur. So morda našli »tržno nišo«?

Žal pa je verjetno nekaj tudi na tem, da nekateri »kriminalni poklici« začenjajo izginjati, zlasti bolj »prefinjeni«. Pravih žeparjev namreč že dolgo praktično ni več, nadomestili so jih počestni lopovi, ki so spretnost zamenjali s surovo silo. Morda se to dogaja tudi z vlomilci. Narašča namreč število primerov, ko trgovine ali bencinski servisi doživljajo roparske napade, čedalje večkrat tudi oborožene. Očitno se novi generaciji zločincev ne ljubi več vlamljati, prenašati blaga iz vlomljenih prostorov v avto in potem še iskati kupca. Prezamudno in očitno tudi premalo frajersko, kazni pa so komaj kaj večje od kazni za vlome, če sploh. Veliko bolj praktično je zanje očitno na hitro, na silo in gotovina na roko. To je sicer morda rahlo olajšanje za lastnike stanovanj, nikakor pa ne za družbo v celoti. **D**

Se bodo v prihodnosti vlomilci v stanovanja specializirali na krajostarin in umetnin?

Se vidimo doma.

PREMOŽENJSKO ZAVAROVANJE
Z OSEBNO IN PRAVNO ASISTENCO

OPA! Edino premoženjsko zavarovanje z dodano pravno in osebno asistenco v Sloveniji! Sedaj še z asistenco doma!

Premoženjsko zavarovanje **OPA!** je eno in edino zavarovanje, ki zagotavlja zavarovanje premoženja, osebno asistenco, pravno zaščito in po novem, še asistenco doma, ki je na voljo 24 ur na dan in jo lahko uveljavite v primeru večje škode na hiši, stanovanju ali opremi. Osnovni varnosti vašega doma smo dodali poravnavo stroškov odvetnikov, pravnih svetovanj, osebnih nezgod, medicinske oskrbe in prevoza v bolnišnico ter pomoč strokovnjakov pri nujnih hišnih oz. stanovanjskih popravilih, varovanje premoženja v hiši ali stanovanju in asistenco še v mnogih drugih škodnih primerih.

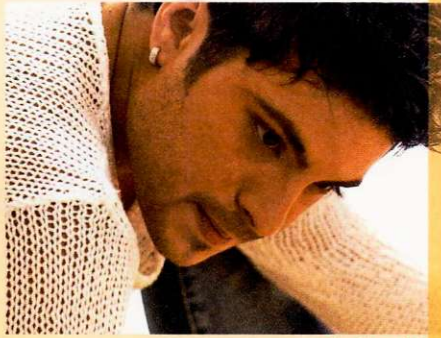
Doma, na poti ali v tujini.

asistenca doma

Sklad Tošēja Proeskega

V Kruševu, rojstnem mestu oktobra lani umrlega makedonskega pevca Tošēja Proeskega, so nedavno ustanovili in predstavili po njem imenovan mednarodni sklad. Po poročanju makedonskih medijev ga je ustanovila njegova družina, predseduje mu Nikola Proeski, oče pokojnega pevca. Sklad namerava nadaljevati humanitarno dejavnost in ohranjati spomin na pevca. Deloval bo v duhu sporočil, ki jih je širil Toše: vere v boga in ljubezni do sočloveka. V upravnem odboru sklada je 11 članov, od sorodnikov do visokih državnih uradnikov. Sedež sklada je v Kruševu, pisarna bo tudi v Skopju. Sklad ima med drugim v načrtu štipendiranje mladih glasbenih talentov. Za ohranjanje stikov s Tošejevimi oboževalci pa nameravajo ustanoviti klube po več mestih v več državah. Med širokopoteznimi načrti je organizacija mednarodnih karavan za promocijo pevčevega opusa, dobrodelnih koncertov, seminarjev, delavnic in drugih srečanj. Radi bi tudi spodbujali zdrav način življenja med mladimi, pripomogli k uveljavitvi makedonske glasbe in kulture v svetu. Sklad že deluje na humanitarnem področju, saj pomaga ogroženim družinam na tem območju.

Oboževalci še vedno žalujejo za prezgodaj preminulim Tošejem.

Dvojna sreča

Februarja je dvojna sreča prijokala za latino divo Jennifer Lopez. Lepotica je namreč povila punčko in fantka ter tako dodala krono svojemu že tako kraljevskemu življenju. Njena malčka je med drugimi obdaril Sean Combs, njen nekdanji fant. Pevec, bolj znan kot Diddy, naj bi bil presrečen, da je Jennifer končno postala mama, saj ve, da si je to že dalj časa želela. Diddy je še dejal, da je za otročička poslal nekaj oblačil svoje blagovne znamke. »Jennifer sem poslal nekaj oblačil iz svoje kolekcije. Tako bosta dojenčka že od malih nog lahko modno oblečena,« je dejal. Tudi Diddy je lani postal ponosen oče dvojkov. Svojemu nekdanjemu dekletu zdaj ponuja modre nasvete in pravi, da je rojstvo dvojkov dvakrat napornejše za starše, a da dobiš tudi ljubezni dvakrat več.

Jennifer, ki se po porodu dobro počuti, se je odločila, da bo za nekaj časa potisnila svojo kariero na stranski tir. Naslednji film bo začela snemati konec tega leta.

Uresničila se ji je največja želja – postala je mamica.

Plavata v voditeljskih vodah

Saška se dobro znajde tudi kot voditeljica.

Marsikatera slovenska estradnica se poleg pe-tja ukvarja tudi z voditeljstvom. Med takšnimi sta priljubljeni Saša Lendero in Natalija Verboten. Služenje evrov je torej vse bolj nepredvidljivo in zahtevno. In kako to, da se pevke prelevijo v voditeljice? Naročniki, v tem primeru predvsem večja slovenska podjetja, pevke tako po novem najemajo kar v nekakšnem svežnju, kar pomeni, da poleg tega, da pojejo, prireditev tudi vodijo ali povezujejo. Verbotnova se je pred leti z vodenjem prireditev ukvarjala zelo resno. Za vodenje in povezovanje je menda zelo nadarjena tudi Saša, naročnikom pa je pri izpeljavi dogodka seveda precej laže, da se pevka in voditeljica pojavlja v eni osebi. In cena? Ponavadi toliko, kot nastopajoči zahteva (in dobi) za pevski nastop, v tem primeru pa sta Saša in Natalija med dražjimi slovenskimi izvajalkami.

Takšen način nastopanja naj bi postajal čedalje pogostejši, saj lokalni naročniki to ponujajo tudi nekaterim mlajšim, nadarjenim slovenskim pevkam in izvajalkam. Menda je pri tem še vedno najpomembnejši privlačen videz in prepotrebna energija, ki ustvari pravo ozračje.

Natalija se je pred časom resno ukvarjala z voditeljstvom.

Lepotica v celibatu

Ne zanimajo je moški za eno noč.

Prikupna hollywoodska zvezdnica Jennifer Aniston je priznala, da že pol leta živi v celibatu. Igralka se bo vzdržala seksa, dokler ne najde prave ljubezni. Neki vir je za britansko revijo Closer dejal: »Jen je moškimi, ki jo osvajajo, jasno povedala, da je ne zanimajo avanture za eno noč. Išče pravo ljubezen, zato se je odločila za celibat. Pravi, da hoče osebo, ki jo bo sprejela tako, kot je, in ne kot hollywoodsko zvezdnico. Zato noče seksati kar z vsemi.« Jen nikakor ne najde moškega svojih sanj. Temu se je najbolj približal igralec Brad Pitt, ki je bil pet let njej soprog. Po ločitvi je hodila z igralcem Vinceom Vaughnom, britanskim modelom Paulom Sculforjem in igralcem Jasonom Lewisom. Morda pa bo Aaron Eckhart, s katerim jo povezujejo v zadnjem času, tisti, ki mu bo uspelo osvojiti igralkino srce in ji izpolniti največjo željo, da postane mama.

LJ 102.4 MB 103.7 CE 88.7 MS 103.7 KP 106.4

**RADIO
CENTER**

Najboljši glasbeni miks za vso Slovenijo

**POLONA POŽGAN
SAŠO PAPP**

www.radiocenter.si

zjutraj ob 7:15
10.000€

Sajenje rožic na TV

Magični gledalec

Prejšnjikrat sem ugibal, koga bo Vladimir Vodušek gostil na prvem Vročem stolu po smrti nekdanjega predsednika Janeza Drnovška.

Pravzaprav sem šele zdaj zares (ups, Zares?) začel verjeti, da je Vodušek, ki ga mnogi ne marajo zaradi njegove domnevne privrženosti sedanji oblasti, v resnici sodelavec opozicije glede na to, da je v studio povabil tri opozicijske strankarske voditelje. Manjkala sta samo nekdanja zaveznika, sedaj pa ostra tekmeča Zmago pl. Jelinčič in Saš(k)o Peče, verjetno zato, ker ne sodita med dediče pokojnega nekdanjega predsednika – tema pogovora je bila namreč Drnovškova

dediščina in politični kapital, ki ga je zapustil. Po eni strani je razumljivo, da so v studiu sedeli tisti, ki so bili Drnovšku tako ali drugače blizu: Katarina Kresal je predsednica stranke, ki jo je nekdanji Drnovšek, Gregor Golobič pa je bil nekdanji Drnovškov tesni sodelavec. Vse lepo in prav, če ne bi Golobič znova sadil rožic o nasprotovanju blokovski politiki – tisti, ki nimamo kratkega spomina, še nismo pozabili, kakšne »dolomitske« koalicije je kreirala LDS v času, ko je liberalnim demokratom predsedoval Drnovšek. Toda to še ni vse: ko so leta 1994 iz vlade nagnali Janeza Janšo, se je nenadoma pojavila »prenovljena« LDS, ki naj bi nasprotovala blokovski politiki. Pa kaj še. Tudi Katarina Kresal, ki je v svojem nastopu vsaj v začetku poudarjala »odprtost

do drugačnosti« kot temeljno prvino Drnovškovega političnega nastopanja, bi ga lahko posnemala tudi v praksi, namesto da strelja s slepimi naboji. Toda resnici na ljubo je bila tokrat kar umirjena, morda se ji je poznala utrujenost od velikega televizijskega intervjuja en večer prej, ko sta z Ladom Ambrožičem kar tekmovala, kateri bo osladnejši.

Pravzaprav je Drnovšku po obnašanju še najbolj podoben Borut Pahor, ki je bil tokrat nenavadno glasen. Jasno pa je, da nobeden od treh Voduškovih gostov ni pokazal nič konkretnega, čeprav so se na vso moč trudili prikazati, kako so »alternativni« glede na sedanjo oblast. Morda se zanašajo na to, da se slovenski volivci še najraje obesijo na zunanjo podobo strankarskih liderjev – Pahor na primer očitno resno računa na delavsko populacijo glede na to, da dostikrat sploh ne nosi kravate. Morda bi bilo še bolje, da bi si okrog vratu zavezal rutico (pa ne pionirske) in nekoliko opustil redno britje – s tem bi bil malo podoben italijanskim salonskim proletarcem, če že tako prisega na italijanska oblačila. A kaj ko je lahko prevelika povezanost z Italijani za nekoga, ki je prepričan antifašist, velik problem, tudi če gre samo za Armanijeve obleke.

A da ne bom Vladimirju Vodušku, ki sem ga v uvodu malo »za hec« označil za sodelavca opozicije, naredil krivice: je tako rekoč edini, ki si upa tudi pred televizijskimi kamerami prebrati kakšen citat iz Demokracije. Skratka, drzne si storiti tisto, česar si niti mnogi desni politiki ne upajo (pa ne da se nas sramujejo?). Morda pa prav v tem grmu tiči zajec – levičarji ne marajo Voduška, ker si drzne pred kamerami delati reklamo za »strankarsko trobilo«. Je že tako, da je Demokracija »bruno v očesu« tistih, ki obvladujejo velik del slovenskega medijskega prostora. **D**

HOROSKOP

Oven
21.3.-20.4.

V tem tednu se boste nekoliko dolgočasili in ne boste mogli več vzdržati – morali se boste posvetovati še z nekom glede določenega vprašanja, ki vas tare že dlje časa. Konec tedna si odpočijte.

Bik
21.4.-21.5.

Veliko dela boste opravili do petka, nekaj pa vam ga bo ostalo za naslednji teden. V nedeljo vas bo nekoliko skrbelo vedenje določenih ljudi, ki ste jih srečali v petek. V pomoč vam bodo prijatelji.

Dvojčka
22.5.-21.6.

Potruditi se boste morali, da se boste znova privadili na delovni ritem. Kmalu vam bo to tudi uspelo in se boste lahko pohvalili svojim doma, da vam odsotnost ni delala težav.

Rak
22.6.-21.7.

Počasi boste morali nehati spati na lovoriških, ker se je vaš šef spomnil, da bi lahko že začeli z ustvarjanjem novega projekta. V pomoč vam bo, če se pri tem ne boste preveč obremenjevali s svojimi težavami.

Lev
22.7.-21.8.

Začelo se je obdobje, ko boste zelo dobro spali in boste tudi zelo spočiti. V večini primerov se bo izkazalo, da imate prav in je najbolje, če se ljudje ravnajo po vaših navodilih. Ne bodo vsi navdušeni.

Devica
22.8.-21.9.

Dejanja pomenijo več kot besede, to bi že lahko vedeli. Imejte to v mislih, ko boste poslušali obljube nekoga, ki mu ne zaupate več. Konec tedna si boste morali poživiti sami, brez prijateljev.

Tehtnica
22.9.-22.10.

Ne poslušajte tokrat nasvetov drugih in se posvetite v celoti temu, kar ste se namenili početi. Kmalu se bodo pokazali vidni rezultati in jeziki bodo morali utihniti. Kmalu boste imeli veliko oboževalcev.

Škorpion
23.10.-21.11.

Za škorpione bo ta teden nekoliko naporen, nekateri boste celo zboleli in se boste morali zdraviti doma. Vozite previdno, saj vas lahko ustavi policija. Delo se vam bo zdelo ta teden na smrt dolgočasno.

Strelec
22.11.-20.12.

Dobro je, da imate ob sebi tako čudovite ljudi, saj bi se sicer utopili v solzah in žalosti. Imeli boste veliko posla s starimi dolgovi, ki vas bodo nadvse jezili, saj vas močno zavirajo.

Kozorog
21.12.-19.1.

Spremembe, ki so prišle v vaše življenje, so bile že nekaj časa pričakovane, vendar si niste mislili, da se boste na vse to tako težko privadili. Spomnite se na dogodek iz preteklosti.

Vodnar
20.1.-18.2.

Končno ste uredili vse z davki in vam ne bo več treba skakati po uradih. Dela imate čez glavo, pomočnikov pa malo. Prijetno vas bodo presenetili vaši domači, ki se bodo na lep način potrudili.

Ribi
19.2.-20.3.

Življenje je lepo – to imejte v mislih, če se vam bo v tem tednu kaj zalomilo. Veliko boste slišali na račun svojega značaja in šele na koncu ugotovili, da gre za vas. Zadrega bo vsesplošna.

Radio program
za slovensko
manjšino
v Sloveniji

ADRIA

Doma nad oblaki.

Nagradna igra Adrie Airways:
2 x povratna vozovnica!*
Vse Adriine ugodne
ponudbe si lahko
ogledate na www.adria.si
ali
pokličete na 080 13 00.
www.adria.si

*pristojbine niso vključene

SESTAVIL: MIRAN ERCEG	GESLO	ANGLŠKI PEŠNIK (THOMAS STEARNS)	MOČVIRNAT TRAVNIK OB VODI	TRSKA	STARO MESTO V APULIJI	GRŠKI BOG VOJNE							
RASTLINA Z NEOLESE- NELIM STEBLOM													
NEKD. SL. KOSTUMO- GRAFKA (VALCI)													
GRŠKO MESTO V ARGOLIDI													
PORTUGALSKI POLITIK (MARIO)													
KAREL TOMAN			POVRŠINA PO KATERI HODIMO	GOSTA BOMBAŽNA TKANINA	OBLIKA IMENA NIKOLA	AFRIŠKA JEZIKOVNA SKUPINA							
GL. MESTO NORVEŠKE													
DEMOKRACIJA	POTNIŠKO LETALO	MALA AZIJA	ŽENSKA, KI LETUJE	IGRALKA THURMANOVA	NASELJE V POLJANSKI DOLINI	ANTON KOLAR	OTAKAR OSTRCIL	SMUČARKA MAZEJEVA	GESLO				
LUŽA, MLAKA (REDKO)							SPALNI VAGON						
KDOR IMA ANEMIJO							LOKALNA PROGA						
							KIP KOT STEBER						
ORAČ, RATAJ						SL. SKLAD. (MATIJA)				VEK, DOBA, VEČNOST			
						NOGOMETAŠ KOKOT							
ATLET BOLDON				GLASBENIK TURNER				LITIJ		TEGA LETA			OBRČEK ZA PRITRDITEV KOSE
				NEM. ŠAHIST (RAINER)				NEKDANJA PAPEŽEVA KRONA					
SLOVENSKA SLIKARKA (MELITA)					GOROVJE V NOTRANJOSTI AZIJE				DEMOKRACIJA	ELVIRA KRALJ			
										PLOSKOVNA MERA			
POLET, ZANOS					MUSLI- MANSKO ŽENSKO IME					PEVEC PESTNER			
										ATA			
PUNČKA IZ CUNJ					SOMALSKA MANEKENKA (IZ CRK MINA)					OPIS, PRIKAZ			
										VALENTIN VODNIK			
MESTO V BAKONJSKEM GOZDU					PREBIVALEC KRAJA MORAVČE								
DEMOKRACIJA	NIZOZEMSKA ŠPORTNA JADRNICNA				DEMOKRACIJA	KEMIJSKI ZNAK ZA NATRIJ				MEHKO- NEBNIK			

Rešitev prejšnje križanke

GARAMI, ONATAS,
RADIKA, NTOKO, JO,
ALT, ELK, EV, AKA, EDI,
BEAR, KOLIMATOR, SAPA,
ALIDA, AMERIČAN, DOGA,
ALIZARIN, ERA, AI, OK, NO,
MATA, RJAVIČANI, IDOLI,
ABOTA, IN, JARENINA,
NITJE, AR, NARIS, ARRAS

Nagrajenca 8. številke

1. nagrada:
BOGOMIR OSET
Razgor 2/c, 3212 Vojnik

2. nagrada:
ANDREJ UHAN
Tovarniška 7, 1000 Ljubljana

Dobitnikoma čestitamo in ju krpati prosimo, da nam pošljeta fotokopijo svoje davčne številko.

Nagradi

1. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana-Amsterdam

2. nagrada: povratna letalska vozovnica na Adriini redni liniji Ljubljana-Sarajevo

Pravila nagradne igre so objavljena na spletni strani www.demokracija.si.

Nagradno križanko izrežite in najpozneje do 13. 3. 2008 pošljite na naš naslov:

Demokracija, p.p. 4315, 1001 Ljubljana, s pripisom "Nagradna križanka".

VČERAJ, DANES, JUTRI ...

- > **3.3.1847** se je rodil škotski izumitelj telefona Alexander Graham Bell.
- > **3.3.1914** je prišlo na višji trgovski šoli Revoltella v Trstu do nacionalnih spopadov med italijanskimi in slovenskimi ter hrvaškimi dijaki, ker so med seboj govorili »sciavo«.
- > **3.3.1918** so na sestanku v Zagrebu predstavniki hrvaških in slovenskih političnih strank sprejeli dogovor, da se združijo v neodvisno Državo Slovencev, Hrvatov in Srbov.
- > **4.3.1875** se je rodil madžarski politik Mihaly Karolyi. Rekel je: »V politiki lahko izbiramo samo svoje sovražnike, ne pa tudi prijateljev.«
- > **4.3.2001** so v Makedoniji izbruhnili hudi spopadi med vojsko in albanskimi uporniki.
- > **4.3.1844** se je na Muljavi rodil slovenski pisatelj Josip Jurčič.
- > **5.3.1946** je britanski ministrski predsednik Winston Churchill prvič uporabil oznako »železna zavesa« z besedami: »Hudo zaskrbljen opažam, da se je železna zavesa spustila od Ščočina na Baltiku do Trsta na Jadranskem morju.«
- > **5.3.1900** se je v Logu pod Mangartom rodil slovenski narodni delavec Zorko Jelinčič. Bil je med ustanovitelji in voditelji ilegalne narodnorevolucionarne organizacije TIGR.
- > **6.3.1475** se je rodil veliki umetnik visoke renesanse kipar, slikar, arhitekt in pesnik Michelangelo Buonarroti.
- > **6.3.1853** so prvič izvedli opero Giuseppea Verdija Traviata.
- > **6.3.1936** je poslanec Jugoslovanske nacionalne stranke Arnautović v Narodni skupščini streljal na ministrskega predsednika Stojadinovića, a ga ni zadel.
- > **7.3.1875** se je rodil francoski skladatelj Maurice Ravel. Najbolj znan je njegov priljubljeni Bolero.
- > **7.3.1935** si je Nemčija priključila Posarje, kar pomeni začetek nemške ekspanzije.
- > **7.3.1937** so po vseslovenski akciji, v kateri je večino denarja zbrala šolska mladina, od takratne lastnice marije Vovk odkupili Prešernovo rojstno hišo v Vrbi.
- > **7.3.1990** je slovenska skupščina sprejela dopolnila k slovenski ustavi. V nazivu države so med drugim odpravili besedo »socialistična«.
- > **8.3.1991** so v televizijski oddaji Žarišče v času, ko so sprejemali republiški proračun, delegati SDP in LDS zahtevali znižanje sredstev za obrambo.
- > **9.3.1451** se je rodil pomorščak Amerigo Vespucci, po katerem je dobila ime Amerika.
- > **9.3.1932** se je v Črešnjevcu pri Slovenski Bistrici rodil dr. Jože Pučnik, ki je bil v času osamosvajanja Slovenije predsednik vlada-jočega Demosa.

POGLED NAZAJ (OD 3. 3. DO 10. 3.)

Izseljevanje Slovencev

Deželno predsedstvo za Kranjsko je **5. marca 1893** poslalo vsem okrajnim glavarstvom okrožnico z naročilom, da zbirajo podatke o izseljevanju. Naraščajoče izseljevanje v Južno (Brazilijo) in Severno Ameriko je na začetku devetdesetih let spodbudilo tudi državo, da se je začela bolj zanimati za vzroke in obseg tega pojava. Z območja Kranjske se je v letih 1892–1900 izselilo skupaj 17.295 oseb, od tega 9.206 samskih obeh spolov, 5.992 poročenih, 430 žen, ki so potovale z možmi, 1.545 otrok, ki so potovali s starši, in 122 drugih sorodnikov. Po posameznih okrajnih gla-

varstvih je slika naslednja: Črnomelj (2.269), Kamnik (193), Kočevje (4.710), Kranj (439), Krško (1.103), Litija (827), Ljubljana (81), Ljubljana okolica (1.704), Logatec (1.827), Novo mesto (2.930), Postojna (1.187) in Radovljica (25). Glede na ohranjenost gradiva so zbrani le podatki za leta 1892–93 in 1896–1900.

Kot vzrok odhoda v Ameriko v letih, za katera so ohranjeni popolni podatki, je ogromna večina (več kot 85 odstotkov) navedla upanje na boljši zaslužek, sledijo zadolženost posesti, strah zaradi služenja vojaškega roka in drugi neimenovani vzroki.

Nastanek pakta Nato

Francija in Velika Britanija sta **4. marca 1947** v Dunkerqueu podpisali zvezo proti mogoči oživitvi nemške agresivne politike. Kmalu so se sporazumu pridružile tudi druge evropske države. Praktično je s tem začel nastajati obrambni pakt Nato. Ko je bil 22. februarja 1948 v Pragi komunistični državni udar, so se komunistične nevarnosti ustrašili tudi drugod po Evropi. Zato so marca 1948 sklenili bruseljski pakt, ki pa ni bil več naperjen proti Nemčiji, ampak proti širjenju sovjetskega vpliva.

V petdesetih letih je bilo politično in vojaško ravnotežje v Evropi zelo neenako. Sovjetska zveza je bila po konvencionalni oborožitvi, to je po vojaki, tankih in topništvu, pet- do šestkrat močnejša od zahodnoevropskih držav. Evropske države so zato privolile v vojaško zvezo z ZDA. Na pobudo Velike Britanije so aprila 1949 sklenili Severnoatlantski pakt, ki se mu je kmalu pridružila še organizacija Nato (North Atlantic Treaty Organisation). Članice Nata so bile poleg držav bruseljskega pakta še ZDA, Kanada, Italija, Islandija, Danska, Norveška in Portugalska.

Moratorij za nabornike

V dneh **6. in 7. marca 1991** so na skupni seji zborov slovenske skupščine delegati obravnavali predlog ustavnega zakona s področja ljudske obrambe, in sicer tako, da se uveljavi moratorij za napotitve nabornikov v JLA iz Slovenije.

Po besedah tedanjega republiškega sekretarja za ljudsko obrambo Janeza Janše bi moralo v letu 1991 okrog 12.000 nabornikov oditi na služenje vojaškega roka v JLA. Uveljavitev moratorija za napotitev v JLA »bi omogočila lažje uveljavljanje skrajšanega vojaškega roka in hitrejšo osamosvajanje Republike Slovenije. Presežek nabornikov v letu 1991, ki bi jih napotili na služenje voja-

škega roka, bi se lahko napotil v naslednjih letih. Deloma bi ta problem razrešili tudi z uvedbo civilne službe.« Janša je torej predlagal, da sprejmejo le moratorij na pošiljanje nabornikov v JLA, to je, da se marčevski generaciji pozivi prekličejo.

Spoštovani bralci,

uredništvo si pridruže pravico do krajšanja pisem, ki presegajo dolžino 45 vrstic. Pisma bralcev objavljamo v skladu z načelom profesionalne novinarske etike, katere namen je služiti interesom javnosti ne glede na politično, svetovnonazorsko ali kakršno koli drugo prepričanje.

Vsega naj bi bil kriv Janša

Na zadnjih volitvah leta 2004 se je slovenski narod menda zmotil in si izbral desno vladno. Levica zato hoče, da bi to napako popravili na letošnjih volitvah. Njihova predvolilna kampanja je v teku že od zadnjih volitev, čeprav je jasno, da na okope še zdaleč niso privlekli vseh svojih topov in polen za metanje pod noge desnici, še posebej nam, katoličanom, ki smo jim boleč trn v peti. Po njihovih drznih načrtih, ki so jih z likvidacijami začeli uresničevati leta 1942, nas namreč sploh ne bi smelo biti na slovenski zemlji. Če jim ne bi s svojo navzočnostjo tako zelo grenili življenja, bi nas nedvomno pustili pri miru, tako kot je to drugje po Evropi ter povsod v civiliziranem in demokratičnem svetu. Le kako to, da jih kot »avantgarde« ni sram, da se ukvarjajo z ljudmi srednjeveškega mišljenja, saj še celo na začetku tretjega tisočletja verujemo v Boga ...

Vsi, ki nastavljajo ušesa opoziciji, hkrati pa »šparajo« svoje glave, menijo, da vedo, da je Janševa vlada slaba. Če svojega razuma ne bi »šparali«, bi se lahko prepričali, da je resnica obratna. Toda očitno je nekaterim lažje nič misliti in samo poslušati kritike, ki so se jih zaradi stalnega pona-

vljanja naučile ne le papige, temveč tudi ptički, ki doslej niso peli. Le poslušajte jih: čič-čiv, Janša je kriv. Ker torej že ptički čivkajo, se ne smemo čuditi, da čivkajo tudi nerazgledani ljudje.

Le čemu takšna gonja proti vladi? Če bi bila res tako slaba, kot trdi opozicija, bi je Evropa ne hvalila, edino če menimo, da so tam kreteni, ki se dajo zavajati. Opozicija je z »novinarsko akcijo« v tujini poskušala očrniti vladno in (svojo?) državo, toda Evropa vendarle ni od včeraj, da bi lahko trajno nasledila komunističnim spletkam. Zakaj torej ta gonja? Janševu vlado kritizirajo najprej zato, ker to pač ni njihova vlada. Ne morejo prenesti, da bi vladal še kdo drug. Njihove stranke imajo namreč za sabo tradicijo dolgoletnega, za Slovenijo nadvse »koristnega« vladanja in s tem bi radi, jasno, da v svojo korist, nadaljevali. Ker poverjanje volitev ni več mogoče, jim je ostalo le še zavajanje volivcev. Ko jih poslušas, dobiš vtis, da so samo oni sposobni vladanja, o vseh drugih pa moraš dvomiti, ali se sploh znajo podpisati drugače kot s križcem. Samo spomnimo se, kako hitro so, predvsem zaradi njene naivnosti, pospravili z Demosovo vlado in kako jim je bila leta 2000 trn v peti Bajukova vlada. Že takrat so komaj preživeli brez stolčkov, zdaj pa je zanje pavza očitno res že predolga. Komunistično načelo je, da je treba vsakogar, ki ni njihov, do konca očrniti. Če bi Slovenecem zgodovina ne bila bav-bav, bi morali vedeti, da je jemanje ugleda najmanj, s čimer so hoteli škodovati svojim neprivržencem, ki so jih vselej, tako kot je to pri nas še sedaj, imeli za nasprotnike. Sicer pa je svetovni komunizem spravil v nebesa kar sto milijono-

nov duš. Tudi slovenskim in jugoslovanskim komunistom ne bo treba pred vragom zardevati. Za Hitlerja in predvsem Mussolinija pa je že jasno, da sta bila laika.

In kaj je drugi razlog za tako vztrajne kritike? Sedanja vlada je namreč precejšnja ovira pri pretakanju kapitala v zasebne žepce. Prejšnje kot tudi oba predsednika so namreč »našim« omogočale, da na račun garanja več generacij, ne nazadnje tudi takih, ki moramo varčevati celo pri hrani, nagrabi ogromno bogastvo. Medtem ko so oni odlično preskrbljeni za naslednjih tisoč let, četudi bi jedli kot gosenice, mnogi ne vemo, ali bomo s svojim drobižem zdržali do konca meseca. O, sveta preproščina, ali je za to res kriva sedanja, ne pa prejšnje vlade? Pa vendar vselej dobiš vtis, da sta za vse kriva Janša in Bajuk, čeprav sta v resnici politika svetovnega formata. Niti norec se ne bi čudil, da si prav vsi pokvarjenici želijo pošteno vladno čim prej zamenjati. Od nje si namreč ne morejo obetati nikakršnih koristi, kajti ne bo jim držala lestve pri ropanju države. Nasprotno, na vse kriplje si prizadeva zapreti čim več pip, prek katerih bi radi kapitalkomunisti speljali vodo na svoje mline. Da jih pri tem spet najbolj podpira prav uboga raja, ki jo vse bolj izkoriščajo, je res pravi absurd. Slovenci smo v tem svetovna posebnost glede obnašanja do lastnih izkoriščevalcev. Če to ne bi bilo tragično, bi bilo nadvse smešno.

Da smo nerazgledani in naivni, ne trdim sam, pač pa opažam, da so to ugotovili tudi tisti, ki toliko truda vlagajo v naše poneumljanje. Saj menda vendar vedo, da pametni ljudje ne nasledajo. Če se torej res še nismo spametovali in jih bomo jeseni znova izvolili, naj nam poberejo še to, kar so nam v prejšnjih mandatih

milostno pustili za životarjenje. Ni logike, po kateri si tega ne bi krepko zaslužili.

Janez Mavrič, Gornji Grad

Razrešitev ministra Podobnika

Opozicija in nasprotniki sedanje vlade so strnili vrste in nabili vse topove, da bi to vladno odstrelili in se spet sami zavihteli na oblast. Že od vsega začetka ji mečejo polena pod noge ter ji zadajajo nesramno nizke udarce. Prek vseh razumnih meja so napihili inflacijo in nato zanj obtožili vladno. Vendar pa jim potrošniki nismo nasledili. V podporo opoziciji se je podpisala razpeta novinarska peticija, zgrajena na neresnici, kar podpisniki v sebi dobro vedo. Vendar so za pest Judeževih grošev pripravljeni upogibati hrbte. Zato so novinarji nekdanjega Maga, še posebej gospod Šurla, vredni pognemanja, priznanja ter vse naše podpore in pohvale. Plačilo sledi! Vsake toliko časa z izstopom vlade zagrozi nezanesljivi DeSUS, ki se menda zavzema za dobro upokojevcev, v prejšnji vladi pa je brez sramu podpisal oziroma podprl znižanje pokojnin.

No, sedaj se je oglašil še Šoltes, ki predlaga ali celo zahteva od predsednika vlade zamenjavo ministra Podobnika. Da je opozoril na napako iz preteklosti, je potreboval več kot tri leta. Pri dejanskem krivcu in drugih grdobijah, ki so se takrat dogajale, pa ni nikoli niti pisnil. Če bi mu predsednik vlade nasledil in ustregel, bi se takoj oglašil novi predsednik SLS Šrot in razrešitev njegovega ministra navedel kot razlog za odhod iz koalicije, kar je že majčkeno nakazal. Neverjetno! Koliko energije gre za pohlep.

Gospod Janša ni predsednik vlade iz prestiza ali egoizma, ampak ker ve, da ga Slovenke in Slovenci potrebujemo, saj le pod ▶

► njegovim pametnim vodstvom naša država neverjetno hitro napreduje, kar mu s stisnjenimi zobmi priznavajo tudi njegovi nasprotniki. Po moje bi se veliko raje ukvarjal s svojimi stvarmi, kot pa da v korist vseh državljanov bije bitko z ljudmi, ki so na račun vseh Slovencev in njihovega dela nepošteno obogateli. Tudi v korist malih ribic, ki mu ne dajejo podpore! Ne bi mu bilo treba potrpežljivo prenašati nesramnosti in žalitev ter mirno in s tehtnimi argumenti odgovarjati na debilna poslasna vprašanja opozicije.

Mihaela Afner, Celje

Nespodobno pisanje

Nespodobno pisanje »Marjan Cerar skočil med ovaditelje«. Delo, 11. 2. 2008. V tedenskem ogledalu je naslov: »Ovadenih 571 novinarjev«. 571 novinarjev je na več kot 300 naslovov po Evropi poslalo peticijo, v kateri obtožujejo predsednika vlade Janeza Janšo, da izvaja cenzuro in razne pritiske na novinarje. Ta kratka peticija žal ni bila objavljena v nobenem dnevnem mediju. Številni posamezniki, ki se na delovanje demokracije v Sloveniji spoznajo, so jo ocenili za neresnično. Skupina državljanov z Marjanom Cerarjem je vložila kazensko ovadbo zoper avtorja in podpisnike. O tem je »Delo« korektno poročalo. Videti pa je, da je novico presodilo za pomembno, zato jo je v Tedenskem ogledalu ponovilo, vendar ne na način, kot to novinarsko poročanje in etika novinarstva zahtevata, temveč tako, da so avtorja najprej diskreditirali, potem pa šele poročali. To pa je tista zvrst poročanja, ki ni dopustna. Temeljno pravilo novinarskega poročanja je, da mora biti informacija ločena od komentarja. V tem poročanju pa niti ni šlo samo za komentar, temveč za moralno diskreditacijo osebnosti. To je star boljševisistični prijem, da najprej osebnost diskreditiraš, potem pa o njej skopo in izkrivljeno poročas.

Naj to ponazorimo s citatami: »Marjan Cerar skočil med ovaditelje. Nekdanji neuspešni predsedniški kandidat Marjan Cerar (leta 1997 je bil četrti s 7,07 odstotka glasov, imel je 25 milijonov tolarjev stroškov) tokrat ni

Tig osvoboditve 5, 2230 Lenart, tel: 02/729 02 20, 720 73 24, fax: 02/720 73 22
ELEKTRONSKA POŠTA: radio@radio-rsg.si, INTERNET STRAN: www.radio-rsg.si

skočil v Ljubljano kot 24. aprila leta 1998, ko so mu življenje rešili gasilci, ampak med ovaditelje, saj je s skupino somišljenikov vložil kazenski ovadbi zoper avtorja in podpisnike (571) dveh novinarskih peticij (ena zoper cenzuro in pritiske na novinarje septembra 2007, druga je odprto pismo), ki naj bi 'blatili Slovenijo v tujini', kot je standardna oznaka za peticijo v besednjaku vodilne stranke.« In tako naprej novinar Vlado Šlamberger meša informacijo z diskreditacijo in s komentarjem.

Peticija ni tako nedolžna stvar, saj je bila Slovenija z njo uvrščena med nedemokratske in totalitarne države. V njej je bilo rečeno naslednje: »Kakšno bo sporočilo državljanom Evropske unije, če ji predseduje država, v kateri so pritiski na novinarje vse bolj samoumevni in v kateri se krepi avtoritarni način vladanja na račun demokracije in medijske svobode? Predsedovanje take države utegne biti skrb vzbujajoč znak za sedanjost, še bolj pa za prihodnost Evropske unije.« S tem sporočilom so podpisniki slovenski državi, slovenski vladi in tudi ljudstvu, ki je to vlado izvolilo, hoteli vzeti legitimnost, kompetentnost in sposobnost voditi Evropsko unijo, ki jo je le-ta Sloveniji zaupala. Podpisniki so to svojo mednarodno intervencijo izvedli, ne da bi doma, v svoji domovini preizkusili legitimnost svojega početja z anketno javnega mnenja, z nastopom na televiziji ali kako drugače. Upravičeno je nanjo reagiral predsednik vlade Janez Janša, z njo se še marsikdo ne strinja. Končno jo je podpisala le dobra četrtina novinarjev. Vsebinska, resničnost in upravičenost te peticije bo še dolgo predmet obravnavanja ne samo na sodišču, temveč tudi v strokovnih krogih.

Novinar ima vsekakor moč, da peticijo, ki niti ni bila objavljena, z njo seznanijo širšo javnost, pove, kolikšna je njena dokazna moč, kolikšen odstotek novinarjev jo je podpisalo, ali so med njimi tudi znana in uveljavljena imena in podobno.

Nikakor pa ni spodobno in novinarsko etično, da novinar posreduje informacijo na način, da jo kontaminira z osebno in politično diskvalifikacijo. Končno Marjan Cerar ni samo to, kar o njem zapiše novinar, temveč je bil dolgo let izredno uspešen direktor Belinke. Bil je predavatelj na seminarjih za vodilne kadre, je magister, široko izobražen, ki tekoče govori kar štiri svetovne jezike, je pisec številnih člankov in podobno škoda, da je zahteva po uravnoteženem poročanju pri naših ekstremnih levičarjih osovražena in vredna posmeha.

Dr. Janez Jerovšek, Medvode

Naši in vaši

V raziskavi o medijski svobodi in avtonomiji v Sloveniji v letu 2007 je dr. Matej Makarovič, Fakulteta za uporabne družbene vede (FUDŠ), Delo, 26. januarja, v povzetku ugotovil, da sedanja vlada nima vpliva na medije. To je meni popolnoma jasno, saj so mediji napadali samo nekdanjo Peterletovo in Bajukovo, prav tako napadajo sedanjo Janševo vlado, medtem ko so bili naklonjeni vsem vladam v svobodni Sloveniji in prejšnji socialistični Jugoslaviji. Nasprotniki objavljenih ugotovitev so očitali neznanstvenost raziskave in način pridobivanja sredstev. Na oceno 'znanstvenosti' raziskave dr. Slavka Splichala in Darijana Koširja

97.2, 99.5, 103.7, 106.2 MHz
UKV, STEREO, RDS

se je avtor branil v zame še vedno sprejemljivem tonu. Svojo moč in užaljenost je pokazal šele Darijan Košir, Delo, 2. februarja, ko je navedel: »Njegov odziv na moj komentar je bil trikrat predolg; objavo bi mirno zavrnil in ni sodišča v razvitem svetu, ki bi nam naložilo dolžnost objave.« Ampak Makarovičev prispevek je samo za 23 odstotkov daljši od Koširjevega, ne pa za 300 odstotkov. In »Mateja Makaroviča (in Draga Jančarja) sem povabil k sodelovanju jaz kot odgovorni urednik Dela.«

S tem je povedal, kdo je odločal o piscih in do katere mere jim je še dopuščal svobodo. Imel je torej veliko in odločilno moč. V nadaljevanju pa je Košir zvišen in žaljiv do znanstvenega raziskovalca Makaroviča, da je škoda vsake besede.

Franc Mlinarič, Delo, 9. februarja, se je po prihodu Danila Slivnika in Petra Jančiča časopisu odpovedal, zaradi, po njegovo, neuravnoteženosti vsebine. Spravil se je še na dr. Dimitrija Rupla, ker naj bi bil pisal o zunanji politiki, ki jo bolj pozna od vsakega novinarja, oziroma se Rupel izpostavlja kritiki vsebine, ne pa prepovedi objav, na Alenko Puhar, Draga Jančarja in seveda v tem času glavnega krivca Mateja Makaroviča, same meni simpatične pisce. S tem mi je onemogočil spremljanje pogledov ljudi, ki so cepljeni malo drugače od večine novinarjev in drugih raziskovalcev, ki nam določajo 'širino misli' od leta 1991, da ne grem še bolj nazaj.

Enotnost pogledov je pokrita še teritorialno s prispevkom dr. Borisa Vežjaka, Delo, 13. februarja, s Filozofske fakultete v Mariboru. Vežjak razširi enotnost strokovnih pogledov še na dr. Slavka

Splichala, dr. Marka Milosavljeviča, dr. Sandro Bašič Hrovatin in Brankico Petković ter navaja, da »pozitivnih strokovnih mnenj sploh ni bilo«. Mnenje strokovnjakov enega političnega pola je torej enotno, vendar obstaja še drugi pol, ki ga Vezjakovi somišljeniki seveda ne priznajo.

Naj končam z osebno ugotovitvijo in vprašanjem. V samostojni Sloveniji so nastali novi pisani mediji predvsem na področju rumenega tiska in v zadnjem času dva brezplačnika ter številne priloge k dnevnim izdajam časopisov Delo in Dnevnik. Vse te edicije pomenijo padec v kakovosti obveščanja slovenskega prebivalstva, medtem ko nam ni uspelo z izdajo kakovostnega dnevnega časopisa za bralce z drugačnimi pogledi. Kdaj bomo torej lahko v Sloveniji brali prispevke avtoritet, kot so Drago Jančar, Danilo Slivnik, Peter Jančič, Alenka Puhar, Matej Makarovič, Silvester Šurla, in kdaj boste novinarji samostojni in avtonomni, profesionalni, ločeni od uprav in lastnikov, neodvisni od politike in boste delovali v interesu tudi sedaj zapostavljene slovenske javnosti.

Ciril Mrak, Ljubljana

»... Pocrkajo naj, saj niso naši ...!«

»... Nekega dne smo dobili obvestilo, da bo v taborišču Treviso v kratkem rodilo okoli trideset žensk, a nimajo nobenega perila za dojenčke. Drago je šel k Souvanu, ki mu je dal dve bali flanelne za plenice. Tukaj smo jih razrezali in poslali nesrečni ženskam. Ko je pošiljka že odšla, je pridrvela aktivistka Stana Škurlavaj: »Vi ste vzeli pri Souvanu blago, namenjeno OF, kje ga imate?« Povedali smo, kako in kaj, pa se je zadržala: »Pocrkajo naj, saj niso naši!«

»... Razkačeni Italijani so zaradi kakšne izzivalne provokacije partizanov pobrali ljudi po domovih in poljih, za te ni skrbel nihče. Komunisti niso imeli nikakršnega odnosa do trpečega ljudstva. Skrbeli so le zase in svoje ožje sodelavce. O tem sem se prepričala, ko sem te nesrečnike omenila neki aktivistki. Brezbrižno mi je odgovorila: »To so samo kmetje, za OF niso ničesar prispevali. Kmetje so reakcija!«

To sta citata iz knjige Skriti spomin Angele Vode, ki je bila sama navdušena komunistka, dokler Stalin in Hitler nista uničila Poljske in baltskih držav. Po tem se je s Partijo razšla, ker se ni pustila prepričati, da se komunisti lahko povežejo tudi s hudičem, če je to v korist Partiji. Stalin, oče narodov, že ve, kaj je prav. Svoje odpadništvo je drago plačala, saj je komunist iz Partije lahko le izključen in edina kazen za to je smrt.

Da komunisti niti danes nočejo razmišljati drugače, potrjuje znana Kučanova izjava izpred štirinajstih let, dober mesec prej, preden je bil Janša odstavljen z mesta obrambnega ministra: »... Za doseg ciljev so dovoljena vsa sredstva, najprej diskvalifikacija, nato likvidacija, tudi fizična!« Preroške besede velikega botra.

Zato zelo dvomim o iskrenosti vseh levih politikov, nekdanjih ministrov, sedanjih poslancev in sindikalnih predstavnikov za njihovo skrb za narodov blagor. Predvsem je to gonja proti sedanjim vladi. »Vlada naj odpravi davek na plače!« Zakaj pa ste ta davek uvedli, spoštovani tovariši in tovarišice? Sedanja vlada je ta davek že krepko znižala in ga bo prihodnje leto odpravila. »Pokojnine naj se uskladijo z inflacijo!« Kako populistično, predvolilno obarvana zahteva! Kakšno apokalipso in zlom javnih financ ste napovedovali, ko je sedanja vlada spremenila način obračunavanja pokojnin, ki bi veljal, če bi na volitvah leta 2004 zmagali »Rdeči Kmeri«.

Brezplačni vrtci, malice za srednješolce, povečane subvencije za študente. Le kdo se s takimi zahtevami ne bi strinjal, toda zakaj nič od tega niste uresničili sami, saj ste imeli absolutno oblast do leta 1990 in nato še nadaljnjih dvanajst let, od leta 1992 do 2004? Vsa ta leta tranzicije, ko se je nekdanjo splošno ljudsko premoženje pretakalo na račune inovativnih, spretnih in predvsem moralno-politično neoporečnih poslovnežev, ste bili pridni in tihi.

Socialna diferenciacija, razslojevanje na »naše« in »ne naše« se je začelo. V temnem gozdu ob tabornem ognju – pri partizanskih kotlih.

Jože Likar, Ajdovščina

»Od višine se zvrtil!«

Marija Vodišek

Odgovorni urednik Dela Janez Markeš je v tedniku Demokracija št. 8 v svojem pamfletu kot odgovoru na moje članke v rubriki tako mislim napisal pa tudi izpustil nekaj stvari, ki vendarle zaslužijo omembo. Ni napisal, da je v času, ko je bil novinar pri Slovencu, njegova poročevalka organizirala sestanek z njim v mojem stanovanju, ne da bi me prej o tem obvestila, čemur pa nisem nasprotovala. Ni napisal, da me je 15. februarja poklical na moj telefon in mi s povišanim glasom očital, zakaj pišem o njem »tako grdo«. Moj odgovor je bil, da ga pač tako presojam, da pa o tem ne bi razpravljala po telefonu, in pretrgala zvezo. Gospod J. Markeš me je vsaj štirikrat klical nazaj in na koncu vpil: »Poslušali me boste!« Odgovorila sem, da mi pač ne more ukazovati. V odgovoru omenja tri razloge, zaradi katerih me ne bi tožil: prvič zaradi mojih let, drugič, ker pozna mojo mladostno zgodbo, ki da me je pripeljala do roba ideološkega fanatizma. V naši družini smo bili vzgojeni v normalnem ozračju brez kančka fanatizma. Kdor se je srečal s fanatizmom, naj to razčisti pri sebi. Zaupati nekemu pa ni fanatizem. Tretjič zato, ker me je videl na pogrebu svojega očeta. Če prvi drži, je drugi samo podmena, tretji pa odpade, ker nisem bila na pogrebu njegovega očeta. Bila pa sem na pogrebu njegovega starega očeta. Tako, kot je novinar Markeš ocenil in obsodil mene in še številne, so nas ocenjevali in izsiljevali zasliševalci v Begunjah in Škofovih zavodih. V Begunjah je oznovec Franc Konobelj-Slovenko tipkarici oznovki Radojki narekoval svoje in ne mojih odgovorov. Ko je bilo napisano, mi je rekel: »Podpiši in greš jutri domov!« Če bi podpisala, bi zaprli in verjetno tudi likvidirali vse tam navedene. Brez oklevanja sem takrat, ko so naša življenja visela na nitki, podpis zavrnila. Zato sem kljub preganjanju živela z mirno vestjo. Urednik Dela Janez Markeš se v mojem primeru kot pred tem v primeru Vide Kocjan spušča na zelo nizko človeško in novinarsko raven. Med drugim grozi in navaja, da mi ZANESLJIVO ne bo udobno v najini nadaljnji javni polemiki. Meni že sedaj ob branju njegovih uvodnikov ni udobno. Pred seboj imam dve številki tednika Mag, 15. in 16. (11. in 18. april 2007), v katerih se spopada z nekdanjim premierjem Antonom Ropom. Njegov uvodnik 15. aprila z naslovom »Rop« in 18. aprila »Uvodnik na zatožni klopi«, v katerem očita A. Ropu politično intervencijo v uredniško politiko nekega časopisa, je povsem enak kot očitki sedanjemu premierju Janezu Janši, samo priimek je zamenjal. Na podlagi takih člankov je pravica mene kot bralke javnih medijev, da članke, še bolj pa avtorje ocenjujem tako, kot jih vidim. Ali je »Vodiška Johanca«, s katero me primerja, kaj pisala? Pravijo da ne. Kaj ve o moji »preteklosti«, ne vem, morda tudi kaj »pikantnega«. A nekatere novinarske korifeje se ukvarjajo samo še s tem. Ampak vsak naj začne pri sebi in moral bo umolkneti.

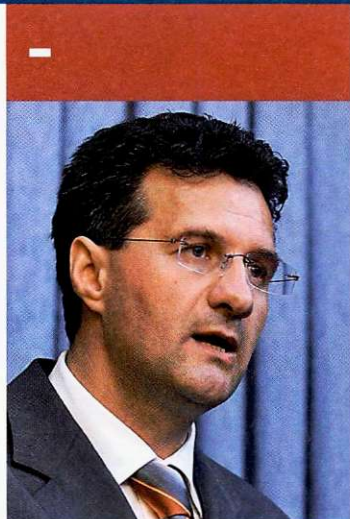
S prisrčnimi pozdravi.

Marija Vodišek, dobitnica odlikovanja Republike Francije Ordre National du Merite No. 598 E 85, vitez za narodne zasluge (predsednik François Mitterrand)

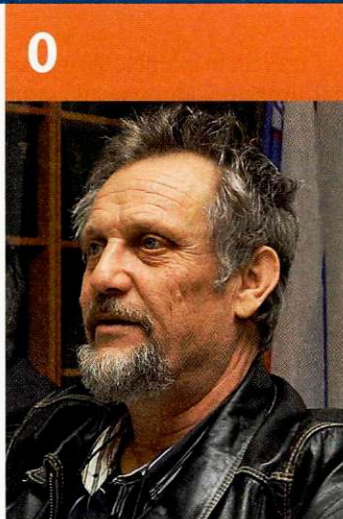
P. S. Za odg. urednika Dela Janeza Markeša pa rade volje še kar »Vodiška Johanca«

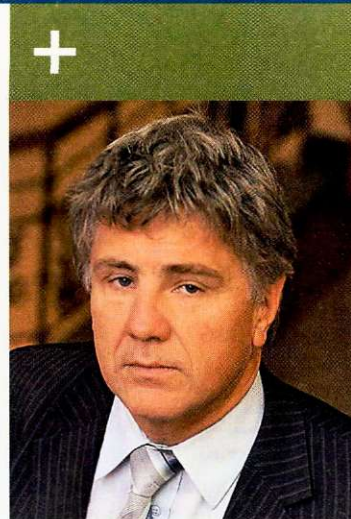
Politični semafor

O spoštovanju zakonov Predsednik vlade Janez Janša očitno meni, da se bo vlada sama odločala o tem, katere zakone bo spoštovala in katerih ne, je v odzivu na, kot je dejal, neravnanje predsednika vlade glede poziva računskega sodišča za razrešitev okoljskega ministra Janeza Podobnika dejal poslanec SD Milan Cvikl. No, Cvikl je v zadnjem času znan po tem, da ne spoštuje tistega zakona, kateremu se je zavezal pred matičarjem.

O t. i. izbrisanih Matjaž Hanžek, nekdanji varuh človekovih pravic, je na predstavitvi tematske številke Časopisa za kritiko znanosti z naslovom Zgodba nekega izbrisa poudaril, da se o "množičnem izbrisu iz registra stalnega prebivalstva Republike Slovenije pred 16 leti govori zadnjih pet let, prej sta pogovore na to temo blokirali tako leva kot desna opcija". Pri tem naj bi izhajal iz lastnih izkušenj, ko je poskušal pri politikih odpirati to vprašanje.

O novinarjih Po mnenju nekdanjega novinarja in poslanca SDS Mira Petka mnogo novinarjev vidi svoje poslanstvo v tem, da hočejo politiko ustvarjati, ne pa o njej poročati. Če hočejo delati politiko, naj gredo na volitve. Kolikor prej se bo novinar znebil relikta družbenopolitičnega delavca, tem bolje bo. Petek meni, da ta vlada ni bolj pritiskala na novinarje kot prejšnja. Peticija, ki jo je podpisalo 570 novinarjev, pa je po njegovo tipičen primer politizacije.

Bo Pečetova Lipa zelenela?

V soboto je Slovenija dobila novo politično stranko – Lipa. Njen predsednik je postal poslanec Sašo Peče, ki je bil edini evidentirani kandidat za to funkcijo. Zanj je glasovalo 144 navzočih ustanovnih članov z volilno pravico. Stranka je nastala kot posledica razkola v Slovenski nacionalni stranki, ko so trije člani poslanske skupine Sašo Peče, Barbara Žgajner Tavš in Boštjan Zagorac sredi januarja zapustili Jelinčičevo SNS in ustanovili samostojno poslansko skupino. Peče, Žgajner Tavševa in Zagorac so 14. januarja formalno ustanovili poslansko skupino nepovezanih poslancev, isti dan pa so v Mariboru skupaj s somišljeniki ustanovili društvo Slovenska lipa. V svojem prvem govoru kot predsednik je Peče izrazil prepričanje, da bo energija, ki se je pokazala pri ustanavljanju stranke, oplenitena v prihodnjem obdobju. V nasprotju z drugimi strankami naj bi Lipa gradila na širini in vse-

bini. »Nase osnovno vprašanje ni, kaj lahko mi dobimo, ampak kaj damo naprej,« je še dejal Peče. Po njegovo je sedanja politika ustvarila distanco med posameznikom in institucijo politične stranke. V programu Lipe so zapisali, da gre za stranko, »ki verjame v človeka«. Zavzemali naj bi se za ohranitev in vzpostavitev načel pravne in socialne države, socialno pravičnost in solidarnost. Program predvideva tudi zavzemanje za »ohranitev zgodovinske resnice, na kateri temelji današnja samostojna Slovenija«. Do sedanje vlade naj bi bili kot doslej "konstruktivno kritični", pa čeprav so navadno dajali vtis, da jih vodi predvsem velika nestrpnost do predsednika vlade Janeza Janše. Postavlja se vprašanje, ali bo stranki uspelo priti v parlament. Jelinčičevi SNS bo to skoraj gotovo uspelo, Pečetovi Lipi pa le malo verjetno, saj je stranka nastala predvsem kot posledica velikega Pečetovega ega. M. B.

NAROČILNICA**NAROČILO** (označite z x):

☐ Tone Kuntner: Mati Slovenija	9,18 EUR
☐ Dušan S. Lajovic: Med svobodo in rdečo zvezdo	25,87 EUR
☐ Milan Zver: 100 let socialdemokracije	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Okopi	9,18 EUR
☐ Janez Janša: Premiki	9,18 EUR
☐ Jaklič in Toplak: Ustava Združenih držav Amerike s pojasnili	20,82 EUR
☐ Cijan, Toplak, Dubrovnik (ur.): Državna ureditev Republike Slovenije	35,46 EUR
☐ Viktor Miklavčič: Pričevanja	20,44 EUR
☐ Matjaž Klemenčič, Vladimir Klemenčič: Prizadevanja koroških Slovencev za narodnostni obstoj po drugi svetovni vojni	32,00 EUR
☐ Silvin Eiletz: Skrivnost komiterne	23,96 EUR
☐ Jan F. Triska: Pozabljena fronta prve svetovne vojne	22,95 EUR
☐ M. Zajc, F. Kozina, F. Dejak: Ušli so smrti	16,29 EUR
☐ Vasja Klavora: Predel 1809	28,07 EUR
☐ Tomaž Butkovič: Vzpon Bohinja pred zatonom Avstro-Ogrske	22,95 EUR
☐ Jože Dežman: Moč preživetja	27,16 EUR
☐ Jože Hubad: Dolga slovenska pot v svobodno Evropo	4,13 EUR
☐ Andrej Capuder, Bogdan Kladnik: Slovenija brez meja	45,27 EUR
☐ Jože Dežman, Marjan Linas: Med kljukastim križem in rdečo zvezdo	20,82 EUR
☐ Jože Dežman: S spravno ljubeznijo iz rdeče ledene dobe	27,16 EUR
☐ A. Elste, M. Koschat, H. Filipič: Nacistična Avstrija na zatožni klopi	22,11 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, I.	4,52 EUR
☐ Stane Kos: Stalinistična revolucija na Slovenskem 1941-1945, II.	4,52 EUR
☐ Tamara Griesser-Pečar: Stanislav Lenič, življenjepis iz zapora	18,56 EUR
☐ Eiletz: Zgodovina neke kolaboracije: Boljševiki in Nemci 1914-1918	27,94 EUR
☐ Andrej Rahten: Pozabljeni slovenski premier	17,65 EUR
☐ Dieter Blumenwitz: Okupacija in revolucija v Sloveniji (1941-1946)	16,02 EUR
☐ Vasja Klavora: Koraki skozi meglo	26,95 EUR
☐ Milan Zver: Demokracija v klasični slovenski politični misli	18,36 EUR
☐ Tita Kovač Artemis: Baron Janez Vajkard Valvasor	12,51 EUR
☐ Ive A. Stanič: V objemu osvoboditeljev	10,43 EUR
☐ Jože Zemljic: Življenje je večna borba	8,34 EUR
☐ NOVO Jože Dežman: Rojstvo Slovenije	20,00 EUR
☐ NOVO Jože Dežman, Hanzi Filipič: Hitlerjeva dolga senca	26,99 EUR
☐ NOVO Jelka Žmuc Kušar: Evropski večeri Lojzeta Peterleta	14,99 EUR
☐ NOVO Vasja Klavora: Doberdob, Kraško bojišče 1915-1916	29,90 EUR
☐ NOVO Rajko Topolovec: Kraj prišlekov: Strnišče - Kidričevo	10,00 EUR

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

**Demokracija, p.p. 4315,
1000 Ljubljana**
ali na faks 01 230 06 61.

Poštino po veljavnem ceniku Pošte Slovenije plača naslovnik ob prevzemu. Vse cene vsebujejo 8,5% DDV.

Ob naročilu2 (dveh) knjig:
dарило lonček "Demokracija"3 (treh) knjig:
dарило lonček + kapa "Demokracija"4 (štirih) in več knjig:
dарило lonček + kapa "Demokracija" + knjiga (po našem izboru)

Ime in priimek (ime podjetja): _____

Datum naročila: _____

Datum rojstva (samo fizične osebe): _____

Ulica: _____

Podpis in žig naročnika (samo pravne osebe): _____

Kraj, poštna št.: _____

Kontaktna oseba (samo pravne osebe): _____

Davčni zavezanec: NE DA ID za DDV: _____

Privoščite si dolg klepet

NOVO!

4.000 minut pogovora v slovenska mobilna in stacionarna omrežja za 11,99 €*

Vsak dan od 19.00 do 7.00 ter vse vikende in praznike

* Mobitelovi GSM/UMTS naročniki, za 11,99 € doplačila na mesec, kličejo do **3.000** minut v Mobitelovo omrežje in do **1.000** minut v druga slovenska mobilna omrežja in slovenska fiksna javna telefonska omrežja operaterjev, ki imajo z Mobitelom ustrezno pogodbo o medomrežnem povezovanju. Ugodnost Večerni in vikend pogovori in Večerni in vikend pogovori v Mobitelovo in druga omrežja se med seboj izključujeta. Ugodnost Večerni in vikend pogovori v Mobitelovo in druga omrežja se ne všteta v 200 minut telefonije in videotelefonije pri paketu 15.000.

Vključeno storitev, **Večerni in vikend pogovori v Mobitelovo in druga omrežja**, naročnik potrdi s podpisom obrazca Naročilo dodatnih storitev, uporabnik storitve Monitor pa lahko izpolni e-obrazec. Dodatne informacije in Pogoji uporabe so na voljo v Mobitelovih centrih in na brezplačni telefonski številki za Mobitelove uporabnike 041 700 700 ter na spletnih straneh www.mobitel.si. Vse navedene cene so v EUR in z vključenim DDV.

**Več informacij na
041 700 700
www.mobitel.si**

